

**DERLEME SÖZLÜĞÜNDE ARGO UNSURLAR
(4.5.6. CİTLER)**

**2023
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Fatma Eda CİVEK

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ**

DERLEME SÖZLÜĞÜNDE ARGO UNSURLAR (4.5.6. CİTLER)

Fatma Eda CİVEK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

KARABÜK

Ocak 2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR	11
ARAŞTIRMANIN KONUSU	12
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	12
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	12
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	12
GİRİŞ.....	13
DİL	13
1.BİRİNCİ BÖLÜM	16
1.1. Argo	16
1.1.1. Argo Sözcüğünün Kökeni	19
1.1.2. Argonun Oluşum Yolları.....	20
1.1.3. Argonun Nitelikleri.....	22
1.2. Argo İle İlgili Bazı Kavramlar	22
1.2.1. Jargon	22
1.2.2. Gizli Dil	23

1.2.3. Lümpen	24
1.3. Argo Sözlükleri.....	24
1.3.1. Türk Argosu	24
1.3.2. Büyük Argo Sözlüğü.....	25
1.3.3. Türkçenin Argo Sözlüğü	25
1.3.4. Yeni Argo Sözlüğü	25
1.4. Derleme Sözlüğü.....	26
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	27
2.1. Hem Derleme Sözlüğünde Hem Argo Sözlüklerinde Yer Alan Sözcükler	27
2.2. Derleme Sözlüğünde Yer Alıp Argo Sözlüklerinde Yer Almayan Sözcükler	115
2.3. Derleme Sözlüğünde Farklı Anlamda Yer Alan Sözcükler	144
2.4. Derleme Sözlüğünde Farklı Şekilde Yer Alan Sözcükler	174
SONUÇ	186
TABLO 1	190
DİZİN.....	191
KAYNAKÇA.....	198
ÖZGEÇMİŞ	200

TEZ ONAY SAYFASI

Fatma Eda CİVEK tarafından hazırlanan “DERLEME SÖZLÜĞÜNDE ARGO UNSURLAR (4.5.6. CİTLER)” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ .....

Tez Danışmanı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Türk Dili ve Edebiyat Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 13.01.2023

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ (KBÜ) .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV (KBÜ) .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sebahat ARMAĞAN (GOP) .....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Müslüm KUZU .....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Fatma Eda CİVEK

İmza :

ÖNSÖZ

Dil, duygu ve düşünceleri aktaran önemli bir araçtır. İnsanın var oluşundan beri gelişme gösteren dil, kendi içinde de değişikliklere açık olmuştur. Gelişen dil ile birlikte toplumun bazı kesimleri tarafından ana dil içinde özel bir dil oluşturulmuştur. Argo kendine özgü sözcük ve deyimlerden oluşan özel bir dildir. Argoda bir sözcük kendi anlamından farklı bir anlam ifade etmektedir. Örtük bir anlama sahip olan argo herkesin anlayamayacağı bir konuşma biçimidir. Argo bir sözcük herkes tarafından anlaşılmaya başladığında argo olma niteliğini yitirmektedir.

Üzerinde inceleme yapılan *Derleme Sözlüğü* Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından 2009 yılında yayınlanmıştır. Sözcüklerin argo anlamı için ilk kapsamlı argo sözlüğü olan Ferit Devellioğlu'nun *Türk Argosu*, Türkiye'deki en kapsamlı argo sözlüğü olan Hulki Aktunç'un *Büyük Argo Sözlüğü*, Ali Püsküllüoğlu'nun *Türkçenin Argo Sözlüğü* ve Bahattin Sezgin'in *Yeni Argo Sözlüğü* temel alınmıştır.

Bu çalışma *Derleme Sözlüğü*'nün 4. 5. ve 6. cildi incelenerek oluşturulmuştur. *Derleme Sözlüğü*nde tespit edilen unsurlar argo sözlükleri ile karşılaştırılarak bu unsurların halk ağzında hangi anlamlarda ve hangi illerde kullanıldığı verilmiştir. *Derleme Sözlüğü*'nün altıncı cildinde yer alan ekler başlığı incelenmiş ve sonradan eklenen sözcükler taranarak tespit edilen argo unsurlar çalışmaya eklenmiştir. Bazı argo sözcüklerin edebi eserlerde yer alan örneklerine yer verilmiştir.

Yüksek lisans boyunca beni destekleyen, bana inanan ve yol gösteren, beni her konuda kendi ışığıyla aydınlatan saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ'ye bana kattığı her şey için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli jüri üyesi hocalarım Saidbek BOLTABAYEV'e ve Sebahat ARMAĞAN'a katkılarından dolayı teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olduklarını hissettiğim beni bugünlere en güzel şekilde getiren babam Rıza CİVEK'e ve annem Gülender CİVEK'e çok teşekkür ederim. Son olarak her zaman yanımda olan sevgili ablalarım çok teşekkür ederim.

ÖZ

CİVEK, Fatma Eda, *Derleme Sözlüğünde Argo Unsurlar (4.5.6. Ciltler)*, Yüksek Lisans Tezi, Ocak-2023.

Argo, dilin ağızlara ayrışmaya başlamasıyla oluşan nonstandart bir dildir. Genel dilden ayrılan ancak genel dilin bir parçası olan argo, dilde özel bir yere sahiptir.

Giriş bölümünde dilin tanımı ve dillerin morfolojik tipolojisi üzerine açıklamalar yapılmıştır. Yapılan bu açıklamalarla argonun dilde nasıl oluştuğuna, hangi aşamalarda ortaya çıktığına dair bilgi vermek amaçlanmıştır.

Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde argonun tanımına, argo sözcüğünün kökenine, argonun oluşum yollarına, argonun niteliklerine yer verilmiştir. Jargon, gizli dil, lümpen gibi argo ile ilgili bazı kavramlar hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılan argo sözlükleri ve *Derleme Sözlüğü* hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölüm *hem Derleme Sözlüğünde hem argo sözlüklerinde yer alan argo sözcükler*, *Derleme Sözlüğünde yer alıp argo sözlüklerinde yer almayan sözcükler*, *Derleme Sözlüğünde farklı anlamda yer alan argo sözcükler* ve *Derleme Sözlüğünde farklı şekilde yer alan sözcükler* olmak üzere dört başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar altında toplam 481 unsur tespit edilmiştir. Bu unsurların 207 tanesi argo sözlüklerinde yer almaktadır. İkinci başlıkta argo sözlüklerinde yer almayan ancak sözlükbilime katkı sağlayacağı düşünülen 166 unsur yer almaktadır. Üçüncü başlıkta argo sözlüklerinde yer alan 74 unsurun halk ağzında kullanılan farklı anlamları yer almaktadır. Son başlıkta ise halk ağzında farklı şekillerde kullanıldığı tespit edilen 33 argo unsur verilmiştir.

Derleme Sözlüğünde argo unsurlar incelenirken Hulki Aktunç'un *Büyük Argo Sözlüğü*, Ali Püsküllüoğlu'nun *Türkçenin Argo Sözlüğü*, Bahattin Sezgin'in *Yeni Argo Sözlüğü* ve Ferit Devellioğlu'nun *Türk Argosu* adlı eseri temel alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil; Konuşma dili; Argo; Derleme Sözlüğü

ABSTRACT

CİVEK, Fatma Eda, *Slang Elements in the Derleme Sözlüğü (4.5.6. Volumes)*, Master's Thesis, January-2023.

Slang is a nonstandard language formed when the language begins to split into dialects. Even though slang is separated from the general language it is still a part of it and has a special place in the language.

In the introduction part of the thesis, explanations have been given on the definition of language and the morphological typology of languages. With the explanations given, it is aimed to give information about how slang is formed in the language and at what stages it appeared.

The study consists of two main parts. In the first section, the definition, the origin, the ways of formation, and the qualities of slang are given. Explanations have been made about some concepts related to slang, such as jargon, cryptolect, and lumpen. Information about slang dictionaries and *Derleme Sözlüğü* used in this study are given.

The second part consists of four titles: *slang words in both the Derleme Sözlüğü and slang dictionaries, words that are included in the Derleme Sözlüğü but not in the slang dictionaries, slang words that have different meanings in the Derleme Sözlüğü and words that appear differently in the Derleme Sözlüğü*. A total of 481 elements have been identified under these titles. 207 of these elements are in the frame of in slang dictionaries. In the second title, there are 166 elements that are not included in slang dictionaries but are thought to contribute to lexicography. In the third title, the different meanings of the 74 elements in the slang dictionaries used in the vernacular are included. In the last title, 33 slang elements that are found to be used in different ways in the vernacular are given.

While the slang elements are being examined in the *Derleme Sözlüğü*, the works of Hulki Aktunç's *Büyük Argo Sözlüğü*, Ali Püsküllüoğlu's *Türkçenin Argo Sözlüğü*, Bahattin Sezgin's *Yeni Argo Sözlüğü* and Ferit Devellioğlu's *Türk Argosu* were mainly used.

Keywords: Language; Colloquial language; Slang; Derleme Sözlüğü

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Derleme Sözlüğünde Argo Unsurlar (4.5.6. Ciltler)
Tezin Yazarı	Fatma Eda CİVEK
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	13.01.2023
Tezin Alanı	Yeni Türk Dili
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	200
Anahtar Kelimeler	Dil; Konuşma dili; Argo; Derleme Sözlüğü

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Slang Elements in the Derleme Sözlüğü (4.5.6. Volumes)
Author of the Thesis	Fatma Eda CİVEK
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ
Status of the Thesis	Master
Date of the Thesis	13.01.2023
Field of the Thesis	New Turkish Language
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	200
Keywords	Language; Colloquial language; Slang; Derleme Sözlüğü

KISALTMALAR

BAS	: Büyük Argo Sözlüğü
DS	: Derleme Sözlüğü
GTS	: Güncel Türkçe Sözlük
TA	: Türk Argosu
TAS	: Türkçenin Argo Sözlüğü
TDK	: Türk Dil Kurumu
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri
YAS	: Yeni Argo Sözlüğü

ARAŞTIRMANIN KONUSU

AraŐtirmanın konusu *Derleme Sözlüğü*nde yer alan argo unsurların incelenmesidir. Bu çalışmada halk ağızında karşımıza çıkan argo sözcük ve deyimler tespit edilerek argo sözlüklerinde yer alan anlamlarına yer verilecektir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

AraŐtirmanın amacı argo, jargon, lümpen ve gizli dilin farklarını anlamak ve *Derleme Sözlüğü*nde yer alan argo unsurları incelemektir. Daha önce bu konuda bilimsel bir çalışma yapılmamıŐtır. Bu alıŐma ile edebiyat ve dilbilim alanına katkı sağlamak hedeflenmiŐtir. Ve argo, içinde yaŐadığı toplumun aynası olması bakımından önemlidir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada tarama ve fiŐleme yöntemi kullanılmıştır. *Derleme Sözlüğü*nün son üç cildinde yer alan argo unsurlar tespit edilerek argo sözlüklerinde yer alan anlamları ile birlikte ele alınmıştır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

AraŐtırmada *Derleme Sözlüğü*nün Türk Dil Kurumu Yayınları 2009 yılı 3.baskısı ele alınarak 4. 5. ve 6. cildinde yer alan argo unsurlar tespit edilmiştir. Araştırma; tespit edilen unsurların argo sözlüklerinde yer alıp almadığını, sözlüklerde yer almayıp halk ağızında argo sayılabilecek sözcükleri, argo sözlüklerinde farklı anlamlarda yer alan sözcüklerin halk ağızında kullanılan diğer anlamlarını ve halk ağızında söyleyiŐ farklılıklarından kaynaklanan değişik Őekillerdeki argo sözcük ve deyimleri kapsamaktadır.

GİRİŞ

DİL

Dil, insanlık tarihinin başından beri varlığını sürdüren konuşanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir vasıtaadır. İnsanlar var olduğundan beri birbirleriyle iletişim halindedir. Bu iletişim, ilk zamanlarda yazılı olmasa bile sözlü olarak dil sayesinde devam etmiştir. Başlarda yalnızca konuşarak anlaşan insanlar, bir süre sonra dili sorgulamaya ve araştırmaya başlamıştır. İnsanların farklı coğrafyalara yayılmasıyla dil çeşitlenmiş ve çeşitlenen dil insan bedeninin dil üretme beceresiyle kendi içinde daha da gelişme göstermiştir.

Berke Vardar'a göre dil

“Belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli sesli göstergeler dizgesi, F. de Saussure’ün yaptığı ve birçok dilbilimcinin benimsediği ayrıma göre, dilyetisinin toplumsal ürünü olan dil, bu yetinin bireylerce kullanılabilmesini sağlayan ve toplumca benimsenmiş olan uzlaşımalsal bir düzendir. Hem gösterenlerle gösterilenlerin birleşmesiyle oluşan bir dizge, hem de bu birleşimin ürünü olan göstergelerle bunları oluşturan ve bunların oluşturduğu öğelerin işleyiş kurallarını içeren bir düzenektir” (2002, s. 71).

Dil, konuşma dili ve yazı dili olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Konuşma dili, insanların günlük hayatta birbirleriyle iletişim kurmak için kullandığı dildir. Yazı dili ise bir toplumda hakim olan dilin ister yazışmalarda ister ortaya konulacak yapıtlarda olsun, çeşitli amaçlarda kullanılması için oluşturulan ortak bir dildir. Yazı dili, konuşma dilinin varlığını sürdürmesiyle şekillenmektedir.

Kerim Demirci'nin *Türkoloji İçin Dilbilim* kitabından alınan bilgilere göre Alman dilbilimci Wilhelm von Humboldt, gramatik yapıların belli aşamalar sonunda ortaya çıktığını savunmuştur. Humboldt'a göre dil kelime kökenlidir. Hiçbir dilin başlangıç evresinde yapım veya çekim eki yoktur. Diller zamanla kendi sentaksını oluşturur ve morfolojik değişim yaşar. Dillere canlı varlıklar denmesinin temel sebebi de bu değişimlerdir. Sabit ve durağan değil enerjik yapılardır. İlerleyen zaman, değişim ve dönüşümü de beraberinde getirir. Humboldt'a göre bu değişim dört aşamada gerçekleşir:

1. *Pragmatik safha* bir dilin ilk ortaya çıktığı evredir. Yapım ve çekim eklerinin olmadığı, insanların birbirini anlamak için sadece kelime köklerini kullandığı

evredir. Yalınlayan dillerin gösterdiği morfolojik özellikler bu evre ile örtüştüğünden bu tür dillere *ilkel dil* demek doğru olabilir. Pragmatik safha denilen bu evre de ilkel safha olarak kabul edilebilir.

2. İkinci safha *sentaktik safha*dır. Dillerin ortaya çıkmasından sonra devamlı kullanılan kelimeler belirli bir sıranın doğmasına sebep olmuştur. Aynı türden kelimelerin kelime gruplarını, kelime gruplarının öğeleri doğurduğu gibi bu öğelerin sıralanması da sentaks denilen düzeni oluşturmuştur. Kelimeler bu evrede belli bir düzen içinde sıralanmaya başlar. Böylece sözdizimsel safha oluşmaktadır. Artık kelimelere kendi anlamlarının dışında farklı işlevler yüklenmeye başlar (Demirci, 2017, s. 130).
3. Dil unsurlarında gözlenen anlam ve görev ayrımının başladığı evre *çatallaşması safhası*dır. Bir kelimenin bugün birden fazla anlama sahip olduğunu veya birden fazla görevde kullanıldığı görülmektedir. Dil ortaya çıktığında her bir dil unsuru sadece bir anlamı karşılamaktaydı. Kazanılan ikinci anlamların ve görevlerin sonradan oluştuğu bilinmektedir. Dilde olay, varlık veya durum için yeni bir kelime bulmak yerine elinde olan malzemelerle yeni anlamlar ve işlevler yükleme yoluna gidilmiştir. Böylece bir kelimenin onlarca karşılığı ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi Humboldt'un da işaret ettiği dil çatallaşması meselesidir. Aynı sözcüğün gerçek anlamının yanında terim, mecaz, zıt ve yan anlamının olması bu meseleyi destekler niteliktedir.
4. Son evre olan *dilbilgisel safhada*, anlam çatallaşması daha net ve kalıcı bir aşamaya ulaşmaktadır. Yeni bir görev alan dil unsurları üstlendikleri görev ile dile yerleşmektedir. Dile yerleşen bu dil unsurları, eski halini hatırlatmayacak kadar kalıplaşmaktadır. Türkçede *yori-* fiilinin şimdiki zaman *-yor* eki haline gelmesi, İngilizcede istemek anlamına gelen *will* fiilinin gelecek zaman kipi görevine geçmesi gibi işlev değişikliği bu gramatik safhanın ürünüdür. Dildeki değişimin en önemli göstergelerinden olan dilbilgiselleşme bu aşamada başlamaktadır.

Bu teoriye göre yeryüzündeki her dil, morfolojik olarak bu aşamaları belli bir dereceye kadar yaşamış ve yaşayacaktır. Böylece diller kendi iç evrilmelerine devam edecektir (Demirci, 2017, s. 131). Nitekim argonun da bu evrelerden geçtiği söylenebilir. Dilde yer alan bir sözcük; mecaz, zıt, terim ve yan anlam gibi argo anlam da kazanmıştır. Argo, *dilin çatallaşması safhasında* bahsedilen anlam ayrışmasının bir sonucudur. Bir

sözcüğe yeni bir görev yüklenmesiyle oluşturulmuştur. Bir sözcüğe argo anlam yüklemek için sıfırdan yeni bir karşılık bulma yoluna değil, elindeki malzemeye yeni anlam ve işlevler yükleme yoluna gidilmiştir. Son evre olan *dilbilgisel safhada* ise artık üstlendiği bu görevle bütünleşmektedir. Ayrışmanın kalıcı hale gelmesiyle de argo ortaya çıkmaktadır. Ancak argo anlamının yüklendiği sözcük, gerçek anlamını kaybetmez.

Bir sözcüğe *-Iz, -Oz, -Uz* gibi ekler getirilmesiyle argo oluşturulabilir. Örneğin *dalmak* fiilinin sonuna *-ız* getirilmesiyle *dalız*, *uydurmak* fiiline *-masyon* getirilmesiyle *uydurmasyon* şeklinde argo sözcükler türetilmektedir. Bu da eklerin temsil görevi üstlendiği *dilbilgisel safhanın* bir sonucudur. Böylece konuşma dilinde ortaya çıkan argo, zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

1.BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Argo

Argo belli bir topluluk tarafından konuşulan, o topluma ait olan dilden türeyen özel bir dildir. Başka toplumlar tarafından anlaşılmayacağı gibi konuşulduğu toplumda yaşayan herkes tarafından da anlaşılammaktadır. Toplumdan topluma değişen bu özel dil bölgeden bölgeye de değişmektedir.

Argo, insan yaratıcılığının bir sonucudur denilebilir. İnsanlık tarihinin ilk zamanlarından itibaren insanların dil üretme ihtiyacı ve yeteneğiyle birçok dil oluşturulmuştur. Ve dildeki kelimelere ikinci bir anlam yüklenmesiyle argo oluşmuştur. Argo sadece bu yolla ortaya çıkmamıştır. Argonun birden fazla oluşum yolu vardır. Bir grup insanın yalnızca kendilerinin anlayabileceği özel bir dil oluşturmak istemesiyle de ortaya çıkmıştır. Herkes tarafından anlaşılmaması, kendilerine has olması ve iletişimi kolaylaştırması gibi birçok amacı içinde barındırır. Genel dildeki sözcüklerin değiştirilip dönüştürülmesiyle ortaya çıkan argo, günümüze kadar çeşitlenmiş ve yabancı dilden alınan sözcüklere de anlam yüklenmesiyle alanını oldukça genişletmiştir.

Her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu özel bir dildir. Her dil içinde argo ve argo türleri bulunmasıyla birlikte her ülkede bu özel dilin oluşumunda birbirine benzer eğilimler görülmektedir. Argo gelişmiş, sanatlı ve nükteli bir dildir (Aksan, 2007, s. 89).

Argo, kişi veya grupların standart dilden uzaklaşarak konuştuğu informal dildir. Toplumu küfür gibi rahatsız etmeyen bir dil sapmasıdır. Bir dilde yer alan kelimelere daha farklı anlamlar yüklenerek yeni bir dil oluşturma işidir. Standart dile göre daha kaba olması, argoyu daha düşük seviyeli bir dil konumuna sokar. Bu yüzden de sokak dili, sokak ağzı gibi yakıştırmalar yapılmaktadır (Demirci, 2017, s. 322). Devellioğlu, argonun tanımını şu şekilde yapmıştır:

“Sosyal bir toplumun malı olan argo, özel diller zümresindedir; genel dilin kelimelerine bazı özellikler vermek ve özel kelimeler katmakla meydana gelmiştir. Özel diller ise, genel dilden ayrılarak, küçük, sosyal guruplara bağlı kimseler arasında, az çok gizli düşüncelerin anlatılmasına yarayan ve canlı dillerin ortak mihrakı üstünde gelişen dillerdir.

Nasıl ki bir avukat ve yargıcın diline genel dilden başkalaştığı için hukuk dili adı veriliyorsa, doktorların ve başka bilginlerin, kendi meslekleri üzerine bir eser yayınlarken kullandıkları dile de özel dil denilir. Bilim adamları birer özel dil kullanmakla beraber, kendi meslekdaşları arasında, bağlı buldukları meslekle ilgili birer argo da kullanabilirler ki, seviye bakımından gerek bilim dilinden, gerek genel dilden aşağıdır. Böyle olmakla beraber argo ile uğraşanlar, hala esas olarak külhanbeylerin dilini kabul ederler” (Devellioğlu, 1980, 13).

Bahattin Sezgin, argoyu “*Ulusal sınırlar içinde yaşayan ve ulusal bir dil kullanan halkın içinde, belli bir yerde yaşamakta olan insanlar, ortak bir alanda birbirine bağlantılı işlerde çalışıp birlikte üretim yapanlar ya da belirli bir alanda iş gören insanların oluşturduğu kümelerde, küme bireylerinin kendilerinden başka kimsenin anlamayacağı bir biçimde, özgün bir anlatım biçimi ya da iletişim aracı olarak ürettikleri sözcükler dizgesi, yapay bir dil*” şeklinde tanımlamıştır (Sezgin, 2013, s. 5).

Argo sözdizimi bakımından bazı özelliklere sahip olsa da kendine has ayrı bir gramere sahip değildir. Bu yüzden ana dil değil, ana dilden türeyen yardımcı bir dildir. Ana dili konuşanlar bu yardımcı dili anlayamayabilirler. Ancak bu yardımcı dili konuşanlar kendi ana dillerini bilirler. Argo doğal diller sınıfında olan yapma bir dildir (Devellioğlu, 1980, s. 13-14). Musa Çifçi’ye göre mevcut diller, oluşma biçimlerine göre doğal diller ve yapma diller olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğal diller, bir toplumun kültürünü kuşaktan kuşağa aktaran, temelini ne zaman atıldığı belli olmayan, bilinçaltına yerleşerek zihin işlemlerinin gerçekleşmesine, birtakım estetik hazların duyulmasına ve günlük hayattaki birçok işe önemli derecede destek veren ve de bazı düşünürlere göre düşüncenin ve yaşamın kendisi olan canlı bir varlıktır. Yapma diller ise bir grup insanın bir araya gelerek pratik ihtiyaçlar ve çeşitli amaçlarla oluşturduğu özel bir anlaşma, iletişim biçimidir. Her dil dairesinde o dili kullanarak pratik ihtiyaçların karşılanması ve iletişimin kolaylaşması gibi daha birçok sebebe dayanan, sonra da kendi geleneğini oluşturan özel diller vardır. Argo da bu özel dillerden biridir. Yapma bir dil olan argo, toplumda kültürlenme sonucu oluşmuştur ve böylece doğal dillerden sayılmaktadır (2006, s. 297). Argonun farklı kaynaklarda çeşitli tanımları yer almaktadır. Aktunç, bu tanımların tam ve kapsamlı olmadığı görüşündedir. Çünkü argo geniş bir araştırma alanına sahiptir ve tek bir tanımının yapılması oldukça güçtür.

Aktunç argoyu, alan argosu ve genel argo olmak üzere ikiye ayırır ve argonun tanımının alan argosunun tanımından bağımsız yapılamayacağını savunur. Alan argosu, kendi sosyal çevreleriyle sınırlı yaşayan ve toplumun geri kalan kesiminden uzaklaşmak isteyen kişiler tarafından benimsenen sözcükler, deyimler ve bunlara dayalı konuşma biçimidir. Genel argo ise alan argolarında zaman içinde oluşan sözcük dağarcığının toplamı ve bu dağarcığa dayalı konuşma biçimidir (2020, s. 14). Argo sözcük ve deyimler önce belirli alanlarda doğup sonra genel argoya yayılmıştır. Birçok örnekte de genel argodan anadile girdiği görülmektedir. Aktunç, Türkiye argosunun oluşum alanlarını birbirlerine yakınlık açısından 6 ana öbek ve 18 alan olacak şekilde sıralamıştır:

“ I. SUÇ DÜNYASI

1. *Hırsız, dolandırıcı, yankesici argosu*
2. *Uyuşturucu (kaçakçılığı, satıcılığı, kullanıcılığı) argosu*
3. *Kumar (kumarhane, kumarbaz) argosu*
4. *Kabadayı (bıçkın, külhanbeyi, serseri) argosu*
5. *Dilenci argosu*

II. KAPALI DÜNYALAR

6. *Hapishane, tutukevi (mahpus, tutuklu) argosu*
7. *Yatılı okul, okul (öğrenci, öğretmen) argosu*
8. *Kışla (asker) argosu*
9. *Denizcilik (denizci) argosu*

III. AZINLIK DÜNYASI

10. *Etnik azınlık argosu*
11. *Göçmen argosu*

IV. CİNSEL DÜNYA

12. *Cinsel argo (ve kadın argosu)*
13. *Eşcinsel argosu*
14. *Fuhuş (genelev, fahişe, genelev müşterisi) argosu*

V. ALIŞVERİŞ DÜNYASI

15. *Esnaf (satıcı, seyyar satıcı, eskici, dövizci...) argosu*
16. *Şoför (kamu taşıma araçları sürücüsü, yolcusu) argosu*
17. *Eğlence yerleri (gazino, meyhane, müzisyen) argosu*

VI. SPOR DÜNYASI

18. *Spor (sporcu, taraftar) argosu” (Aktunç, 2020, s. 9).*

Argo sözcükler değişik alanlarda farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bu farklılık argonun alanlara ayrılmasının temel sebebidir. Örneğin *üfleme* sözcüğü cinsel argoda *düzme* anlamında kullanılırken uyuşturucu argosunda *esrar çekmek*

anlamıyla kullanılmaktadır. *Kakalamak* sözcüğü esnaf argosunda *bir malı ederinden fazla satmak* anlamındayken spor argosunda *gol atmak* ve kabadayı argosunda ise *kesici bir aletle yaralamak* anlamında kullanılmaktadır. Kullanımı yaygınlaşan bu sözcükler herkes tarafından anlaşılmaya başlayınca genel argoya girmektedir.

1.1.1. Argo Sözcüğünün Kökeni

Türkçeye Fransızcadan geçtiği kabul edilen argonun etimolojisi kesin olarak bilinmese de bu konu hakkında çeşitli rivayetler vardır.

Fransızca *argot* kelimesi, varlığını 17. yüzyıla kadar çıkarsa da Fransız Akademisinin sözlüğüne 1740 yılında girmiştir. Eskiden *hırsızlık zanaati*, *hırsızlar esnafı* veya *dilenci esnafı* anlamına gelen bu sözcük şimdiki anlamını 1690 yılında kazanmıştır. Bu sözcüğün Fransızcadan geldiği tüm kaynaklar tarafından kabul edilirken etimolojisi hakkında kesin bir karara varılmamıştır. Bu sözcüğün etimolojisine dair çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Ferit Devellioğlu, *Türk Argosu* adlı eserinde birçok görüşe yer vermiştir. Grandval ve Furetière, Fransız argosunun kelime hazinesine giren birçok Yunanca söze dayanarak sözcüğün Yunanistan'daki *Argos* şehrinde ya da Yunan efsanesinde geçen Kafkasya'da bulunan *altın postu* elde etmek için o bölgeye giden Argonaut'ların bindiği *Argo* adlı gemiden alınmış olabileceğini savunmaktadır. Roquefort, argo sözcüğünün 16. Yüzyılda yaşayan en ünlü serserisi, derbederlerin başı ve argo gramercilerinden *Ragot*'un adından alınmış olabileceğini savunmuştur. Le Duchat, Fransızca *homurdanmak*, *sızlanmak* anlamına gelen *ragoter* sözcüğünden alındığını savunmuştur. Ch. Nodier, *asker kaçağı* anlamına gelen Fransızca *nargot* kelimesinden alındığını düşünmüştür. Çingeneler, *zergo* sözünden geldiğini ileri sürmüştür. Genin, argonun serseriler tarafından kutsal kabul edildiğine dayanarak *kutsal*, *mübarek* anlamına gelen *hieros* sözcüğünden geldiğini savunmuştur. Victor Cousin, konuşma inceliği anlamına gelen *argutie* sözcüğünden türediğini savunmuştur. Littré, Eski Fransızcada kavga, çatışma, münazaa anlamlarına gelen *argu* sözcüğüyle ilgili olduğunu düşünmüştür. Yunan mitolojisinde her şeyi her zaman gören prens Argos'un adından alınan Fransızca *argus* kelimesinin *arguche* şekline çevrilmesiyle de meydana gelmiş olabilir. Bazı dilcilere göre ise *eski elbise* anlamına gelen *argaut* kelimesinden alınmıştır. Eski Fransızcada *yırtmak* anlamına gelen *harigoter* kelimesinin değişik şekli olan ve *kavga etmek* anlamına gelen *hargoter*

fiilinden çıktığı da görüşler arasındadır. Eski İspanyolcada *alçak adam* demek olan *arigote* kelimesiyle ilişkili olduğunu düşünenler vardır. *Horozun mahmuzu* anlamına gelen ve 16. yüzyıla kadar *argot* şeklinde kullanılan *ergot* kelimesinin *hırsızlık* şeklindeki mecazî anlamıyla da bağdaştırılanlar vardır. Fransızcada *düzenbaz*, *hileci*, *maharetli*, *kurnaz* anlamlarına gelen *argutus* kelimesinden geldiği düşüncesi de ileri sürülmüştür. İtalyanca *hırsız dili* demek olan *gergo* sözünden geldiğine inanlar da vardır (Devellioğlu, 1980, s. 15-16).

1.1.2. Argonun Oluşum Yolları

Her toplum kendi dili içerisinde bir konuşma biçimi oluşturmuştur. Mehmet Arslan (2009), argo sözcüklerin oluşma yollarını detaylı bir şekilde sıralamıştır. Bu sıralamadan yola çıkarak argonun nasıl oluştuğu verilecektir.

Günlük konuşma dilinde yer alan bazı sözcükler, başka bir anlam alarak veya kendi anlamını kaybetmeden ikinci bir anlam kazanarak argoya girmektedir. Eski anlamı unutulmadan kullanılan sözcükler, argoda yeni anlamıyla kullanılmaktadır. Mesela *zil* sözcüğü kendi anlamını unutturmadan argoda *parasız* anlamıyla kullanılmaktadır.

Argonun bağlı olduğu ana dilin dışındaki dillerden de sözcük alınmasıyla argo çeşitlenmiştir. Yabancı dildeki bazı kelimeler anlam değiştirmeden argoya girebilir. Argoda yer alan *matiz* sözcüğü Yunanca *sarhoş* demek olan *methysos* sözcüğünden alınmıştır (URL-2). Anlam değiştirmeden argoya giren sözcüklerden biridir. Yabancı sözcüklerin bir bölümü de anlam değiştirerek argoya girer. Mesela *kara*, *koyu renk*, *esmer* anlamına gelen Yunanca *mavros* sözcüğünden alındığı düşünülen *mavra* sözcüğü, Türk argosuna *gevezelik* anlamıyla girmiştir (URL-3). Yabancı sözlüklerin bir bölümü ise argonun bağlı olduğu ana dilin sözcüklerine karışarak iki dilde de yer almayan yeni bir sözcük türemesiyle argoya girmektedir. Örneğin argoda yer alan *mortlamak* sözcüğü, Fransızca *ölü* anlamına gelen *mort* sözcüğünden türemiştir (URL-7). Ve ortaya iki dilde de yer almayan bir fiil ortaya çıkmıştır.

Özel dillerde yer alan birtakım sözcükler, tıpkı yabancı dilden giren sözcükler gibi argoya girer. Bu sözcükler anlamlarını değiştirmeden, anlamlarını değiştirerek veya ana dildeki bazı kelimelerle karışarak iki dilde de olmayan yeni bir sözcüğün

türemesiyle argoya girmektedir. Mesela *tokmak*, *iskambilde bir renk* anlamına gelen İtalyanca *mazza* sözcüğünden alınan *maça*, Türk argosuna *makat* anlamında girmiştir (URL-4). Farklı anlamda argoya giren bu sözcük, ana dilimizdeki başka sözcüklerle karışarak *zor duruma düşmek* anlamına gelen *maçası sıkışmak* gibi hiçbir dilde olmayan yeni bir argo ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Argo sözcüklerin oluşmasının bir başka yolu da benzetmelerdir. Benzetmelerden yararlanılarak sözcüklere ikinci bir anlam verilmektedir. Bu benzetmeler çeşitli şekillerde yapılabilir. Örneğin Türkçeye Yunancadan giren ve *kümes* anlamına gelen *kodes* sözcüğünün kümesin dar olması ve hayvanların akşamları oraya kapatılması ile hapisanenin dar olması ve insanların da hapsedilmesi arasında bir benzerlik kurularak oluşturulduğunu düşünmekteyim. Benzetme yoluyla argoya giren bu sözcük eğer insanlar için kullanılsaydı argo sayılamazdı. Aynı zamanda argo oluşumunun bir başka yolu olan esprili deyim üretmek de benzetmelerden yararlanılarak gerçekleşmektedir. Örneğin argoda *dolgun göğüs* anlamında kullanılan *kaçak inşaat*, inşaatta olması gerektiğinden daha fazla kat çıkılması ile arasında benzerlik kurularak oluşturulmuştur.

Bazı güncel olaylar da argonun oluşmasına neden olabilmektedir. Mesela argoda *hazırdan yemek* anlamında kullanılan *kilometre açmak* deyimini, bazı şoförlerin taksimetreyi önceden açması ve müşteriden daha fazla para almasıyla ilişkili olabilir.

Bir başka oluşum yolu ise yabancı kökenli sözcük kullanımı ve bazı sözcüklere ise Türkçe kurallara göre ek getirilmesidir. İspanyolcadan alınan *palavra* sözcüğüyle oluşturulmuş *palavra atmak* deyimini bu yolla oluşmuş argolardandır.

Devellioğlu şu şekilde açıklamaktadır:

“Argonun dil mekanizması oldukça karışık olmakla beraber, bazı genel ilkeler ortaya atılabilmiştir; cins isimleri sıfatlardan türetme; örtülü kelime ve terim kullanma (söz gelişi hürsüz, “polis” ve “hapishane” yerine daima başka kelimeler kullanır); eski ve bölge dili sözlerinden faydalanma; genel dildeki kelime şekillerini bozma; önüne sonuna ekleme; iç düzenini altüst etme; birbirine karıştırma; kırpma; uzatma; ikileme ve başka yollarla; hayvanları ve cansız eşyayı canlı imiş gibi gösterme; birçok yabancı asıllı kelime kullanma ve yabancı ekleri taşıyan dildeki kelimelere takma; “çalmak”; “kaçmak”; “ölmek”; “yalan söylemek” gibi kelimeler için pek çok sayıda eş anlamlı kelimeler kullanma; genel dildeki kelimelerin, anlamlarını kaydırma veya değiştirme; ifadeye renk, kabartı, mizah ve ince alay çeşnisini veren sözler yaratma (ki argonun dehasını ortaya koyar, Sözcüğü; Türk argosunda; tabut = imam kayığı; Amerikan argosunda: sigara = tabut çivisi; Fransız argosunda: baş = pusula; Alman argosunda; pire = kara suvari); yansıma (onomatopée)lardan ve çocuk dili kelimelerinden yeni sözler türetme; halk etimolojisi ve kelime oyunları yapma; ve kelimeleri bayağılık duygusu veren bir yolda söyleme eğilimleri gösterme...” (1980, s. 20).

1.1.3. Argonun Nitelikleri

Argonun en temel özelliği herkes tarafından anlaşılmayan gizli ve özel bir dil olmasıdır. Argonun bağlı olduğu genel dili bilmek argoyu anlamaya ve konuşmaya yetmez. Herkesin anladığı bir sözcük de argo sayılamaz. Argo sözcükler anlam genişlemesi ile aynı zamanda birden fazla anlama sahip olabilir.

Günlük konuşma dilinden alınan bir sözcüğün argo sayılması için konuşma dilinde kullanılan anlamının dışında ikinci bir anlama sahip olması gerekmektedir. Ancak bir sözcük iki ayrı anlamda kullanıyorsa ikinci anlamının kesinlikle argo olacağı anlamına gelmez. Diğer anlamının hakaret ya da küfür amacıyla kullanılması da argo olacağı anlamına gelmemektedir. Sözcüğün değişik anlamlarından birinin argo sayılması için yalnızca sınırlı bir topluluk tarafından anlaşılabilmesi gerekmektedir (Sezgin, 2013, s. 28).

Argo durmadan değişmektedir. Bazen yeni kelimelerle bazen de eski kelimelerin şeklini değiştirmesiyle ortaya çıkmaktadır. Ve bu değişimler argonun yaşayan bir dil olduğunu göstermektedir (Devellioğlu, 1980, s. 18). Gelişen dil ile birlikte argo da gelişmektedir. Gittikçe artan argo kullanımları argonun durağan olmadığını ve alanını genişlettiğini göstermektedir.

Argo kullananlar /r/, /z/ seslerini daha kuvvetli ve kelime hece bölümlerini daha baskılı telaffuz etmektedir. Argo konuşanlar birinci tekil şahıs eki yerine birinci çoğul şahıs eki kullanmaktadır. Aynı zamanda geniş, geçmiş ve gelecek zaman yerine şimdiki zamanı tercih etmektedirler (Devellioğlu, 1980, s. 45).

1.2. Argo İle İlgili Bazı Kavramlar

1.2.1. Jargon

Bir meslek grubunun kelimelere farklı anlamlar yükleyerek kendi aralarında konuştuğu özel dile *jargon* denmektedir. Sokak jargonu argoyla benzerlik gösterse de jargon, sokağa özgü değildir.

Bozulmuş dil anlamına gelen *jargon*, Türkçeye Fransızcadan girmiştir. İlk olarak *kuş civildaması* anlamına gelen bu sözcük, 15. yüzyıldan itibaren *hırsızların gizli dili*, *argo* anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır. Litte, jargonun nasıl meydana

geldiği hakkında üç fikir ileri sürmüştür. Kelt ve Latin dillerinden meydana gelen ve Fransızcada guruldamak anlamına gelen *gargouiller* kelimesinin kökünden, yani boğazdan gürültü ile çıkan bir sestten alındığını, İskandinavca *gevezelik* demek olan *jarg* kelimesinden ya da Fransızca *jars*, yani *kaza ve kazın çıkardığı sese* benzetilerek ortaya çıkmış olabilir. F. Diev, *jargon* sözcüğünün Fransızca asıllı olduğunu ve Fransızcadan yayıldığını söylemiştir. 16. yüzyılın başlarında değişmeye başlayan *jargon*, hırsızlığa yeni başlayan acemiler tarafından kullanıldığından *acemi hırsızların dili* ya da asker kaçakları tarafından kullanıldığından *kaçak asker dili* adını almıştır. Bu dil de 16. yüzyılda argo gibi çerçi ve serseriler tarafından yaygın bir şekilde konuşulmaktaydı (Devellioğlu, 1980, s. 17).

Argo ve jargon birbirine karıştırılan ancak birbirinden farklı olan konuşma biçimleridir. Bu iki konuşma biçimini birbirinden ayırmak zordur. Jargon, farklı meslek gruplarının kendi aralarında konuştuğu ve o gruptan olmayanların anlayamadığı bir dil kullanımınıdır. Kolay öğrenilen bu dil kullanımını günümüzde az çok herkes anlayabilmektedir.

1.2.2. Gizli Dil

Toplumun bazı kesimleri tarafından konuşulan *gizli dil* bu kesimden olmayanların anlamamaları için oluşturulmuştur. Cümledeki her bir öge farklı bir anlamı ifade etmektedir. Argonun sık sık kullanıldığı yerde bir argo sözcüğü anlaşılır hale gelebilmektedir. Ancak gizli dil, konuşanları dışında kimsenin anlamayacağı özel bir dildir.

Gizli dil, argodan söz dizimi bakımından ayrılmaktadır. Argo, cümlede bazı kelimelerin yerine argo sayılanların kullanılması ile oluşurken gizli dil, cümledeki bütün kelimelerin gizlenmesiyle oluşmaktadır (Akar, 2014, s.29). İkisi arasındaki en temel fark budur: Cümlede argo tek bir sözcükle görülebilirken gizli dil tüm cümleyi içine almaktadır. Gizli dilde cümlenin her ögesi başka anlamlar ifade etmektedir. Argo herkes tarafından anlaşılmaz ancak kesin bir gizlilik söz konusu değildir. Argoyla karşılaşan herkes bir süre sonra ne anlama geldiğini anlamaya başlayabilir. Ancak gizli dil kendi grubu dışında kalanlardan tamamen gizlenir ve o gruptan olmayan hiç kimse

bu dili asla anlayamaz. Sözcüklere farklı anlam yüklenmesi ve herkes tarafından anlaşılması bu iki özel dilin ortak yönüdür.

Argo, ana babadan aktarılan bir dil değildir. Aynı çevredeki kişiler tarafından kuşaktan kuşağa aktarılır. Gizli dil ise ana babadan başlayarak ve yakın çevreden öğrenilerek kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Argo genel dilin kelimelerine yeni anlamlar yüklerken gizli dil, bu genel dilin kelimelerinden kaçınmaktadır. Argo sürekli değişir fakat gizli dilin değişmesi oldukça yavaştır. Argonun aksine gizli diller etnik bir gruba, aşirete, boya aittir (Yıldırım, 2011, s. 13-14).

1.2.3. Lümpen

Lümpen, Türkçeye Almancadan ödünçlenmiş bir sözcüktür. Almanca *proletarya yığını* anlamına gelen bu terim, Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından ortak çalışmaları olan Alman İdeolojisi'nde (1984) icat edilmiştir. TDK bu sözcüğün açıklamasını “*Marksçılık akımına göre toplumsal sınıf bilinci olmayan*” ve “*içinde bulunduğu toplumun kültürüne yabancı düşen, sözde bilgili tutum ve davranışlarıyla itici olan; mensup olduğu sınıfın insanlarından kendini üstün göstermeye çalışan, bu yolda itici tavır ve tutum sergileyen, büyük bölümü işçi sınıfından oluşmuş insanlar*” şeklinde yapmıştır (URL-5).

Lümpen umutsuz, politikasız, geçmişsiz ve geleceksiz kitlenin, günü yaşayan, köşeyi dönmek isteyen, kent ile kır arasında sıkışıp kalan insanların kodladığı bir dildir. Bu dil yalnızca varoşa ait olmamakla birlikte iletişim araçlarının çoğalmasıyla medyanın etrafındaki sanatçı, magazinci, politikacı, mafya, vatandaş, erkek, kadın, zengin, gariban tiplerinin topluma sunduğu bir dildir (Tülek, 2014, s. 5).

1.3. Argo Sözlükleri

1.3.1. Türk Argosu

Ferit Devellioğlu'na ait olan bu eserin ilk baskısı 1941 yılında yapılmıştır. Daha sonraki baskıları sırayla 1945, 1955, 1959, 1970, 1980 ve 1990 yıllarında yapılmıştır. 1970 yılında yayımlanan beşinci baskısının üstüne 176 yeni kelime ve deyim eklenerek kitap genişletilmiştir. Bu çalışmada genişletilmiş altıncı baskıdan

yararlanılmıştır. Eserde sözlükle birlikte; “*Dilin tabakalanmasında argonun yeri, Argonun tanımı, Argot kelimesinin kökeni ve etimolojisi, jargon, Avrupa’da argo, Türkiye’de argo, İstanbul ve argo, Türk edebiyatında argo ve Türk argosunun özellikleri*” olmak üzere dokuz başlık yer almaktadır. Eserin sonunda ise indeks ve kaynaklar yer almaktadır. Bu eserde birçok örneğe yer veren Devellioğlu argoyu detaylı bir şekilde ele almıştır.

1.3.2. Büyük Argo Sözlüğü

Hulki Aktunç’a ait olan bu eser, ilk olarak Afa Yayınları tarafından 1990’da basılmıştır. Yapı Kredi Yayınları tarafından ilk baskısı 1998 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada Yapı Kredi Yayınları tarafından yapılan 13. baskıdan yararlanılmıştır. Eser “*Argo ve Türkçede Argo Üzerine Genellemeler, Bu Sözlüğün Nitelikleri, Teşekkürler, Kısaltmalar, Sözlük, Kavramsal Dizin, Değınmeler, Kaynaklar*” başlıklarından oluşmaktadır. Bu eserde argo sözcüklerin kökenine yer veren Aktunç, çoğu argo kullanım için edebi eserlerden örnekler de göstermiştir.

1.3.3. Türkçenin Argo Sözlüğü

Birinci baskısı Özgür Yayınları tarafından 1996 yılında yapılan eser Ali Püsküllüoğlu’na aittir. Bu çalışmada Arkadaş Yayınevi tarafından 2004 yılında yapılan ikinci baskısından yararlanılmıştır. Eserde “*Önsöz, Argo Üzerine, Kaynakça*” başlıklarından sonra sözlük yer almaktadır.

1.3.4. Yeni Argo Sözlüğü

Bahattin Sezgin tarafından hazırlanan bu sözlüğün birinci baskısı 2013 yılında Cinius Yayınları tarafından yapılmıştır. Eser “*Giriş, Sözlük Üzerine, Kısaltmalar, Sözlük, Kaynakça*” başlıklarından oluşmaktadır. Sezgin bu eserinde, genel sözlükteki kelimelere yeni kelimeler eklenerek oluşturulmuş toplam 8750 sözcük bulunduğunu belirtmiştir.

1.4. Derleme Sözlüğü

Dilimizde yazı dilinde yer almayıp konuşma dilinde karşımıza çıkan birçok sözcük kullanılmaktadır. Bu bakımdan *Derleme Sözlüğü*, halk ağzında kullanılan bu sözcüklerin derlenip toplanmasıyla oluşturulmuş önemli bir sözlüktür. Bu çalışmada Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından 2009 yılında yapılan üçüncü baskısından yararlanılmıştır. Birleştirilmiş tıpkıbasım olan bu sözlük toplam 6 ciltten oluşmaktadır.

Sözcüklerin hangi şehirden ya da ilçeden derlendiği sözlükte yer almaktadır. Sözcüklerin derleme yeri kısaltmalarla gösterilmiştir. Bir sözcüğün farklı söyleniş biçimleri varsa ayrı madde olarak gösterilmiştir. Yazılışları aynı olmasına rağmen anlamları arasında ilgi bulunmayan sözler için ayrı madde başı yapılmıştır. Kimi sözler için açıklamadan sonra italik olarak kullanım örnekleri verilmiştir.

2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Hem Derleme Sözlüğünde Hem Argo Sözlüklerinde Yer Alan Sözcükler

- **ihırtmak:** *Derleme Sözlüğünde iharmak, ihartmak, ihtirmek, ihırtmak, ihırtmak, ihlamak, ihtirmek, ikarmak, ihtirmek* gibi şekillerde de yer alan bu sözcük *deveyi çöktürmek, oturtmak* anlamında verilmiştir. Bu anlamıyla Isparta, Denizli, İzmir, Balıkesir, Bolu, Çorum, Gaziantep, Sivas, Ankara, Kayseri, Niğde, Adana, Mersin, Antalya ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2462). Halk ağzında kullanılan bu sözcük zamanla argolaşarak dile yerleşmiştir.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *deveyi çöktürüp oturtmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Ihtirmek sözcüğü, Aktunç’un argo sözlüğünde (*birisini*) *üzerine çullanıp çökertmek, yatırmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s.148). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *üzerine çullanıp çökertmek, yere yatırmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s.98). Sezgin’in sözlüğünde de *üzerine çullanıp çökertmek, yere yatırmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2020, s.137).

“Öldürmeyince olur mu yahu? Götürüp asmayınca. Ihtırıp kesmeyince...” (Tahir, 2021, s. 220).

- **ıslatmak:** *Derleme Sözlüğünde bir kimseyi ağır sözlerle aşağılamak, onurunu kırmak* anlamı yer almaktadır. Bu anlamıyla Trabzon ilinde kullanılmaktadır (DS, 2493). Halk ağızlarında görülen bu argo kullanım zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK’de iki farklı argo anlamı yer almaktadır. İlk anlamı *dayak atmak veya ağır hakarete bulunmaktır*. İkinci anlamı ise argo olarak *mutlu bir olayı yeme içme ile kutlamak* şeklinde verilmiştir (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *dövmek, dayak atmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 148). Devellioğlu’nun sözlüğünde de *birini dövmek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 96). Sezgin’in sözlüğünde ilk

anlamı istenen biçimde sonuçlanmış bir olayı ya da bir başarıyı içkiyle, içkili yemekle kutlamak olan bu sözcüğün diğer anlamı birisini pataklamak, iyice dövmektir (Sezgin, 2013, s. 137). Argo sözlüklerinde verilen tanıklar şunlardır: “Dün akşam kalkuyruk Hüsnü’yü, aynasızlar sabaha kadar ıslatmışlar” (Devellioğlu, 1980, s. 96).

“Okulu bitirme belgesini almışsın, tebrikler, onu bu akşam ıslatacak mıyız?” (Sezgin, 2013, s. 137).

“Laf atma yüzünden çıkan tartışmada onu iyice ıslatmışlar” (Sezgin, 2013, s. 137).

Kemal Tahir, Esir Şehrin Mahpusu adlı eserinde bu sözcüğe yer vermiştir: “-Valla Osman abi, bir dubara döndü amma, çakozlayamadım. Komiser karıyı resmen arkaladı. Bizi ıslattılar ki dümdüz...” (Tahir, 2021, s.58).

“Jandarma marifetiyle kızların çıkarılması, oğlanın da palaska ile bir miktar ıslatılması caba...” (Tahir, 2013, s. 264).

- **ibiş:** Derleme Sözlüğünde kısa boylu, şişman adam olarak yer almaktadır. Bu anlamlarıyla Denizli, Sivas ve Konya ilinde kullanılmaktadır. Samsun ilinde bu sözcüğün anlamı *soytarı*, *palyaçodur*. Artvin ilinde *zenci*, Kocaeli ve Bolu ilinde *ördek* anlamıyla kullanılmaktadır. *İbişin* bir diğer anlamı ise *yolsuz birleşmelere aracılık eden kimsedir*. Bu anlamıyla Gaziantep ilinde kullanılmaktadır (DS, 2503). Ağızlarda karşımıza çıkan *ibiş* sözcüğü zamanla anlamı daha da genişleyerek yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

TDK’de bu sözcük mecaz olarak *şapşal* anlamıyla geçmektedir (URL-1).

Aktunç’un sözcüğünde bu sözcük *çirkin kimse; gülünç tavırlı, gövde yapısı gelişmemiş kimse* olarak yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 150). Devellioğlu’nun sözlüğündeki argo anlamı *aptal, sersemdir* (Devellioğlu, 1980, s. 97). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde bu sözcük *aptal, şapşal; gülünç tavırlı ve çirkin kimse* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 99). Yine Sezgin’in sözlüğünde *aptal, salak, şapşal; çirkin ve gülünç tavırları olan kişi* olarak argo anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 129).

- **içirmek:** *Derleme Sözlüğünde* birinci anlamı *bıçak, kama gibi keskin şeyleri batırmak, saplamaktır*. Bu anlamlarıyla Malatya, Nevşehir, Niğde ve Konya ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı ise *vurmak* olarak geçen bu sözcük, bu anlamıyla da Aydın, Malatya, Niğde ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2507). DS’de yer alan ikinci anlamıyla argoya giren sözcük ağızlarda sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Aktunç’un argo sözlüğünde *vurmak; tokat, yumruk atmak* olarak geçer (Aktunç, 2020, s. 150). Devellioğlu’nun sözlüğünde bu sözcüğün anlamı *dayak atmak, dövme*dir (Devellioğlu, 1980, s. 97). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde (*tokat, yumruk*) *atmak, vurmak, indirmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 99). Sezgin’in sözlüğünde bu sözcüğün anlamı (*tokat, yumruk*) *atmak, dövmek, indirmek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 129). Argo sözlüklerinde verilen tanımlar şunlardır:

“*Adama amma da içirmişler, ağzı burnu kan çanağına dönmüş*” (Sezgin, 2013, s. 129).

“*Tahtakoza enselenirsen, sabaha kadar içirirler seni*” (Devellioğlu, 1980, s. 97).

- **ilik gibi:** *Derleme Sözlüğünde tertemiz* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2525). Halk ağzına yerleşmiş olan bu kullanım, *tertemiz, güzel, çok güzel* anlamlarıyla oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK’de *çok güzel, istek uyandıran (kadın veya kız)* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *ilik* sözcüğüyle eş anlamlı olarak verilmiştir (Aktunç, 2020, s. 151). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde bu sözcüğün anlamı (*kız, kadın için*) *cinsel istek uyandıran çok çekici, çok güzeldir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 100). Sezgin’de de bu sözcüğün argo anlamı *cinsel istek uyandıran, çok güzel çok alımlı kız ya da kadın* olarak geçmektedir (Sezgin, 2013, s.130).

- **imam evi:** *Derleme Sözlüğünde* imamevi *kadınlara özgü cezaevi* olarak geçmektedir ve bu anlamıyla Denizli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2534). Halk ağzında kullanılan bu sözcük zamanla argolaşmıştır.

TDK'de *kadınlara özgü cezaevi* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde *kadınların buldukları tutukevi ya da cezaevi* olarak yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 152). Sezgin'in sözlüğünde de bu sözcüğün anlamı *kadın ceza ya da tutukevidir* (Sezgin, 2013, s. 130).

- **istifil olmak:** *Derleme Sözlüğünde anlaşmak, hesaplaşmak, yüzleşmek* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Ankara, Kayseri, Niğde ilinde ve Kıbrıs'ta kullanılmaktadır (DS, 2561). *Derleme Sözlüğüne* girmiş olan bu argo kullanım, TDK'de yer almasa da halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *razı gelmek; uyuşmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 155). Sezgin'in sözlüğünde bu sözcüğün argo anlamı *razı olmak, uyuşmak* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 133).

- **kabuklu:** *Derleme Sözlüğünde sünnetsiz erkek* olarak yer alan *kabıklı/kabuklu*, bu anlamıyla Sivas ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2584). Halk ağzında görülen *kabuklu* sözcüğü, bu anlamıyla zamanla argolaşmıştır.

Aktunç'un argo sözlüğünde *sünnet olmamış erkek, hristiyan* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 160). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *sünnetsiz (erkek)* ile *hristiyan (erkek)* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 105). Sezgin'in sözlüğünde bu sözcüğün argo anlamı *sünnetsiz erkek ve hristiyan erkek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 139). "*Neyse; ben de bu akşam elin kabuklusunu çok övdüm*" (Baykurt, 2013, s. 225).

- **kakanaz:** *Derleme Sözlüğünde* Konya ilinde kullanılan *kocakarı* anlamı yer almaktadır (DS, 4531). DS'ye direkt argo anlamıyla girmiş sözcüklerdendir. Gerek halk ağzında gerekse edebi eserlerde dilimize yerleştiği görülmektedir. Ağız farklılıklarından dolayı *kakanaz, kakanoz, kakonos* gibi şekillerde kullanılmaktadır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *çirkin, sevimsiz (kadın)* ile *yaşlı, zayıf, kuru (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 163). Devellioğlu'nun

sözlüğünde *kakanos*; *çirkin* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 101). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çirkin (kadın)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 107). Sezgin'in sözlüğünde de *yaşlı, çirkin (kadın)* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 142).

“Güzelliğini anlatmaya hiç girişmeyeyim. Kakanoz mu kakanoz. Yaradana kurban olayım” (Gürpınar, 2014, s. 62).

- **kamış koymak:** *Derleme Sözlüğünde kapalı söz söylemek, dokundurmak* olarak yer almaktadır (DS, 2616). Kırklareli ilinde kullanılan bu argo kullanım halk arasında yaygınlaşmıştır ve argo sözlüklerindeki anlamıyla *Derleme Sözlüğünde* yer almaktadır.

TDK'de *kamış atmak (veya koymak)* deyimini *birine oyun etmek, arabozanlık etmek* olarak argo anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde *birisine bir oyun ederek işini bozmak; iki kişinin arasını bozmak, nifak sokmak; (birisini) azarlamak* üzere üç anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 166). Devellioğlu'nun sözlüğünde bu deyim *aralarını bozmak, pişmiş aşa su katmak ve kurnaz, hilekâr oyuncu aleyhine, enayi oyuncuya gıyaben söz söylemek* anlamlarıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 102). Püsküllüoğlu'nun argo sözlüğünde *(birine) oyun ederek işini bozmak, kamış atmak; iki kişinin arasını açmak, arabozanlık etmek; söz dokundurmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 108). Bu deyim Sezgin'in sözlüğünde yine *birine düzen kurup işini bozmak; iki kişinin arasına girip arabozanlık etmek; söz dokundurmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s.144). Argo sözlüklerinde *kamış koymak* ile *kamış atmak* eş anlamlı olarak geçmektedir.

- **kantin:** *Derleme Sözlüğünde yalan, hile, palavra* anlamlarıyla yer alan bu sözcük, Isparta, Denizli, İzmir, Bursa, Manisa, Eskişehir ve Niğde ilinde kullanılmaktadır. Bu sözcük Gümüşhane ilinde *kantel* şeklinde kullanılmaktadır (DS, 2629). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük, dilimize bu anlamıyla yerleşmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *aslı esası olmayan uyduruk, yalan (haber, söz)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 167). Devellioğlu sözlüğünde *yalan, uydurma, boş, asılsız (söz ve haber)* anlamıyla yer verip “*Herifin akli fikri hep kantin*” şeklinde tanık da göstermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 103). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yalan, uydurma (söz, haber)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 109). Sezgin'in sözlüğünde de *uyduruk, yalan söz* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 145).

“*Bolşeviklerin anlattıkları hep kantinmiş*” (Gürpınar, 2011, s. 27).

- **kantin atmak:** *Derleme Sözlüğünde yalan söylemek, aldatmak* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Isparta, Denizli, Manisa, Eskişehir, Trabzon ve Muğla ilinde kullanılmaktadır. Muğla'da *kantin etmek* olarak da kullanılan bu deyim *abartmak* anlamındadır (DS, 2629). Argo anlamıyla *Derleme Sözlüğüne* girmiş olan bu deyim, halk ağzına yerleşmiştir ve neredeyse herkesin anlayabileceği sıklıkla kullanılmaktadır.

Bu deyim, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un argo sözlüğünde *yalan söylemek, yalan uydurmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 167). Devellioğlu'nun argo sözlüğünde *yalan uydurmak, asılsız, boş söz söylemek* anlamlarıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 103). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yalan söylemek, gerçek dışı şeyler uydurmak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 109). Sezgin'in sözlüğünde *yalan söylemek, yalan uydurmak* şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 145).

Devellioğlu, bu argo kullanım için “*Sen bu nazlılara ne kantin atıyorsun bilmem, ben de senin gibi irat karı istemiyorum*” şeklinde tanık vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 103).

“*Sen bu nazlılara ne kantin atıyorsun bilmem, ben de senin gibi irat karı istiyorum*” (Gürpınar, 2011, s. 13).

“*Veririm diye kantin atıyor... Aval mıyım ben?*” (Gürpınar, 2022, s. 72).

- **kantinci:** *Derleme Sözlüğünde aldatıcı* anlamıyla yer alan kantinci, Antalya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2629).

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Püsküllüoğlu'nun argo sözlüğünde *uydurukçu*, *yalancı* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 109). Sezgin'in argo sözlüğünde de aynı anlamda yer almaktadır. Aktunç ve Devellioğlu, sözlüklerinde bu argo kullanıma yer vermemiştir.

- **karacı:** *Derleme Sözlüğünde çingene* anlamı yer almaktadır. Bu anlamıyla Amasya, Van, Diyarbakır ve Azerbaycan'da kullanılmaktadır (DS, 2642). Yaygın olmasa da halk ağzında kullanılmaktadır.

Bu sözcük TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un argo sözlüğünde *karacı* olarak yer alan sözcük *todi* kullanımı ile aynı anlamlarda verilen sözcük *çingene*, *genç kız*, *kadın gibi giyinip süslenen erkek*, *travesti* ve *erkekten dönme kadın*, *transseksüel* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 288). Sezgin'in sözlüğünde de *todi* kullanımı ile eş anlamlı olarak yer verilmiştir. Sezgin, *karagöz argosunda çingenelere*, *romanlara verilen ad*; *genç kız*; *travesti (kadın gibi giyinip soyunan erkek)* ve *transseksüel* olmak üzere dört farklı anlamıyla yer vermektedir (Sezgin, 2013, s. 240).

- **kaspanak:** *Derleme Sözlüğündeki* anlamı *zorla* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Samsun, Sinop ve Kıbrıs'ta kullanılmaktadır (DS, 2677). DS'de argo anlamıyla yer alan sözcük ağızlarda argolaşarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *zorla*, *güç kullanarak* ve *(birisinden) zor yoluyla alınan şey* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 170). Devellioğlu'nun argo sözlüğünde *zorla* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 104). Sezgin'in sözlüğünde *güçlülük*, *zorla*, *zorlukla* şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 147).

DS'de "*Elinden ekmeğini kaspanak aldı*" şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2677). TA'da "*Kaspanak uçlanmış papelleri*" şeklinde tanık verilmiştir (Devellioğlu, 1980, s. 104).

- **kaşmer:** *Derleme Sözlüğündeki* ilk anlamı *şakacı*, *maskara*, *güldürücü* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Isparta, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Bursa,

Eskişehir, Çankırı, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Giresun, Gümüşhane, Rize, Artvin, Diyarbakır, Urfa, Gaziantep, Mersin, Sivas, Ankara, Niğde, Konya, Adana ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2681). İkinci anlam olarak Konya ve köylerinde kullanılan *kertenkele* yer almaktadır (DS, 2682). Halk arasında çok yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcük yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK'de *soytarı* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *kaşları burnunun üzerinde birleşen kimse; tekkaş* ile *soytarı* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 171). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaşları bitişik kimse* ve *maskara, soytarı* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 112). Bu sözcük Sezgin'in sözlüğünde ise yine *kaşları bitişik kimse* ve *hokkabaz, maskara, soytarı* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 148).

- **kavara:** *Derleme Sözlüğünde yel, gaz* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamlarıyla İzmir, Bolu, Amasya, Gümüşhane, Rize, Artvin, Hatay, Sivas, Kayseri ve Niğde ilinde kullanılmaktadır. Diğer anlamı ise Burdur, Denizli, Eskişehir, Niğde, Antalya ve Muğla ilinde kullanılan *gürültü*dir (DS, 2688). Her iki argo anlamıyla da DS'de yer alan sözcük, halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *yel, gaz; gürültü, patırtı* anlamları yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yellenme, gaz çıkarma, osuruk* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 173). Sezgin'in sözlüğünde *yellenme, osurma* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 149).

- **kayarlamak:** *Derleme Sözlüğünde* birkaç anlamının yanında argo anlamı da yer almaktadır. *Sövmek, küfretmek* olarak yer alan sözcük, bu anlamıyla Isparta, Denizli, Aydın, Manisa, Kütahya, Eskişehir, Kocaeli, Amasya, Gaziantep, Ankara, Yozgat, Niğde, Antalya ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2698). Bu sözcük konuşma dilinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *sövmek, küfretmek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *sövmek*, *küfretmek* ve *(erkek) cinsel ilişkide bulunmak*, *düzmek* olmak üzere iki farklı anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 173). Devellioğlu'nun sözlüğünde *ağzını bozmak*, *küfretmek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 105). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *sövmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 113). Sezgin'in sözlüğünde ise *kantarlı küfür sallamak*, *sövmek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 149).

TA'da "*Çok kayarlama, bir araba sopa yersin sonra!*" şeklinde tanık verilmiştir (Devellioğlu, 1980, s.105).

- **kayıntı yapmak:** *Derleme Sözlüğünde atıştırmak*, *açlığını bastırmak* anlamıyla yer alan kullanım, bu anlamıyla Bursa ilinde kullanılmaktadır (DS, 2701). Argo anlamıyla DS'de yer alan bu deyim halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *kayıntı geçmek* şeklinde yer alan bu deyim *yemek yemek*, *karnını doyurmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174). Püsküllüoğlu ve Sezgin'in sözlüğünde de aynı anlamda yer almaktadır. Halk ağzında *kayıntı etmek*, *kayıntı geçmek*, *kayıntı yapmak* şeklinde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

"*Hem hadi bakalım fazla kalabalık ettiniz. Kayıntısını yapan alsın voltasını*" (Kemal, 1995, s. 42).

- **kayışa getirmek:** *Derleme Sözlüğünde kandırmak*, *aldatmak* olarak yer alan sözcük, Kıbrıs'ta kullanılmaktadır. Giresun ilinde *kayış etmek* olarak kullanılmaktadır (DS, 2702). Argo anlamıyla DS'de yer alan deyim halk ağzına yerleştiği görülmektedir.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un, sözlüğünde *kayışa çekmek* şeklinde yer verdiği deyim; *aldatmak*, *kandırmak* ile *hile*, *dalavere yapmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174). Devellioğlu'nun sözlüğünde *kayış atmak* şeklinde yer alan bu deyim anlamı *hile yapmaktır* (Devellioğlu, 1980, s. 105). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kayış etmek* şeklinde yer alan deyim; *aldatmak*, *hile yapmak*, *kandırmak*, *tuzağa düşürmek* anlamı taşımaktadır (Püsküllüoğlu,

2004, s. 113). Sezgin'in sözlüğünde yine *aldatmak, hile yapmak, kandırmak, tuzağa düşürmek, yanıltmak* anlamıyla yer alan bu deyim *kayış etmek, kayışa aşırarak, kayışa atmak, kayışa çekmek* şeklinde farklı kullanımları da bulunmaktadır (Sezgin, 2013, s. 149). Sezgin'in sözlüğünde verdiği tanık şu şekildedir:

“O da kayışa çekmek için komşusunun oğlunu seçmiş” (Sezgin, 2013, s. 149).

- **kayışmak:** *Derleme Sözlüğünde cinsel ilişkide bulunmak* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Manisa, Amasya, Samsun ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2702). DS'de argo anlamıyla yer alan bu sözcük, halk ağzında yaygın bir kullanıma sahiptir.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *sevişmek, birleşmek, çiftleşmek, düzüşmek* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174). Püsküllüoğlu'nun argo sözlüğünde *birleşmek, sevişmek, cinsel ilişkide bulunmak* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 113). Sezgin'in sözlüğünde de *sevişmek, cinsel ilişkide bulunmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 150).

- **kaymak:** *Derleme Sözlüğünde* birçok anlamının yanında Samsun ilinde kullanılan *iğfal etmek, ırzına geçmek* ile İzmir ve Mersin ilinde kullanılan *deve gebe kalmak, döl tutmak* anlamı yer almaktadır (DS, 2704). Samsun ilinde kullanılan argo anlamıyla DS'de yer alan bu sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılarak yazı diline de girmiştir.

TDK'de argo olarak *cinsel ilişkide bulunmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yemek; içmek; güçlüğe düşmek, eski rahatı ve esenliği kalmamak; kaçmak, kimseye belli etmeden ortadan kaybolmak ve (erkek için) cinsel organını sokmak, duhul etmek, düzmek* olmak üzere beş farklı anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174). Devellioğlu'nun sözlüğünde *basıp gitmek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 105). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaçıp gitmek; kayıntı yapmak, yiyip içmek* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 113).

Sezgin'in sözlüğünde de *kaçıp gitmek* ile *yyip içmek* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 150).

- **kekez:** *Derleme Sözlüğünde kötü huylu, sapık erkek* anlamıyla yer almaktadır. Sözcük, bu anlamıyla Çanakkale, Çankırı ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2724). *Kekez* sözcüğü, halk ağzında kullanılan bu anlamıyla zamanla argolaşmıştır.

TDK'de argo anlamıyla yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *edilgin eşcinsel (erkek)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 177). Devellioğlu, sözlüğünde *me'bûn* anlamıyla yer vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 107). Sezgin'in sözlüğünde *eşcinsel erkek, ibne* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 151).

- **kelek:** *Derleme Sözlüğünde* birçok anlamı bulunan *kelek* sözcüğü, *aptal* olmak üzere argo anlamıyla da yer almaktadır. Sözcük bu anlamıyla Tokat ilinde kullanılmaktadır (DS, 2727). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de argo olmak üzere *aptal* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde *aptal, budala (kimse); (kumarda) saf, toy, hileden anlamayan oyuncu; (belirli bir yasa-dışı çevrede) ortama yabancı, kendisine değer verilmeyen (kimse); uygunsuz, hilekârca (davranış); kötü davranış, uygunsuzluk, dalavere* olmak üzere dört anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 177). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *aptal, budala, saf, toy (kimse); kötü, uygunsuz davranış, hilekârlık, dalavere* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 115). Sezgin'in sözlüğünde yine *aptal, budala, saf kimse* ve *dalavere, hilekârlık* anlamları yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 152).

DS'de bu sözcük için “*Keleğin biridir*” şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2727).

Metin Kaçan, Ağır Roman adlı eserinde bu sözcüğü *kötü bir davranış, yanlış bir hareket, hile* gibi anlamlarda kullanmıştır: “*Yanlış mı yaptım, doğru mu yaptım, karına mı baktım, kızına mı baktım, konuşsana ulan, kelek mi yaptım?*” (Kaçan, 2022, s. 46).

- **keskin:** *Derleme Sözlüğünde azgın* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Trabzon ilinde kullanılmaktadır (DS, 2767). Halk arasında kullanılan bu sözcük zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de argo olarak *zampara* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *çapkın, zampara* ve *aktif eşcinsel erkek, kulampara* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 182). Devellioğlu, sözlüğünde *kulampara* olarak yer vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 107). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çapkın, zampara* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 117). Sezgin'in sözlüğünde ise *çapkın, zampara* ve *eşcinsel erkek, ibne* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 154).

- **kesmek:** *Derleme Sözlüğündeki ilk anlamı birisini yermek, kötülemektir.* Bu anlamıyla Eskişehir, Giresun, Amasya, Tokat, Trabzon, Artvin, Erzincan, Malatya, Gaziantep, Hatay, Sivas, Niğde ve İçel'de kullanılmaktadır. Diğer anlamı *palavra atmak, abartmak* olan sözcük, bu anlamıyla Kocaeli, Konya ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2768). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan *kesmek* sözcüğü, *palavra atmak* anlamıyla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de *uydurmak, yalan söylemek* olmak üzere argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *parasını almak; bir nesne, bir hizmet satarak ya da kumar oynayarak o kişiden para, değerli nesne elde etmek; yalan söylemek, uydurmak; (birisini) ilgi duyduğunu belli ederek izlemek, gözlemek; etkilemek, (birisini) etkisi altında bırakmak; (içki, uyuşturucu madde, tutkunu bulunan herhangi bir şey) kişiye doyum sağlamak; (kumarda) rakibin oyununu geçersiz saymak; (sporda özellikle futbol, basketbol gibi takım oyunlarına dayalı sporlarda) bir oyuncu, aynı görevi yapan diğer bir oyuncudan daha iyi oynayarak onun kadrodaki yerini almak ve (esnaflar arasında) ortaklaşa alınan bir malı, açık artırma yaparak küçük kârlarla satmak* olmak üzere sekiz farklı anlamda yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 182). Devellioğlu'nun sözlüğünde *kandırmak, safdil bir oyuncunun hile ile parasını almak; gevezelik etmek; şoför, müşteriden fazla para almak* anlamlarıyla yer almaktadır

(Devellioğlu, 1980, s. 107). Sezgin, sözlüğünde bu anlamların yanında *konuşma yapmak, nutuk atmak* anlamını da eklemiştir (Sezgin, 2013, s. 154).

Metin Kaçan ve Selçuk Aydemir, eserlerinde bu sözcüğe (*birisini*) *izlemek, gözlemek* anlamıyla yer vermiştir:

“*Madam Eleni'nin işi gücü evinin hela camından Ali'nin yakışıklılığını, dükkânın içinde kımıldanışını kesmekti*” (Kaçan, 2022, s. 25).

“*Durakta otobüs bekleyen, birbirini tanımayan insanlar gibiydik; birbirimizi kesiyorduk, ama göz göze geldik mi bakış kaçırıyorduk*” (Aydemir, 2015, s. 42).

- **kıkırdamak:** *Derleme Sözlüğünde* üç farklı argo anlamı da yer almaktadır. İlk olarak Kocaeli, Bolu, İstanbul, Amasya, Malatya, Niğde ve Kırklareli ilinde kullanılan *ölmek* anlamı yer almaktadır. İkinci anlamı Kocaeli ve Bolu ilinde kullanılan *soğuktan donmaktır*. Bir diğer anlamı ise *kıkırdemek* şeklinde de telaffuz edilen *kıkır kıkır gülmektir*. Bu anlamıyla da Bursa, Kocaeli, Ankara ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2792). Üç farklı argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük, halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *kıkır kıkır diye ses çıkararak gülmek; donacak kadar üşümek; soğuktan donmak* ve argo olarak *ölmek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde *kıkır kıkır gülmek; donmak, dondurucu soğukta kalıp çok üşümek* ve *ölmek* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 184). Devellioğlu'nun sözlüğünde yalnızca *ölmek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 108). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *ölmek* ve *donacak ölçüde üşümek, çok üşümek* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 119). Sezgin'in sözlüğünde ise *ölmek* ve *donacak ölçüde üşümek, titremek dişleri birbirine çarpmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 156).

“*Oğlum sokaktan bir kamyon geçse sarsıntı ile bunlar üstüne yıkılır, altında kalırsın, bak demedi deme' diyerek kıkırdar*” (Kutlu, 2009, s. 95).

- **kıkırdatmak:** *Derleme Sözlüğünde öldürmek* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla da Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2792). Halk ağzında kullanılan bu argo anlamıyla DS'de de yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç ve Devellioğlu, bu kullanıma yer vermemiştir. Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*birini*) öldürmek anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 119). Sezgin'in sözlüğünde yine (*birini*) öldürmek anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 156).

- **kılıç:** *Derleme Sözlüğünde iskambil kâğıdı ile oynanan bir çeşit oyun* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Niğde ve Antalya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2798). Halk ağzında argo olarak kullanılan bu sözcük argo anlamıyla da DS'de yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç ve Sezgin, *kılıçlamak* şeklinde yer vermiştir. Aktunç'un sözlüğünde (*en basit iskambil oyunu*) oynamak anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 185). Sezgin'in sözlüğünde (*basit bir iskambil oyun türü*) bu oyunu oynamak anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

“–Kılıç! –Değil oynamak, görmedim bile” (Tahir, 2021, s. 138).

- **kıllık:** *Derleme Sözlüğünde oyunda bozgunluk yapan, mızıkçı* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 2801). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, argo sözlüklerinde de hemen hemen aynı anlamda yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *kıl olma durumu, kıl niteliği* ve *kıla özgü davranış, rahatsız edici davranış* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 185). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kıl olma durumu, kıla özgü davranış, rahatsız edici davranış* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 119). Sezgin'in sözlüğünde ise *davranış ve görünümü ile rahatsızlık yaratma* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

- **kım:** *Derleme Sözlüğünde sus, sakın ha* şeklinde kullanılan ünlem anlamıyla yer almaktadır. Sözcük, bu anlamıyla Bolu, Kastamonu ve Çankırı ilinde kullanılmaktadır (DS,2802). Argo anlamıyla DS'de yer alan kullanımlardan biridir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde “*Sus!*” anlamında söylenir şeklinde tanımı yapılmıştır (Aktunç, 2020, s. 185). Devellioğlu'nun sözlüğünde *sus* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 108). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde “*sus!*”, “*sakın ha*” anlamında söylenir şeklinde tanımı yapılmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 119). Sezgin'in sözlüğünde ise tanımı “*sus! sakın ha!*” anlamında kullanılan ünlem şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s.157).

- **kırık:** *Derleme Sözlüğünde kadının yasalara ve törelere aykırı olarak ilgi kurduğu erkek sevgili* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Kütahya, Eskişehir, Sivas, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Konya, Adana, İçel, Antalya ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı Manisa ilinde kullanılan *yolsuz birleşmelerde arabulucu erkektir*. Üçüncü anlam olarak İstanbul ilinde kullanılmakta olan *cinsi sapık* yer almaktadır. Son anlamı ise Muğla ilinde kullanılan *hafif, hoppadır* (DS, 2824). Argo anlamıyla DS'de yer alan ve halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmakta olan bu sözcük, yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *kadının veya erkeğin yasalara ve törelere aykırı olarak ilişki kurduğu erkek veya kadın* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde (*erkek için*) *dost, metres, sevgili*; (*kız, kadın için*) *dost, sevgili*; *edilgin eşcinsel erkek, oğlan* ve (*şans, baht için*) *kötüleşmeye yüz tutmuş* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 185). Devellioğlu, sözlüğünde yalnızca *oğlan* anlamına yer vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 109). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*erkek için*) *sevgili, metres* ve (*kadın için*) *oynaş, dost, sevgili* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 119). Sezgin'in sözlüğünde (*erkek için*) *sevgili, kapatma*; (*kadın için*) *oynaş, dost, sevgili* ve *çocuk, oğlan* olmak üzere üç anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

“*Demek karı kısmının başını boş bırakmayacaksın. Nereye gidersen yanında götüreceksin. Değilse, kendine kırık bulur*” (Baykurt, 2013, s. 155).

“*Ben söylemesi ayıp bir kırık buldum, onunla yaşıyorum*” (Kutlu, 2015, s. 74).

DS'de bu kullanım için verilen tanıklar şunlardır:

“*Kadını kırığı ile gezerken yakalamışlar*” (DS, 2824).

“*Karıyı kafeslemek için kırığını bulmak gerek*” (DS, 2824).

- **kırıklanmak:** *Derleme Sözlüğünde* ilk olarak *bir şeyi istediğini durumu ile anlatmak, göz koymak, gözü kalmak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Denizli, Çankırı, Gaziantep, Sivas ve Muğla ilinde kullanılmaktadır. Diğer anlamı olan *çıkartı için boyun eğmek*, Aydın ve Isparta ilinde kullanılmaktadır. Bu sözcük DS’de argo olarak *hoşlanmak* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla da Hatay ilinde kullanılmaktadır (DS, 2826). Halk ağzında sıkça karşılaştığımız bu sözcük, argo anlamıyla DS’de yer almaktadır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *âşık olmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 185). Sezgin’in sözlüğünde *aşık olmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

DS’de *hoşlanmak* anlamı için şu şekilde tanık verilmiştir:

“*Ali Haççe gelince kırıklanıyor*” (DS, 2826).

- **kırıklı:** *Derleme Sözlüğünde* *âşığı, dostu olan kötü kadın* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Isparta, Denizli, İzmir, Niğde, Konya ve Antalya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2826). DS’de yer alan bu argo anlamıyla, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *sevgilisi, dostu, zamparası olan (kadın, kız)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 185). Sezgin’in sözlüğünde *sevgilisi, dostu olan kadın* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

- **kırkambar:** *Derleme Sözlüğünde* *çeşitli ürünlerin karışımı* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 2829). DS’de yer alan bu anlam daraltılarak argoda *çeşitli sigara izmaritinin tütününün karışımı* anlamıyla kullanılmaktadır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *değişik birçok sigara izmaritinin tütünü karıştırılarak elde edilmiş tütün* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 186). Devellioğlu, sözlüğünde *kırkambar* olarak *izmaritlerden elde edilen tütün* anlamıyla yer vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 109). Sezgin’in sözlüğünde ise *sigara* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

- **kırmak:** *Derleme Sözlüğünde iskambil oyununda koz kırmak ve sıvışmak, uzaklaşmak* anlamlarıyla yer alan sözcük, bu anlamlarıyla Trabzon ilinde kullanılmaktadır (DS, 2834). Halk ağzında kullanılan bu argo anlamıyla yazı diline de girmiştir.

TDK’de argo olarak *kaçmak, uzaklaşmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *kaçmak, savuşup ortadan kaybolmak; esrar ufalamak esrarı küçük parçalara ayırmak ve uyuşturucu maddeyi bir başka uyuşturucu madde ile karıştırmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 186). Devellioğlu’nun sözlüğünde *savuşmak, kaçmak, uzaklaşmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 109). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *kaçmak, uzaklaşmak* ve *(okul, iş gibi gidilmesi gereken bir yere) gitmemek* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 119). Sezgin’in sözlüğünde de *kaçmak, uzaklaşmak* ve *işten okuldan kaytarmak* olmak üzere iki anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

“*Bir balık bile alamam. Ben kırıyorum*” (Abasıyanık, 2022a, s. 24).

- **kıtır:** *Derleme Sözlüğünde yalan söz* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Isparta, Manisa, Balıkesir, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Bolu, Kastamonu, Kayseri, Niğde Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2848). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu argo kullanım, hem konuşma dilinde hem de yazı dilinde karşımıza çıkmaktadır.

TDK’de argo olarak *yalan* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *yalan, uyduruk, düzmece, aslı esası olmayan (söz, haber vb.)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 187). Devellioğlu’nun sözlüğünde *asılsız, anlamsız, yalan (söz, haber)* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 109). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *doğru olmayan, düzmece, uydurma, yalan söz, haber vb.* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 120). Sezgin’in sözlüğünde *doğru olmayan, düzmece, yalan söz ya da haber* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

DS’de “*Bırak şu adamı, durmadan kıtır atıyor*” şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2848).

- **kıtıra almak:** *Derleme Sözlüğünde alay etmek* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Kütahya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2848). Halk ağzında yaygın bir kullanıma sahip olan bu deyim, yazı diline de girmiştir.

TDK'de argo olarak *alay etmek* anlamı bulunmaktadır (URL-1).

Bu kullanım Aktunç'un ve Devellioğlu'nun sözlüğünde yer almamaktadır. Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *(birini) kıtıra almak, (onunla) alay etmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 120). Sezgin'in sözlüğünde de yine *alaya almak, eğlenmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

- **kıtır atmak:** *Derleme Sözlüğünde yalan söylemek* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Kocaeli, Bolu, Kırşehir, Niğde ilinde kullanılmaktadır. Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan bu deyim, artık dilimize de yerleşmiştir.

TDK'de argo olarak *yalan söylemek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yalan söylemek, uydurmak, kafadan atmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 187). Devellioğlu'nun sözlüğünde *yalan söylemek, yutturmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 109). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *haber vb. uydurmak, yalan söylemek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 120). Sezgin'in sözlüğünde *yalan haber yaymak, yalan söylemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

- **kıtırıcı:** *Derleme Sözlüğünde yalancı* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2848). DS'de argo anlamıyla yer alan sözcüklerden biri olan *kıtırıcı*, halk arasında oldukça yaygın bir kullanıma sahiptir (URL-1).

TDK'de argo olmak üzere *çok yalan söyleyen kimse* anlamıyla yer almaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *yalancı, palavracı* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 187). Devellioğlu'nun sözlüğünde *yalancı* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 109). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çok yalan söyleyen, palavracı, yalancı (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu,

2004, s. 120). Sezgin'in sözlüğünde *palavracı, yalancı, yalan söyleyen kişi* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

- **kıyak:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *güzel biçimli, yakışıklı, düzgün giyimli* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Afyonkarahisar, Uşak, Isparta, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Çankırı, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Trabzon, Rize, Artvin, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya, Mersin, Antalya, Muğla, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ ilinde kullanılmaktadır. *Kıyak* sözcüğü Niğde ilinde *çok tatlı*, Bursa ilinde *okkaltı, ağır (söz, davranış için)* anlamıyla kullanılmaktadır. Hatay ilinde ise *vurucu, kırıp dökücü ve yiğit, yürekli* olmak üzere iki anlamıyla kullanılmaktadır (DS, 2855). Halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılan bu argo kullanım, yazı diline de girmiştir.

TDK'de teklifsiz konuşmada olmak üzere *benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel ve hoşgörü, ayrıcalık tanıma* anlamlarıyla yer almaktadır. TDK'deki diğer anlamları; teklifsiz konuşmada ve halk ağzında olmak üzere *güzel, biçimli, yakışıklı, düzgün giyimli* ve *kıyıcı, zalim, gaddardır* (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *iyi, hoş, üstün (şey, kimse)* ve *(birisinin yararına, hoşuna gidecek) olumlu bir davranış* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 187). Devellioğlu'nun sözlüğünde *çok güzel, âlâ, mükemmel, üstün* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 109). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *benzerlerinden üstün olan, çok güzel, çok iyi, çok hoş* ve *birinin yararına yapılan olumlu bir davranış, iş, kayırma, iyilik* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 121). Sezgin'in sözlüğünde *benzerlerinden her yönüyle üstün olan* ve *birinin yararına yapılan olumlu davranış, kayırma* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

"...sağ taraftan çekmeye başladıkları 'özel günlerin kıyak çift kâğıtlısını' büyük bir sabırla soğuta soğuta içip bütün geçmiş zamanların en hicranlı yolculuğuna çıktılar" (Kaçan, 2022, s. 31).

"Doğru söylüyordu, kimseye kıyak geçmemiştik bugüne dek" (Aydemir, 2015, s. 53).

- **kostak:** *Derleme Sözlüğünde çalımlı, iyi giyinmiş, güzel yakışıklı* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Çanakkale, Bursa, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, Kocaeli, İstanbul, Zonguldak, Kastamonu, Çankırı, Amasya, Samsun, Ordu, Giresun, Sivas, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Konya, Antalya ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2932). Bu sözcüğün bir diğer anlamı olan *kendini beğenen, onurlu*, Afyonkarahisar, Denizli, İzmir, Balıkesir, Kütahya, Çankırı, Ordu, Yozgat, Ankara ve Muğla ilinde kullanılmaktadır. Son anlamı ise *yiğit, kabadayı, yürekli olan kostak*; bu anlamıyla da Bilecik, Kastamonu, Samsun, Ordu, Ankara ve Antalya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2932). DS’de argo anlamıyla yer alan sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *zarif, kibar, çalımlı, güzel giyinmiş, yakışıklı* ve *yiğit, kabadayı, yürekli* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *kibar, zarif görünümlü (kişi, giyecek...)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 194). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde yine *kibar, zarif görünümlü* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 163).

- **kostaklanmak:** *Derleme Sözlüğünde çalım satmak, gösteriş yapmak* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2933). DS’de argo anlamıyla yer alan bu sözcük, dilimize de bu anlamıyla yerleşmiştir.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *zarif, kibar görünmeye çalışmak, çalım satmak, gösteriş yapmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *kibar, zarif görünmeye çabalamak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 194).

- **kovan:** *Derleme Sözlüğünde cinsel sapıklığa uğramış erkek* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta, Manisa ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2940). Argo anlamıyla DS’de yer alan bu sözcük, halk ağzında yaygınlaşmıştır ve bu anlamıyla argo sözlüklerde de yer almaktadır (URL-1).

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *fahişe, fuhuş yapan kadın ve edilgin eşcinsel erkek* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 194). Devellioğlu'nun sözlüğünde *ahlâksız kimse, me'bûn* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 111). Sezgin'in sözlüğünde *homo, ibne* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 163).

- **koymak:** *Derleme Sözlüğünde etkilenmek, dokunmak* anlamıyla yer almaktadır. Koymak sözcüğü bu anlamıyla Afyonkarahisar, Burdur, Denizli, Aydın, Manisa, Kütahya, Kocaeli, Bolu, Gaziantep, Ankara, Niğde, Antalya, Muğla ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2943). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcüklerden biridir. Argo sözlüklerindeki birçok anlamının yanında bu anlamıyla da yer almaktadır. Gerek halk ağzında gerek edebi eserlerde sıkça karşımıza çıkmaktadır.

TDK' de *etkilemek, dokunmak* olarak yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *vurmak; (cinsel ilişkide) erkeklik organını sokmak; gol atmak; bir dükkândan alışveriş etme bahanesiyle soygunculuk yapmak; (açıkartırmada) malı almaya çok hevesli görünen alıcıyı zarar ettirmek için, malın fiyatını kasıtlı olarak yükseltmek; yükseltici pey sürmek ve çalıntı otomobile ruhsat ya da eldeki ruhsatnameye otomobil uydurmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 194). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *(söz, davranış, olay vb. için) acı gelmek, dokunmak, derinden etkilemek, üzmek; (tokat, yumruk vb.) vurmak ve (ayaktopunda) gol atmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 124). Sezgin'in sözlüğünde *(söz, davranış vb. için) acı gelmek, dokunmak; (tokat, yumruk vb.) vurmak; futbolda gol atmak; (cinsel ilişkide) kamışı sokmak; alışveriş bahanesiyle bir dükkanda soygunculuk yapmak; (açık arttırmada) alıcıyı zarar ettirmek için yüksek pey sürmek ve çalıntı otomobile ruhsat ya da eldeki ruhsata otomobil uydurmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 164).

“Sürgün yerinde bir villa uydurursun, bir araba alır, yüzüne bakılır bir de hizmetçi bulursan, oh kekâ, senden iyisi yok, sürekli tatildesin say, eh gözaltında filân tutarlar belki ama, koymaz ki adama!” (İlhan, 2014, s. 63).

“Dayanamayıp iki tane de yumruk çaktım, tribünlere koşup annelere doğru dizüstü kaydım bir de, “Nasıl koydum, ama nasıl koydum,” diye bağırdım” (Aydemir, 2015, s. 48).

“ –Sana vız gelirdi hani böyle şeyler, papaz efendi? –Bu sefer koydu, oturdu içime, dedi” (Abasıyanık, 2021, s. 84).

“Öyle sert bir tokat ki, kahveden çıktıkları halde birden kendilerine gelemediler. Sonunda biri: –Fena koydu, dedi” (Kemal, 1995, s. 187).

- **kömüş:** *Derleme Sözlüğü*nde *manda* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Afyonkarahisar, Isparta, Manisa, Çanakkale, Kütahya, Bilecik, Kocaeli, Bolu, Zonguldak, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Erzurum, Yozgat, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya ve Tekirdağ ilinde kullanılmaktadır (DS, 2958). DS’de yer alan bu anlam, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılarak zamanla argolaşmıştır.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *manda* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde “*davar, manda*” anlamında, *aşağılama sözü olarak kullanılır* şeklinde tanımı yapılmıştır (Aktunç, 2020, s. 195). Sezgin’in sözlüğünde “*manda*” anlamında, *aşağılama sözü olarak kullanılır* şeklinde tanımı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 164).

“Haydi bre ne duruyorsun kirve? Ha? Kömüş, vursana haydi!” (İlhan, 2012, s. 180).

- **kubat:** *Derleme Sözlüğü*nde *kaba, şişman, biçimsiz* anlamıyla yer alan sözcük, Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Çanakkale, Bursa, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, Bolu, Zonguldak, Kastamonu, Çorum, Samsun, Amasya, Ordu, Giresun, Artvin, Kars, Malatya, Maraş, Yozgat, Ankara, Kayseri, Niğde ve Nevşehir ilinde kullanılmaktadır (DS, 2988). Halk ağzında yaygın olarak bu kullanım, zamanla halk ağzında yaygınlaşarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *kaba, biçimsiz* ve *davranışları kaba olan* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Sezgin'in sözlüğünde *kaba saba* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 165).

“*Ama analarıyla babalarının kaba, kubat dilleriyle eğlenecekler, onlarla alay edeceklermiş*” (Kemal, 1995, s. 301).

- **kulağı kesik:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir ilinde kullanılan *karişik işlere girip çıkmış olan* ile Kırklareli ilinde kullanılan *işini bilen, politikacı* anlamı yer almaktadır (DS, 2994). Argo anlamıyla DS’de yer alan sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK’de mecaz olmak üzere *görmüş geçirmiş, deneyimi fazla olan, uyanık* anlamıyla yer almaktadır (URL-1). Bu kullanım zamanla mecaz anlamından sıyrılarak ağızlarda argolaşmıştır.

Aktunç’un sözlüğünde *bir konuda zamanla deneyim kazanıp ustalık edinmiş kimse* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 196). Sezgin’in sözlüğünde *bir konuda çok deneyim kazanmış, usta kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 165).

“*Maliye işlerinde mütehassıs kendin gibi burnu kulağı kesiklerden nasihat olarak ‘fonda’larını ne şartlarla yabancı bankalarına yatırdığını biliyoruz*” (Gürpınar, 2011, s. 259).

- **kulaklı:** *Derleme Sözlüğünde pala, büyük bıçak* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Samsun ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2995). DS’de argo anlamıyla yer alan bu sözcük, halk ağzında yaygınlaşmıştır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *bir tür kama; iki yanı da keskin, büyük bıçak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 196). Devellioğlu’nun sözlüğünde *büyük ve iki tarafı keskin bıçak, gaddâre* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 112). Sezgin’in sözlüğünde *bıçak, kama, saldırma* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 165).

YAS’ta şu şekilde tanık verilmiştir: “*Oralarda kulaklı taşımak delikanlılık simgesidir*” (Sezgin, 2013, s. 165).

- **kumanya:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *kışın yenmek için alınan erzaktır*. Bu anlamıyla Samsun ve Ordu ilinde kullanılmaktadır. Diğer anlamı ise Niğde ilinde kullanılan *harcını ortaklaşa koyarak yemek yapma usulüdür* (DS, 3000). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, zamanla argolaşmıştır.

TDK'de *yolculuk için hazırlanan yiyecek, azık ve sefer durumundaki askerler için hazırlanan yiyecek* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *meze, mezeler* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 196).

- **laklak çalmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *dedikodu etmek* anlamıyla yer almakta olan bu deyim, Denizli ilinde kullanılmaktadır (DS, 3061). Halk ağzında yaygın bir şekilde görülen deyim, zamanla argolaşmıştır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Sezgin'in argo sözlüğünde *çene çalma, gevezelik etme, konuşma* anlamıyla yer almaktadır ve "*Laklak ederken ustabaşına yakalandılar*" şeklinde tanık verilmiştir (Sezgin, 2013, s. 169).

"*Haçik'te eş dostla lak lak edip çene yarıştıracaktım da. Tunturaklı ve yukardan, en az bir çeyrek geç gelecektim, beyefendi buluşmasını iplemediğimi anlasın diye...*" (İlhan, 2014, s. 234).

- **lolo:** *Derleme Sözlüğü*nde Malatya ilinde kullanılan *erkek üreme organı (çocuk dilinde)* anlamı yer almaktadır (DS, 4582). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, zamanla argolaşarak sözlüklerdeki yerini almıştır.

TDK'de argo olarak *bir sözün, bir tutumun veya davranışın gerçek ve geçerli olmadığını, başkalarının söz konusu olayda aldanabileceğini ancak söz sahibinin aldanmayacağını, aldatılmayacağını* belirten *bana da mı lolo* deyiminde geçen bir söz, *lololo* şeklinde tanımı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde ilk olarak "*bana da mı lolo, bize de mi lolo*" gibi kullanılarak, *bir sözün, bir tavrın geçerli olmadığını, herkesin böyle bir konuda aldanabileceğini ama bazılarının (sözü söyleyen kişinin) aldanmayacağını belirtmek için söylenir* şeklinde tanımı yer almaktadır. Bir diğer anlamı ise DS'de de yer alan *çüktür* (Aktunç, 2020, s. 203). Devellioğlu'nun sözlüğünde

gösteriş, kabadayılık ile *çük* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 114). Sezgin'in sözlüğünde ise "*bize yutturamazsın senin dalaverelerini biliriz*" anlamında kullanılan söz; *çalım, kabarma, kurum, tafra* ve *çük, erkek cinsel organı* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 171).

- **lüpçü:** *Derleme Sözlüğünde hazır yiyici, beleşçi ve rüşvet alan kimse* anlamıyla yer almaktadır. İlk anlamı olan *beleşçi* Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Kocaeli, Çorum, Samsun, Trabzon, Rize ve Niğde ilinde kullanılmaktadır. Afyonkarahisar, Burdur, Denizli, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Eskişehir, Sakarya, Çankırı, Niğde, Konya ve Muğla ilinde *lüpçü* olarak kullanılmaktadır. Bu sözcüğün ikinci anlamı ise Isparta, Aydın ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3096). Halk ağzında sıkça kullanılan bu sözcük, zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de *lüpçü* olarak *bedavacı* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *karşılıksız çıkar elde etmekten hoşlanan, bu davranışı alışkanlık edinmiş (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 203). Devellioğlu'nun sözlüğünde *bir nesneyi emeksiz, parasız elde etmek isteyen (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 115). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *emek vermeksizin elde etmeyi alışkanlık durumuna getirmiş olan, lüpe konmasını seven (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 127). Sezgin'in sözlüğünde *bedava mala konmasını alışkanlık haline getirmiş kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 171).

"*Ulan mortocu, daha duralım mı? Sen lüpçülüğe iyice alıştın!*" (Tahir, 2021, s. 63).

- **madara:** *Derleme Sözlüğünde Aydın ilinde kullanılan tembel (kimse) ve iş görmez (şey)* anlamlarıyla yer almaktadır (DS, 3101). Halk ağzında argo olarak kullanılan bu sözcük, argo sözlüklerine de hemen hemen aynı anlamda girmiştir. Yazı dilinde yer alan *madara* sözcüğü, halk arasında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de argo olmak üzere *kötü, sevimsiz* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *niteliksiz, kötü, düşük düzeyli* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 205). Devellioğlu'nun sözlüğünde *âdî, fena; sevimsiz; boş* anlamlarıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s.116). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *düşük nitelikli, kötü, niteliksiz, sevimsiz; utanılacak duruma düşmüş olan ve sahte, kalp (para)* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 128). Sezgin'in sözlüğünde *düşük nitelikli, kötü, sevimsiz; mahvolma, perişan olma, utanılacak duruma düşmüş olan ve sahte kalp para* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 173).

"*Lig şampiyonluğu iyi gitmişti, bari kupayı kazansınlar da, semtin afili, bitirim kızlarına madara olmaktan, ti'ye alınmaktan kurtulsunlardı*" (Kemal, 1995, s. 298).

- **madik atmak:** *Derleme Sözlüğünde aldatmak, kandırmak* anlamı yer alan deyim, bu anlamıyla Tokat ilinde kullanılmaktadır (DS, 4584). Halk ağzında yaygınlaşan deyim, argoya da *kandırmak, hile yapmak* anlamıyla yerleşmiştir.

Bu deyim, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *hile yapmak, dalavere yapmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 206). Devellioğlu'nun sözlüğünde *yalan söylemek, hilekârlık etmek, aldatmak; kandırmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 116). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *hile yapmak, bir insanı aldatıp zarara sokmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 128). Sezgin'in sözlüğünde *(birisini) aldatmak, kandırıp zarara sokmak* ile *yalan söylemek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 174).

- **mal:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu ilinde kullanılmakta olan *güzel* anlamı yer almaktadır (DS, 3108). Halk ağzında hem bu anlamıyla hem de argo sözlüklerinde yer alan *eroïn, esrar; orospu* gibi diğer anlamlarıyla birlikte kullanılmaktadır. *Esrar* anlamıyla dilimize iyice yerleştiği görülmektedir.

TDK'de argo olmak üzere *esrar* anlamı yer almaktadır. Aynı zamanda kaba konuşmada *fahişe* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğündeki ilk anlamı *güzel kız, kadın; oğlan; özellikle cilveli, işveli, hafifmeşrep kız ya da kadındır*. BAS'taki diğer anlamları *orospu, fahişe; (insanda) bacak, kalça, göğüs, cinsel organlar; kaçak madde niteliği*

taşıyan eroin, silâh, tabanca vb. ve paradır (Aktunç, 2020, s. 208). Devellioğlu'nun sözlüğünde *güzel, yakışıklı kadın veya kız* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 117). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *aşağılık, bayağı, kötü kimse; orospu; esrar, eroin, silah vb. gibi kaçak madde özelliği taşıyan nesne* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 130). Sezgin'in sözlüğünde ise *aşağılık, bayağı, kötü kimse; orospu; (esrar, eroin, silah vb.) kaçak mal özelliği taşıyan nesnelere; döviz, para; kaçak sigara ile kalça ve göğüsler* olmak üzere altı anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 175).

“*Hangi malı olacak, bildiğin esrar...*” (Tahir, 2021, s. 96).

“*Ben burada seni -konfesyon- ederek –absolüsyon- vermeye gelmedim. Ne mal olduğumu biliyorum*” (Gürpınar, 2014, s. 180).

- **malaka:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Manisa, Balıkesir, Gümüşhane, Kayseri ve Antalya ilinde kullanılan *karşılıksız, parasız ve emeksiz elde edilen* anlamı yer almaktadır. Denizli ilinde *erkeklik organı* anlamıyla da kullanılmaktadır (DS, 3110). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *parasız, bedava, beleş (şey) ve edilgin eşcinsel (erkek)* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 208). Sezgin'in sözlüğünde *parasız, bedava nesne ve ibne* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 176).

- **mangiz:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta ilinde kullanılan *altın, gümüş para* anlamı yer almaktadır (DS, 4587). Para anlamına gelen *mangır* kelimesinden türetilen *mangiz* (URL-6) halk ağzında yaygınlaşarak yazı diline girmiştir.

TDK'de argo olarak *para* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *para* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 210). Devellioğlu'nun sözlüğünde *para* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 117). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde yine aynı anlamıyla yer almaktadır.

“*Borcum olsun Osman abi! Kocakarı mangiz getirecek*” (Tahir, 2021, s. 61).

“Eski hempası da benim gibi mangiz tutmazmış” (Gürpınar, 2022, s. 16).

- **mani mani:** *Derleme Sözlüğünde sık sık ve sürekli olarak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Denizli, Aydın, Bilecik, Kocaeli, Bolu, Zonguldak, Trabzon ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3124). Halk ağzında yaygınlaşan bu kullanım, argo sözlüklerine de aynı anlamda yerleşmiştir.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *hızlı hızlı, çabuk çabuk* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 210). Sezgin’in sözlüğünde de *hızlı hızlı, çabuk çabuk* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 177).

- **martaval:** *Derleme Sözlüğünde boş, yalan yanlış sözler* anlamıyla yer alan sözcük, Ordu, Giresun ve Trabzon ilinde kullanılmaktadır (DS, 3131). *Abartılmış söz, yalan* anlamına gelen *martaval* ise Manisa, Gümüşhane, Kırşehir ve Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 4589). Halk ağzında farklı şekillerde kullanıldığı görülen bu sözcük, yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK’de *martaval; yalan, uydurma söz, palavra* olmak üzere argo anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *martaval; asılsız, yalan, uydurma söz ya da haber* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 213).

“Bırakınız martavalı, size laf söylüyorum” (Gürpınar, 2011, s. 23).

“Amca Bey’in okuduğu uzun martaval pek canını sıktı” (Gürpınar, 2014, s. 134).

- **maslahat:** *Derleme Sözlüğünde Amasya ve Niğde ilinde kullanılan erkeğin cinsiyet organı* anlamı yer almaktadır (DS, 3133). Argo anlamıyla halk ağzında kullanılan bu sözcük, zamanla yaygınlaşarak yazı diline de girmiştir.

TDK’de kaba konuşmada olmak üzere *erkeklik organı* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *erkeklik organı, penis* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 214). Devellioğlu’nun sözlüğünde *zeke* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 119). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *penis*

anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 133). Sezgin'in sözlüğünde ise *çük, kamış* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 179).

- **matrah:** *Derleme Sözlüğünde şaka, güldürücü söz* anlamıyla yer alan sözcük, Afyonkarahisar ve Yozgat ilinde kullanılmaktadır (DS, 3137). Ağız özelliklerinden dolayı bazı bölgelerde *matrah* şeklinde telaffuz edilen bu sözcük, *şaka* anlamıyla yazı dilinde yer almaktadır.

TDK'de *matrak*; argo olmak üzere *eğlenceli, gülünç, hoş* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *eğlenceli, neşeli (nesne, kimse, olay)* ve *alay şaka, eğlence* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 215). Devellioğlu'nun sözlüğünde *alay, eğlence* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 120). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *alay, eğlence, şaka* ve *eğlenceli, gülünç, hoş* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 133). Sezgin'in sözlüğünde ise *alay, eğlence, takılma, şaka* ve *eğlenceli, gülünç, hoş* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 179).

"*Tilki Orhan, Gili'nin çatlamış dudaklarıyla, sürme çekilmiş gibi duran gözleriyle sürekli matrak geçince, sinirleri zaten gergin olan Gili patladı*" (Kaçan, 2022, s. 65).

"*Cavcav gibi matrak oğlan var mı yahu?*" (İlhan, 2014, s. 95).

"*Allah kimseyi turnaklarına düşürmesin. Adamnan matrak geçerler!*" (Kemal, 1995, s. 97).

- **mavra:** *Derleme Sözlüğünde gevezelik, boş söz* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Adana ilinde kullanılmaktadır (DS, 3138). Halk ağzında karşımıza çıkan bu anlamıyla yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *gevezelik* ve *palavra* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *gevezelik, boş söz* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 215). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *gevezelik* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 133). Sezgin'in sözlüğünde *boş konuşma, gevezelik, zevzeklik* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 180).

- **mayışmak:** *Derleme Sözlüğünde sıcaktan, mide dolgunluğundan ya da zevkten gevşemek, baygın duruma gelmek* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Eskişehir, Çorum, Samsun, Amasya, Erzincan, Bitlis, Ankara, Niğde, Konya ve Antalya ilinde kullanılmaktadır. DS'deki bir diğer anlamı olan *nazlanmak, kırtmak, süzülme*, Isparta, İzmir, Samsun ve Antalya ilinde kullanılmaktadır (DS, 3142). DS'de yer alan bu iki argo anlamıyla dilimize yerleşen sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *çok yemekten, sıcaktan veya zevkten gevşemek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *kendisinden geçmek, kapıp koyvererek gevşemek* ve *(bir kimseye) çok ilgi duyarak etkilenmek, kendisini kaptırmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 216). Devellioğlu'nun sözlüğünde *aptal aptal bakmak, aptallaşmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 120). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çok yemekten, sıcaktan, içkiden ya da zevkten gevşemek* ve *(bir kimseye) çok ilgi duyduğunu baygın bakışlarla belli etmek* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 134). Sezgin'in sözlüğünde *gevşemek, haşat olmak; çok ilgi duyulan birisini baygın bakışlarla süzerek duygularını duyumsatmak* ve *şaşıırıp kalmak* olmak üzere üç farklı anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 180).

- **mezelemek:** *Derleme Sözlüğünde eğlenmek, alay etmek* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Kayseri ilinde kullanılmaktadır (DS, 4595). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, argo sözlüklerinde de aynı anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *alay etmek, eğlenmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 218). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *alay etmek, eğlenmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 135). Sezgin'in sözlüğünde de yine *alay etmek, alaya almak, eğlenmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 182).

- **mıhsıçtı:** *Derleme Sözlüğünde* Gümüşhane ve Yozgat ilinde kullanılan *eli sıkı, cimri* anlamı yer almaktadır (DS, 4596). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK'de argo olarak *cimri* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *eli sıkı, cimri, nekes kimseler için kullanılır* şeklinde açıklaması yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 219). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *elisıkı, cimri, pinti* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 135). Sezgin'in sözlüğünde de *cimri, eli sıkı, pinti* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 182).

- **mırmır:** *Derleme Sözlüğünde* çok konuşan kimse, dır dır eden kimse anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Adana ve Muğla ilinde kullanılmaktadır. Sözlükteki diğer anlamları ise Gümüşhane ilinde kullanılan *burnundan konuşan* ile Denizli ve İzmir ilinde kullanılan *belalıdır* (DS, 3189). DS'deki son anlamı olan *belalı*, argo sözlüklerinde de yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *edilgin eşcinsel erkek ve kabadayı, külhanbeyi* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 219). Devellioğlu'nun sözlüğünde *külhanbeyi* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 121). Sezgin'in sözlüğünde ise *belalı, bıçkın, kabadayı, külhanbeyi* ve *ibne* anlamları yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 182).

“Adapazarlı Dişikırık Mustafa'yı tanırırsınız. Faşoların mırmır” (Baykurt, 2013, s.184).

- **mortlamak:** *Derleme Sözlüğünde* ölmek, gebermek anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Denizli ve Sakarya ilinde kullanılmaktadır (DS, 3211). Fransızca *ölü* anlamına gelen *morte* sözcüğünde türetilen (URL-7) bu kullanım, halk ağzında yaygınlaşarak anlamı değişmeden dilimize yerleşmiştir.

TDK'de argo olmak üzere *ölmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *ölmek* ve *(kumarda) bütün parasını kaybetmek* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 220). Devellioğlu'nun sözlüğünde *ölmek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 122). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde yine *ölmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 136).

Sezgin'in sözlüğünde de yalnızca *ölmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 184).

- **mort olmak:** *Derleme Sözlüğü*nde Manisa ilinde kullanılan *ölmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4600). Fransızca *morte* sözcüğünden türetilmiş olan bir diğer kullanım ise *mort olmaktır*. Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argo sözlüklerinde de yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Devellioğlu'nun sözlüğünde *ölmek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 122). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamda yer almaktadır.

- **muşuk:** *Derleme Sözlüğü*nde ilk anlamı Zonguldak ve Kastamonu ilinde kullanılan *uyuşuk, yerinden kıpırdamak istemeyendir*. Sözlükteki ikinci anlamı olan *basık, çökük, yayvan burunlu* ise İstanbul ve Zonguldak ilinde kullanılmaktadır (DS, 3226). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, DS'deki ikinci anlamıyla argo sözlüklerinde yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *basık yüzlü, basık burunlu (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 223). Sezgin'in sözlüğünde de *basık yüzlü, basık burunlu kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 185).

- **okkalı:** *Derleme Sözlüğü*nde *iyi, değerli* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Zonguldak, Yozgat ve Niğde ilinde kullanılmaktadır. DS'deki bir diğer anlamı olan *düzgün, yerinde, tam* ise Amasya ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3276). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *çok, fazla* ve *ağır, şiddetli* anlamları yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *ağır, önemli* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 126).

“Üstüne, boynundan geçen düğmesiz, bir heybe sırtını hatırlatan yamalı ve partial bir yelek –yelekten çok hırkaya benzeyen bir şey– geçirmiş; ellilik, kır

saçlı, fakat dinç, okkalı bir adam bağırdı: –Salih, Abdurrahman, Şaban, Ali... Hadi çocuklar!” (Abasıyanık, 2018, s. 1).

“İşi koparmağa vaktim olmadı. Zaten buna da lüzum kalmadı, çünkü çok daha okkalı işler için vaatler aldım” (Kemal, 1995, s. 189).

- **ot:** *Derleme Sözlüğünde* Gaziantep ve Maraş ilinde kullanılan *enfiye* anlamı yer almaktadır (DS, 3294). Halk arasında oldukça yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcük, *esrar* anlamıyla dilimize yerleşmiştir.

TDK’de argo olarak *esrar* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *bilgisiz, kültürsüz, değersiz kimse; esrar; düşük nitelikli esrar* ve *marihuana otu ya da deligonca otu* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 231). Devellioğlu’nun sözlüğünde *esrar* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 127). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *bilgisiz, görgüsüz, değersiz kimse* ile *esrar* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 143). Sezgin’in sözlüğünde ise yine *bilgisiz, görgüsüz, değersiz kimse; düşük nitelikli esrar* ve *marihuana ya da deligonca otu* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 193).

- **otlakçı:** *Derleme Sözlüğünde* başkalarının sırtından geçinen, bir şeyi parasız ve emeksiz elde eden anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Eskişehir, Kocaeli, Kastamonu, İstanbul, Çankırı, Samsun, Tokat, Ordu, Trabzon, Rize, Artvin, Malatya, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Kayseri, Konya, Mersin, Adana, Antalya ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 3296). Argo anlamıyla DS’de yer alan sözcük, halk ağzında yaygınlaşarak yazı diline de girmiştir. Halk ağzında en fazla kullanılan argolardan biridir.

TDK’de *asalak* ve *çok sigara içmesine karşın satın almayı sürekli başkalarından sigara isteyen kimse* olmak üzere iki farklı argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *yararlanmayı âdet edinmiş kimse, bedavacı, beleşçi* (özellikle sigara ihtiyacını başkalarından karşılayan kimseler için kullanılır) olarak yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 231). Devellioğlu’nun sözlüğünde *ihtiyaçlarını parasız elde etmek isteyen (kimse)* anlamı yer

almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 127). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *başkalarından yiyip içmeyi, yararlanmayı, özellikle sigara gereksinimini başkalarından karşılamayı huy edinmiş (kimse)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 143). Sezgin'in sözlüğünde de *yeme içme gereksinimini başkalarının sırtından sağlamayı huy edinmiş kişi, bedavadan geçinen kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 193).

- **otlakçılık:** *Derleme Sözlüğünde başkalarının sırtından geçinen* anlamıyla yer almakta ve Adana ilinde kullanılmaktadır (DS, 3296). DS'de argo anlamıyla yer alan bu sözcük, halk ağzında sıkça karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de *başkalarının sırtından geçinme durumu* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *otlakçı olma durumu, otlakçı olmak niteliği, alışkanlığı* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 231). Devellioğlu'nun sözlüğünde *otlakçının tuttuğu geçim yolu* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 127). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *otlakçının yaptığı iş, bedavacılık* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 143). Sezgin'in sözlüğünde ise *bedavacılık* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 193).

- **otlamak:** *Derleme Sözlüğünde başkalarının sırtından geçinmek* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Manisa, Balıkesir, Eskişehir, Kocaeli, Samsun, Ordu, Malatya, Maraş, Sivas, Niğde, Konya ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 3296). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük, halk ağzında yaygınlaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de argo olarak *para ve emek harcamadan başkalarının sırtından geçinmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *çaba, para harcamadan yararlanmak; birisinin malını, ondan habersiz almak, aşırmaq, çalmak; (evli ya da erkekle ilişkili kadın için) eşine fark ettirmeden âşiftelik etmek, başkalarıyla kırıştırmak ve (öğrenci) ders çalışmak* olmak üzere dört farklı anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 231). Devellioğlu'nun sözlüğünde *izinsiz ve habersiz olarak birinin malından almak ve kadın, kocasından habersiz olarak başka taraflarda hovardalık etmek* anlamlarıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 127).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *başkalarının sırtından geçinmek, para ve emek harcamaksızın yararlanmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 144). Sezgin'in sözlüğünde *otlamak/otlanmak, başkalarının sırtından geçinmek* ve *bedava para ya da yiyecek sağlamak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 193).

“*Ayrılalı, neredeyse bir sene oluyor, hâlâ bıraktığım yerde otuyorsun*” (İlhan, 2012, s. 264).

“*Gitti, kaldırımlara serilmiş akşam gazetelerinden otlamaya başladı*” (İlhan, 2012, s. 7).

“*Vah zavallı Edibe! Daha ağzın süt kokuyor. Koyduğum yerde otuyorsun...*” (Gürpınar, 2022, s. 318).

- **oynak:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir ve Çankırı ilinde kullanılan *iş bilen (kimse)*; Burdur, Çanakkale, Kastamonu, Ordu ve Yozgat ilinde kullanılan *sözünde durmayan, güvenilmeyen (kimse)* ve Çanakkale ilinde kullanılan *kararsız* anlamıyla yer almaktadır. Aynı zamanda *oynañ* olmak üzere *hafif, oynak (kadın için)* anlamı da yer almaktadır ve bu anlamıyla da Kars ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3304). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK'de *davranışları ağırbaşlı olmayan (kadın veya kız)* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *cimdalli* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 127).

“*Nebile Hanım'ın kocasını mutlak oynak kadının biri ayartmıştır*” (Gürpınar, 2022, s. 26).

- **ökçesiz:** *Derleme Sözlüğünde* Gaziantep ve Sivas ilinde kullanılan *korkak* ile Gaziantep ve Adana ilinde kullanılan *bir şeye dayanamayan, katlanamayan* anlamı yer almaktadır (DS, 3327). DS'de yer alan ilk anlamıyla halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, argo sözlüklerinde de aynı anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *korkak, ürkek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 233). Devellioğlu'nun sözlüğünde *korkak, tabansız, çekingen* anlamı

yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 128). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yüreksiz, korkak, ürkek (kimse)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 145). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *korkak, tabansız, yüreksiz* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 195).

- **ötmek:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *konuşmak, sözünü etmek* ve Burdur ilinde kullanılan *alaycı bir dille konuşmak* anlamı yer almaktadır. DS'de yer alan bir başka anlamı ise Trabzon, Kars ve Muğla ilinde kullanılan *oyunda kazanarak karşısındakinin elinde olanı almaktır* (DS, 3360). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *anlamsız, boş konuşmak; (sarhoş) kusmak* ve *gizli bir şeyi söylemek* olmak üzere üç farklı argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *konuşmak, söylemek; gevezelik etmek; itiraf etmek, sır vermek* ve *kusmak* olmak üzere dört anlamı vardır (Aktunç, 2020, s. 234). Devellioğlu'nun sözlüğünde *gevezelik etmek, boş söz söylemek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 128). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

“*Öt bakalım ulan dingil, sabah sabah ne istiyorsun?*” (Kaçan, 2022, s. 42).

- **palarva:** *Derleme Sözlüğünde* Erzincan ilinde kullanılan *abartmalı söz, ölçüsüz konuşma* anlamı yer almaktadır. (DS, 3385). DS'de *palavara/palavra* olmak üzere *abartarak yalan yanlış konuşmak* anlamı da yer almaktadır (DS, 3386). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de *palavra; herhangi bir konuda gerçeğe aykırı, uydurma söz veya haber, balon, martaval* ile *uzun ve boş konuşma* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *palavra; uyduruk, temelsiz (söz, haber vb.)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 236). Devellioğlu'nun sözlüğünde *yalan, asılsız, uydurma (söz veya haber)* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 129). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *gerçeğe aykırı, uzun ve boş söz* ve *yapamayacağı şeyleri yapmış ya da yapacaktıymış gibi sözler etme* olmak üzere iki anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 146). Sezgin'in

sözlüğünde ise *gerçek dışı, boş söz; yalan ve yapamayacağı şeyleri yapacakmış gibi sözler söylemek* olmak üzere üç anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 198).

“*Fethi, hareket eden cisimlerin kralı olduğu kadar, palavracıların da şahıydı*” (Kaçan, 2022, s. 48).

- **parpara:** *Derleme Sözlüğü*nde Rize ilinde kullanılan *geveze* ile *paylama, korkutma* anlamı yer almaktadır (DS, 3400). *Paylama, azarlama* anlamıyla halk ağzında yaygınlaşarak dilimize de yerleşmiştir.

TDK’de *papara*, halk ağzında olmak üzere *paylama* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *azarlama* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 239). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *azarlama, paylama, azar* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 149). Sezgin’in sözlüğünde *papara/parpara* olarak *aşağılama, azar, azarlama, paylama* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 199).

- **pasa:** *Derleme Sözlüğü*nde *ardı arkası kesilmeden, durmadan, sürekli olarak* anlamı yer almaktadır. Sözcük, bu anlamıyla Bolu, İstanbul, Zonguldak, Kastamonu, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize, Malatya ve Sivas ilinde kullanılmaktadır (DS, 3405). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, bu anlamıyla argo sözlüklerine de yerleşmiştir.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *durmadan, sürekli, habire* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 240). Sezgin’in sözlüğünde de *durmadan, sürekli* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 201).

- **pata:** *Derleme Sözlüğü*nde Eskişehir, Sakarya, Amasya, Ordu, Bitlis, Adana ve Muğla ilinde kullanılan *el sallayarak verilen selam* anlamı yer almaktadır (DS, 3408). Bu anlamıyla da argoya giren sözcük, halk arasında *berabere kalma* anlamıyla yaygınlaşmıştır.

TDK'de *oyunda yenen ve yenilen olmaması, berabere kalma* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *erkeklik organı, penis; selam ve (oyunda, kumarda) berabere kalma, eşitlik* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 240). Devellioğlu'nun sözlüğünde *fit olma, berabere kalma* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 131).

- **pata çakmak:** *Derleme Sözlüğünde elle selam vermek* anlamı yer alan deyim, bu anlamıyla Çankırı, Samsun, Amasya, Trabzon ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3408). Argo anlamıyla DS'de yer alan ve halk ağzında yaygın olarak kullanılan deyimlerden biridir.

TDK'de argo olarak *askerce selam vermek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *pat çakmak* şeklinde *ayak topuklarını birbirine vurarak asker selamı vermek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 241). Devellioğlu'nun sözlüğünde *selam vermek (eliyle)* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 131). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *pata (ya da patayı) çakmak* olmak üzere *ayak topuklarını birbirine vurarak askerce selam vermek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 150). Sezgin'in sözlüğünde *pata/patayı çakmak/pat çakmak* olarak *ayak topuklarını sert biçimde birbirine çarparak asker gibi selam vermek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 201).

- **patak:** *Derleme Sözlüğünde Aydın, Manisa, Amasya, Tokat, Artvin, Maraş ve Muğla* ilinde kullanılan *dayak* anlamı yer almaktadır (DS, 3409). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *dayak, kötek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *dayak, kötek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 131). Sezgin'in sözlüğünde *dayak atma, kötek vurma, sopa çekme* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 201).

- **pırlamak:** *Derleme Sözlüğünde Isparta, Denizli, Kastamonu, Çorum, Amasya, Ordu, Erzincan, Maraş, Sivas, Ankara, Niğde, Mersin ve Kırklareli* ilinde

kullanılan *uçmak* ile Bursa ve Bolu ilinde kullanılan *sıvışıp kaçmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3444). Ağzılarda argolaşan bu sözcük yaygınlaşarak dile yerleşmiştir.

TDK'de *insan, bulunduğu yerden koşarak hemen uzaklaşmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *pırlamak/pır etmek; kaçmak, savuşmak, bir anda ortadan kaybolmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 244). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde *pır etmek* şekliyle verilmiştir. Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaçıp gitmek, uçarcasına kaçmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 151). Sezgin'in sözlüğünde *hızla kaçıp gitmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 204).

- **pırna:** *Derleme Sözlüğü*nde *rakı* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Samsun ilinde kullanılmaktadır (DS, 3445). Argo anlamıyla DS'de yer alan kullanımlardan biridir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *rakı* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 244). Devellioğlu, Püsküllüoğlu ve Sezgin de sözlüklerinde aynı anlamda yer vermektedir.

- **pul:** *Derleme Sözlüğü*nde Kars ilinde kullanılan *para* anlamı yer almaktadır (DS, 4656). Argo anlamıyla DS'de yer alan sözcük, halk arasında en fazla kullanılan sözcüklerden biridir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *para* ile *kokain* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 249). Devellioğlu'nun sözlüğünde *para* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 135). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *para* ile *kokain* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 154). Sezgin'in sözlüğünde de bu iki anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 208).

“*Seyit Sabri herhangi bir pul için, en kral profilini veriyor*” (İlhan, 2012, s. 476).

- **saparta:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *azar, öfke ile söylenen söz* anlamı yer almaktadır (DS, 3542). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, argo anlamıyla dilimize yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *paylama* anlamı yer almaktadır (URL-1). Bu sözcük zamanla mecaz anlamından uzaklaşarak argo anlam kazanmıştır.

Aktunç'un sözlüğünde *azar, paylama, tekdir* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 257). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *azar, azarlama, tersleme, paylama* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 158). Sezgin'in sözlüğünde de *azar, azarlama, paylama, tersleme* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 215).

- **saraka:** *Derleme Sözlüğünde* *alay, eğlence* anlamı yer almaktadır. Bu anlamıyla İzmir, Samsun ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3544). DS'de argo anlamıyla yer alan sözcük, dilimize de bu anlamıyla yerleşmiştir.

TDK'de *alay, istihza* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *alay, istihza; (birisiyle) alay etme, eğlenme* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 258). Devellioğlu'nun sözlüğünde *alay, eğlence* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 138). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *üstü kapalı alay, iğneleme, eğlenme, alay etme* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 159). Sezgin'in sözlüğünde ise *alay etme, eğlenme, söz dokundurma* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 216).

- **semeri devirmek:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *yan yatmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3581). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de *eşek gibi kabaca yatmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *semer devirmek* olarak *rüyada şeytan aldatmasına uğramak, hamamcı olmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 138). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *hiçbir iş yapmadan vakit geçirmek* ve *eşek gibi kabaca yan gelip yatmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 160). Sezgin'in sözlüğünde ise *hiçbir iş yapmadan boş vakit geçirmek*

ve *yan gelip yatmak, sırtüstü yatıp ağlanmak* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 217).

- **sıcak:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Burdur, Çorum, Erzincan, Urfa ve Ankara ilinde kullanılan *hamam* anlamı yer almaktadır (DS, 3602). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya yerleşmiştir.

TDK'de birçok anlamının yanında *hamam* anlamı da yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *hamam, kamu hamamı* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 260).

- **sıkı:** *Derleme Sözlüğü*nde Kastamonu ilinde kullanılan *güzel, yaman* anlamı yer almaktadır (DS, 4690). Halk ağzında sık sık karşımıza çıkan sözcük, argoya da *yaman, yürekli* gibi anlamlarda girmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *olumlu, iyi cesur (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 261). Devellioğlu'nun sözlüğünde *hoşa giden, iyi* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 139). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yiğit, yürekli (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 161). Sezgin'in sözlüğünde *etkili, güzel (esaslı), adam gibi* ile *yiğit, yürekli* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 218).

“*Kocası kavalın biri ya, sıkı herif*” (Kemal, 1995, s. 58).

- **sıpıtmak:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Burdur, İzmir, Manisa, Balıkesir, Bursa, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, İstanbul, Erzurum, Kayseri, Konya, Adana, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ ilinde kullanılan *atmak, fırlatmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3615). DS'deki bir diğer anlamı ise Kocaeli ve Samsun ilinde kullanılan *aklını kaçırmak, sapıtmaktır* (DS, 3616). DS'de yer alan iki anlamıyla argoya giren sözcük, halk ağzında sıkça kullanılmaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *atlatmak, başından savmak* ve *çıldırmaq, delirmek* olmak üzere iki farklı anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 261). Devellioğlu'nun sözlüğünde *defetmek, başından savmak; kovmak* anlamıyla yer

almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 139). Sezgin'in sözlüğünde de *kapı dışarı etmek, kovmak, uzaklaştırmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 218).

- **sırrık:** *Derleme Sözlüğünde ince, uzun (kimse için)* anlamı yer almakta ve bu anlamıyla Hatay ilinde kullanılmaktadır (DS, 3620). Halk arasında en yaygın kullanılan sözcüklerden biri olan *sırrık*, DS'deki anlamıyla argoya yerleşmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *sırrık; olağandan uzun boylu, zayıf ama çok uzun boylu kimse* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 261). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*erkek için*) *çok uzun boylu kimse* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 161). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *zayıf ve çok uzun boylu erkek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 219).

- **sıvık:** *Derleme Sözlüğünde Aydın, İzmir, Manisa, Kütahya, Çanakkale, Kocaeli, Çorum, Artvin, Diyarbakır, Elazığ, Malatya, Tekirdağ ve Kırklareli* ilinde kullanılan *cıvık, sulu, gevşek* anlamı yer almaktadır. DS'deki bir diğer anlamı ise İzmir ve Artvin ilinde kullanılan *deli, akılsız, dengesizdir* (DS, 3625). DS'de yer alan ilk anlamıyla argoya giren sözcük, halk ağzında sıkça karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *sırnaşık (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 261). Devellioğlu'nun sözlüğünde *sırnaşık, sulu (adam)* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 139). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde de *sırnaşık (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 161). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *cıvık, sırnaşık, sulu, şakacı kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 219).

- **sifos:** *Derleme Sözlüğünde Kocaeli ilinde kullanılan sonu olmayan iş, hiç* anlamı yer almaktadır (DS, 3631). Halk ağzında nadiren kullanılan bu sözcük, TA'da (Devellioğlu, 1980) aynı anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *zifos* olarak yer alan bu kullanım, *düşük nitelikli, aşağılık kimse* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 321). Sezgin'in

sözlüğünde de yine bu anlamda yer almaktadır. Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *neticesiz, boş (şey)* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 140).

- **sinkâf:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *erkeklik organı ve ilgili sövgülerin kısaltılmış biçimi* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3644). Halk ağzında yaygınlaşarak argoya girmiştir.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *erkeklik organı, penis; cinsel ilişki (erkek için)* ile *iskambil kâğıdının arkasına sonradan yapılan ve hile için kullanılan işaret* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 263). Sezgin'in sözlüğünde de bu üç anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 221).

- **sofra:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir ilinde kullanılan *kalça* anlamı yer almaktadır (DS, 3656). Halk ağzında zamanla yaygınlaşan bu sözcük, argoya girmiştir.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *anüs* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *kalçalar, kış* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 265).

- **suluzırtlak:** *Derleme Sözlüğünde* Burdur, Kastamonu, Çankırı, Samsun, Amasya, Trabzon, Erzurum, Sivas, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya, Adana, Antalya ve Muğla ilinde kullanılan *limon* ile Denizli ve Bursa ilinde kullanılan *saygısız, kendini bilmeyen, şımarık* anlamı yer almaktadır (DS, 3695). DS'deki bir diğer anlamı ise Gaziantep ilinde kullanılan *çabuk ve çok ağlayandır* (DS, 4710). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, zamanla yazı diline de girmiştir.

TDK'de *limon* ve mecaz olarak *oyunlarda kuralları bozup mızıkçılık eden, ağlayan, kaçan (kimse)* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *sulu zırtlak; limon ve kolayca ağlayıveren kimse* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 268). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *limon* ve *kolayca ağlayıveren, sık sık gözyaşını tutamayan (kimse)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 164). Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

- **şakımak:** *Derleme Sözlüğünde* Yozgat ve Kırklareli ilinde kullanılan *çok konuşmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3738). Günlük konuşma dilinde en fazla karşılaşılan sözcüklerden biri olan *şakımak*, DS'deki anlamıyla yaygınlaşarak yazı diline de girmiştir.

TDK'de mecaz olarak *çok konuşmak*, *çenesi düşmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *konusmak*; *(bir sırrını) söylemek*; *itiraf etmek* ve *ihbar etmek* olmak üzere dört farklı anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 270). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yaptıklarını*, *yapılanları bir bir anlatmak*, *itiraf etmek*, *açığa vurmak*, *söylemek ötmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 166). Sezgin'in sözlüğünde *ettiklerini*, *yaptıklarını tek tek anlatmak*, *açığa vurmak*, *söylemek* ve *ihbar etmek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 227).

"Sekiz numaraya çık canım. Sen soyun, ben peçeteleri alıp geliyorum, diye kanarya gibi şakıdı" (Kaçan, 2022, s. 82).

- **şamşurmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *şaşırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3744). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, aynı anlamıyla argoya da girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *şamşurmak*/*şapşurmak* sözcüğü *şaşırmak*, *şaşmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 270). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *şaşırip kalmak*, *alıklaşmak*, *şaşırmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 166). Sezgin'in sözlüğünde de *alıklaşmak*, *şaşırmak*, *şaşırip kalmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 227).

- **şapşal:** *Derleme Sözlüğünde* Afyonkarahisar, Isparta, Eskişehir, Çankırı, Ordu, Giresun, Rize, Trabzon, Artvin, Sivas ve Niğde ilinde kullanılan *biçimsiz*, *düzensiz* anlamı yer almaktadır. Bir diğer anlamı ise Isparta, Denizli, Manisa, İzmir, Balıkesir, Bursa, Bilecik, Kocaeli, Bolu, Sakarya, Rize, Trabzon, Sivas, Niğde, Konya, Adana, Antalya, Muğla ve Kırklareli ilinde kullanılan *şaşkın*, *beceriksiz*, *alıktır*. Bunların yanında *geveze*, *her şeye karışan*, *dalkavuk* gibi anlamları da yer almaktadır (DS, 3748). DS'de birden fazla anlamı yer alan ve

argoda da aynı anlamlarda kullanılan bu sözcük, halk ağzına yerleşerek yazı diline de girmiştir.

TDK'de *aptalca davranışlarda bulunan, alık (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Sezgin'in sözlüğünde *akılsız, alık, salak, sersem* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 227).

- **şavullamak:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ve Sivas ilinde kullanılan *göz gezdirmek, araştırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3756). Halk ağzında zamanla yaygınlaşarak dilimize yerleşen sözcük, edebi eserlerde de varlığını sürdürmektedir.

TDK'de *yoklamak veya kollamak, şakullemek ve göz gezdirmek, araştırmak* gibi anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *dikkatle bakıp saptamak; gözüne kestirmek; dikkatle düşünüp amaçlamak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 271). Sezgin'in sözlüğünde ise *dikkatle bakıp saptamak (futbolda)* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 228).

Attila İlhan, bu sözcüğü Kurtlar Sofrası adlı eserinde bu *futbolda dikkatle bakıp saptamak* anlamıyla kullanmıştır:

"*Dünder, barajın en gevşek köşesini şavulladı, gerildi ve vuruşu yaptı*" (İlhan, 2012, s. 669).

"*Heceleye, şavullaya elbette bir mana çıkarırız, bu can pazarı guguğunu anlarız*" (Gürpınar, 2011, s. 116).

- **şırpıntı:** *Derleme Sözlüğünde* Urfa ilinde kullanılan *uygunsuz kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 3775). Halk ağzında *şırpıntı* ya da *şırfıntı* şeklinde telaffuz edilen sözcük, bu anlamıyla argoda da yer almaktadır.

TDK'de teklifsiz konuşmada olmak üzere *seviyesi düşük, bayağı (kadın)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *şırfıntı* olarak *kolayca ilişki kurulan kız ya da kadın, orospu* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 272). Sezgin'in sözlüğünde de *kolayca ilişki kurulabilen kız ya da kadın* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **şinanay:** *Derleme Sözlüğünde* Kars ve Konya ilinde kullanılan *yok, tükendi* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3781). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan argolardan biridir. Aynı anlamıyla yazı dilinde de yer almaktadır.

TDK'de '*yok, kalmadı, tükendi*' anlamında kullanılan bir söz şeklinde tanımı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yokluk* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 272). Devellioğlu'nun sözlüğünde *hiç yok* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 142). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*genellikle para, yiyecek, akıl vb. için*) "*kalmadı*", "*tükendi*", "*bitti*", "*yok*" anlamlarında kullanılır şeklinde tanımı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 167). Sezgin'in sözlüğünde ise (*para, yiyecek, sigara ve akıl vb. için*) "*kalmadı, tükendi, yok*" anlamında kullanılan söz olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **şipşak:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli, Aydın, Manisa, Amasya, Ordu, Sivas, Niğde ve Adana ilinde kullanılan *çabuk* anlamı yer almaktadır (DS, 3783). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu argo anlamıyla dilimize de yerleştiği görülmektedir.

TDK'de teklifsiz konuşmada olmak üzere *çabucak* ve *şipşakçı* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *şipşak; hemen, derhal, çabucak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 273). Devellioğlu'nun sözlüğünde *çabucak, çarçabuk* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 142). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *hiç sektirmeden, bir iki demeden, hemencecik, çarçabuk, derhal* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 167). Sezgin'in sözlüğünde de yine *çarçabuk, derhal, hemencecik* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **şişirmek:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon, Kars ve Niğde ilinde kullanılan *öğmek, değerinden çok yüceltmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3789). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan sözcük, argoda yer alan birçok anlamının yanında bu anlamıyla da kullanılmaktadır.

TDK’de mecaz olarak *abartmak*, *bir sözü veya yazıyı gereksiz yere uzatmak* ve *baştan savma iş görmek* olmak üzere üç farklı anlamı yer almaktadır (URL-1). İlk anlamı olan *abartmak* zamanla mecazdan argoya dönerek *pohpohlamak* şeklinde kullanılmaya başlanmıştır.

Aktunç’un sözlüğünde (*birisini*) *mağcup etmek*, *bozum etmek*; (*erkek cinsel ilişkide bulunmak*, *düzmek* ve (*birisini*) *kesici bir araçla yaralamak*, *bıçaklamak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 273). Devellioğlu’nun sözlüğünde *birini bıçak veya çakı ile vurmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 143). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *genellikle isteğini yerine getirmeyerek onu mağcup duruma düşürmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 167). Sezgin’in sözlüğünde de *isteğini yerine getirtmek için pohpohlamak*; *düzmek* ve *yaralamak*, *başını gözünü yarmak* olarak üç anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **şopar:** *Derleme Sözlüğünde çingene çocuğu* anlamıyla yer alan sözcük; Bilecik, Sinop, Konya, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ ilinde kullanılmaktadır (DS, 3792). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, yazı diline de aynı anlamda yerleşmiştir.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *çingene çocuğu* ve mecaz olarak *şımarık*, *küstah*, *yaramaz* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *çocuk*; *çingene çocuğu* ve *bakımsız, kirli pasaklı çocuk* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 273). Devellioğlu’nun sözlüğünde *çocuk* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 143). Sezgin’in sözlüğünde ise *çocuk*, *oğlan*, *kızan*; *roman çocuğu* ve *bakımsız, kirli pasaklı çocuk* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **şorolop:** *Derleme Sözlüğünde Kırklareli ilinde kullanılan boş, kandırıcı söz* anlamı yer almaktadır (DS, 3793). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan sözcük, yazı dilinde de yer almaktadır. Özellikle *boş söz* ve *dalavere* ve *el çabukluğuyla yapılan kimsenin akıl erdiremediği iş* anlamına gelen *ham hum şaralop* (URL-9) deyiminde karşımıza çıkmaktadır.

TDK’de argo olarak *yalan* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *çalma*, *elde etme ediminden söz edilirken "oldu bitti"* anlamında kullanılır şeklinde tanımı yapılan ve anlamsız, boş söz; bir şey söylemiş olmak için söylenen söz anlamına da gelen *ham hum şaralop* kullanımı ile aynı anlamda verilmiştir (Aktunç, 2020, s. 273). Devellioğlu'nun sözlüğünde *yalan* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 143). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde, ilk anlamı olan *yalan* ile birlikte içinde yer aldığı *ham hum şorolop* sözüne de yer verilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 167). Sezgin'in sözlüğünde ise anlamları; *yalan*, *dalavere ya da el çabukluğu ile yapılan ve kimsenin akıl erdiremediği iş* ile anlamsız, boş anlamındaki "*ham hum şorolop*" sözünde kullanılır şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **taka:** *Derleme Sözlüğünde eski, işe yaramaz durumda (nesne için)* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Ankara ilinde kullanılmaktadır (DS, 4735). Halk ağzında yaygınlaşarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *bozuk, zor çalışan veya eski kara taşıtları için kullanılan bir söz* anlamıyla yer almaktadır (URL-1). Bu sözcüğün zamanla mecaz anlamdan sıyrılarak argolaştığı görülmektedir.

Aktunç'un sözlüğünde *otomobil vb. motorlu araç; özellikle eskimiş, kırık dökük ama hâlâ işe yarayan motorlu araç* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 275). Devellioğlu'nun sözlüğünde *külüstür taşıt* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 144). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *köhne, külüstür araba, otobüs* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 169). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *eski model, külüstür binek arabası (otomobil)* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 231).

- **takılmak:** *Derleme Sözlüğündeki ilk anlamı şaka yapmak, alay ederek eğlenmek; Isparta, İzmir, Manisa ve Gaziantep ilinde kullanılmaktadır. Bir diğer anlamı ise Aydın ilinde kullanılan arkasından gitmek, peşine düşmektir* (DS, 3810). DS'de ilk olarak mecaz anlamı yer almaktadır. İkinci olarak *arkasından gitmek, peşine düşmek* anlamıyla yaygınlaşan sözcük, zamanla argolaşmıştır.

TDK'de argo olarak *biriyle, bir toplulukla sık sık birlikte olmak, onlara katılmak* ile *kahvehane, meyhane vb.ne sık sık gitmek, eğlenmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde (*kahve, meyhane, diskotek vb.ne*) *belirli aralıklarla sürekli gitmek, müdavim olmak; (birisiyle, bir toplulukla, bir çeteyle vb.) belirli bir süre hep beraber olmak, sık sık onlara katılmak; (içki, uyuşturucu vb. bir şeye) belirli bir süre müptela olmak, o şeyi kullanır olmak; yapmak, etmek ile vermek, borç vermek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 276). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*kahve, meyhane, diskotek vb.ye*) *sık sık gitmek, girip çıkmak, o yerde eğlenmek* ile (*biriyle, bir toplulukla vb.*) *sık sık birlikte olmak, onlara katılmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 169). Sezgin'in sözlüğünde de *bir eğlenti yerinin (kahvehane, meyhane, bar vb. yerler) sürekli müşterisi olmak, oraya sık sık uğramak, orada vakit geçirmek* ve *sık sık belli bir insan kümesine katılmak, onlarla vakit geçirmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 231). Sözlüklerde birden fazla anlamı bulunan sözcük, DS'de yer alan ikinci anlamıyla da argo sözlüklerine yerleşmiştir.

- **takıntı:** *Derleme Sözlüğünde* ilk anlamı Denizli, Manisa, Balıkesir, Eskişehir, Sakarya, Çankırı, Samsun, Amasya, Trabzon, Artvin, Elazığ, Ankara, Niğde ve Edirne ilinde kullanılan *alacak, borçtur* (DS, 3810). Halk ağzında *takanak* olarak da kullanılan ve *ilişki* anlamına gelen sözcük, bu anlamıyla Eskişehir, Bolu, Sakarya, Çankırı, Amasya ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3808). Halk ağzına yerleşmiş olan sözcük, argoya da aynı anlamlarda girmiştir.

TDK'de argo olarak *ilişki kurulan kimse* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde ilk olarak *borç* anlamı yer almaktadır. BAS'taki diğer anlamları ise (*birisinin*) *sevgi, aşk, cinsel ilgi vb. nedeniyle bağlantılı bulunduğu kimse* ve (*öğrenci için*) *öğretim dönemi sonunda, geçerli not alınamamış derstir* (Aktunç, 2020, s. 276). Sezgin'in sözlüğünde de *borç, aşkla birisine bağlanma* ve (*öğrenci için*) *sınıf geçmek için geçerli not alamadığı ders* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 232).

- **tañtañ itmek:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *gereksiz ve yüksek sesle konuşmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3824). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan deyim, zamanla argoya da girmiştir. Ağız özelliklerinden dolayı DS’de tañtañ itmek şeklinde yer alan sözcük, yazı dilinde *tantana etmek* şeklinde yer almaktadır.

TDK’de *tantana yapmak (veya etmek); kuru gürültü çıkarmak* ile *gereksiz yere, boşu boşuna konuşmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde *tantana etmek* şeklinde yer almaktadır. Aktunç’un sözlüğünde *anlamsız, yararsız, boş laflar etmek; kuru gürültü yapmak* ile (*sesle, sözle*) *gürültü etmek, vaveyla koparmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 278). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *kuru gürültü çıkarmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 170). Sezgin’in sözlüğünde ise *anlamsız, boş sözler söylemek, kuru gürültü çıkarmak* ve *yüksek sesle gürültü çıkarmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 233).

- **taşaklı:** *Derleme Sözlüğünde* Mardin ilinde kullanılan *yiğit* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3841). Halk ağzında kullanılan bu sözcük, argoya da aynı anlamda girmiştir.

TDK’de mecaz olarak *sözünü geçirir, tuttuğunu koparır, yiğit* anlamı yer almaktadır (URL-1). Zamanla mecazdan argoya dönen sözcük, halk ağzında yaygınlaşmıştır.

Aktunç’un sözlüğünde *cesur, güçlü, mert* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 279). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *tuttuğunu koparır, sözünü geçirir, mert, yiğit, yürekli, güçlü, cesur* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 170). Sezgin’in sözlüğünde de yine *cesur, tuttuğunu koparan, mert, yiğit, yürekli insan* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 234).

“*Bodrum kattan yukarı giden merdivene yürüdü. ‘Karının taşaklısı!’ dedi kendi kendine*” (Baykurt, 2013, s. 315).

- **tatalacı:** *Derleme Sözlüğündeki* ilk anlamı, Çanakkale ilinde kullanılan *tatula otu tohumunu sigara arasına koyarak içen kimsedir*. Bir diğer anlamı ise Bolu

ilinde kullanılan *ivecen kimsedir* (DS, 3844). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, aynı anlamıyla argoya da yerleşmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *kişiyi, yiyecek içeceğine tatula koyup uyutarak soyan kimse, soyguncu* anlamı ile “*uyuşturucu madde olarak boru çiçeği tohumunu, tütün içine koyarak, sigara halinde içen kişiye ‘tatalacı’ denir*” şeklinde tanımı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 280). Sezgin'in sözlüğünde *bir tür uyuşturucu içen kimse* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 234).

- **tava gelmek:** *Derleme Sözlüğünde kanmak, yumuşamak, yola gelmek* anlamıyla yer alan deyim; Isparta, Burdur, Denizli, Rize, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Tokat, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Çankırı, Samsun, Giresun, Artvin, Gaziantep, Sivas, Niğde, Konya, Mersin ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 3847). DS'de yer alan bu anlamıyla argoya giren deyimlerden biridir. Halk ağzında yaygınlaşarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *yola gelmek* ve argo olarak *kanmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *uygun, hazır duruma gelmek* ile *aldanmak, kanmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 280). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kanmak, aldanmak, inanmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 171). Sezgin'in sözlüğünde *aldanmak, inanmak, kanmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 235).

- **tav etmek:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta ilinde kullanılan *istenilen duruma getirmek* ile Bursa ve Çorum ilinde kullanılan *kandırmak, inandırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3848). DS'de yer alan iki anlamıyla da argoya giren sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu deyim, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *ikna etmek, razı etmek* ile *inandırmak; kandırmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 281). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *birini, bir şey yapmaya hazır duruma getirmek, razı etmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 171). Sezgin'in sözlüğünde

ise *birini, bir şeyi yapmaya razı etmek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 234).

- **tayfa:** *Derleme Sözlüğünde* Balıkesir, Eskişehir ve Mardin ilinde kullanılan *aynı işi yapan topluluk* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3853). Dilimize yerleşen bu sözcük, halk ağzında yaygınlaşarak argolaşmıştır.

TDK'de hakaret yollu olmak üzere *bir adamın yanında bulunan yordakçılar, koşuntu* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *herhangi bir kimse ile belirli bir topluluğa, çeteye bağlı kimse* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 281). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *belli bir kimsenin ya da çetenin adamı* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, d. 172). Sezgin'in sözlüğünde ise *yasadışı iş yapan birisinin ya da bir çetenin adamı, hizmetlisi* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 235).

- **tekerlek:** *Derleme Sözlüğünde* Manisa ilinde kullanılan *cinsel sapınca uğramış erkek* anlamı yer almaktadır (DS, 3865). Halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, zamanla yaygınlaşarak argo sözlüklerine de girmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *edilgin eşcinsel (erkek)* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 282). Devellioğlu'nun sözlüğünde *me'bûn* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 145). Diğer argo sözlüklerinde de yine aynı anlamda yer almaktadır.

- **tepegöz:** *Derleme Sözlüğünde* Kastamonu ilinde kullanılan *hamam* anlamı yer almaktadır (DS, 3884). Aynı zamanda Gümüşhane ilinde *önüne bakmadan iş yapan, yürüyen, sakar*; Muğla ilinde *yaramaz çocuk* ve Çorum ilinde *göz önünde olan olayları bilmeyen, ilgisiz, umursamaz* anlamı da kullanılmaktadır (DS, 4754). DS'deki ilk anlamıyla argo sözlüklerinde yer alan sözcüğün halk ağzında kullanılan diğer anlamlarının da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *erkeklik organı, penis* ile *hamam*; özellikle, *eski tarzda, kubbeli hamam* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 284).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *hamam* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 146). Sezgin'in sözlüğünde *erkeklik organı* ile *hamam* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 237).

- **tığmak:** *Derleme Sözlüğü*nde yer alan *gizliden gitmek, kaçmak* anlamıyla Çanakkale, Bilecik, Eskişehir, Bolu, Sakarya, Çankırı ve Elazığ ilinde kullanılmaktadır (DS, 3924). Isparta ve Çorum ilinde de *kaçıp gitmek* anlamıyla kullanılmaktadır (DS, 4759). DS'de argo anlamıyla yer alan sözcük, halk ağzında yaygınlaşarak argo sözlüklerine de girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *kaçmak, savuşup gitmek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 285). Devellioğlu'nun sözlüğünde *savuşmak, kaçmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 146). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaçmak, tüymek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 173). Sezgin'in sözlüğünde de yine *kaçmak, tüymek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 238).

- **tıkır:** *Derleme Sözlüğü*nde birkaç farklı anlamının yanında Sivas ilinde kullanılan *para* anlamı da yer almaktadır (DS, 3912). Halk ağzında *para* anlamıyla yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, yazı diline de aynı argo anlamla yerleşmiştir.

TDK'de argo olmak üzere *para* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *peşin, nakten* ile *para, lira, nakit* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 285). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *nakit para, para* ile *peşin olarak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 173). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *nakit para, para* ve *peşin olarak, peşin para ile satın alma* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 238).

- **tınlamamak / tınmamag:** *Derleme Sözlüğü*nde Manisa, Bolu ve Ankara ilinde kullanılan *aldırış etmemek, önemsememek, ilgilenmemek* anlamı yer almaktadır (DS, 3918). Konuşma dilinde kullanılan bu sözcük, argoya da aynı anlamda girmiştir. Genellikle olumsuz şekliyle kullanılmaktadır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Sezgin'in sözlüğünde *aldırmamak, hor görmek, küçümsemek, önemsememek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 238). Diğer sözlüklerde yer almasa da ağızlarda yaygınlaşarak dilimize yerleştiği görülmektedir.

Metin Kaçan, bu sözcüğün olumlu şekline yer vermiş olsa da sözcüğü olumsuz anlamıyla kullanmıştır: “*Ali'nin bağırmasını tınlayan sarhoşlar, nihavent makamındaki şarkıyı koro halinde söylemeye başlayınca, Ali, Bursa malı ekmek bıçağını kapıp aşağı damladı*” (Kaçan, 2022, s. 46).

- **tıraka:** *Derleme Sözlüğünde* Aydın ilinde kullanılan *çalım, kibir* anlamı yer almaktadır (DS, 3920). Halk ağzında argolaşan bu sözcük, argo sözlüklerinde de aynı anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *korku* ile *gösteriş, fiyaka* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 286). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *korku* ile *kabadayılık, gösteriş, fiyaka, caka* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 174). Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

- **tırakkalı:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir, Eskişehir, Çankırı, Sivas, Ankara, Niğde ve Muğla ilinde kullanılan *çalımlı, edalı, kibirli* anlamı yer almaktadır (DS, 3920). Niğde ilinde *çalımlı, iyi giyimli, gösteriş yapan* anlamına gelen *tırakkalı* şekliyle de kullanılmaktadır (DS, 4762). Halk ağzında sıkça kullanılan bu sözcük, argoya da girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde *tırakkalı* olarak yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğündeki anlamları *korkak* ile *gösterişli, cakalı*dır (Aktunç, 2020, s. 286). Devellioğlu'nun sözlüğünde yalnızca *korkak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 147). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *korkak, yüreksiz* ile *kabadayı, gösterişçi, gösterişli, cakalı, fiyakalı* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 174). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *korkak, ödle*k ve *cakalı, fiyakalı, kabadayı* olmak üzere iki farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 238).

- **tırlı:** *Derleme Sözlüğünde* Afyonkarahisar, Burdur, İzmir, Kocaeli, Kastamonu, Çorum, Samsun ve Niğde ilinde kullanılan *parasız, züğürt* anlamı yer almaktadır. *Derleme Sözlüğünde* *zayıf, sıksa; sözünde durmayan ve sinirli, titiz, alingan, kavgacı* gibi anlamları da yer almaktadır (DS, 3922). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, *parasız* ve *zayıf* anlamıyla argoya girmiştir.

TDK’de teklifsiz konuşmada olmak üzere *çıplak ve zayıf* ile *parasız, züğürt* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *parası olmayan, züğürt (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 286). Devellioğlu’nun sözlüğünde *parasız, züğürt* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 147). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *beş parasız, züğürt, meteliksiz* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 174). Sezgin’in sözlüğünde de yine *beş parasız, züğürt* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 239).

“*Dün akşam Necibe’den birkaç kuruş vurdum ama bu günlerde çok tırlım*” (Gürpınar, 2011, s. 44).

- **tırlamak:** *Derleme Sözlüğünde* Çanakkale, Bilecik, Eskişehir, Bolu, Sakarya, Çankırı ve Elazığ ilinde kullanılan *gizliden gitmek, kaçmak* ile Adana ilinde kullanılan *yitmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3924). DS’de yer alan bu anlamlarıyla argoya giren sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *yellenmek, (kumarda) bütün parasını yitirmek, (öğrenci) sınıfta kalmak, ölmek* ve *tır kamyonuyla kaçakçılık yapmak* gibi anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 286). Devellioğlu’nun sözlüğünde *kaçmak, savuşmak, bir yerden ayrılmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 147). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *ölmek, (kumarda) bütün parasını ütülmek, (öğrenci) sınıfta kalmak, uyuyuvermek* ve *(bir malı) tır ile yollamak ya da tır ile kaçakçılık yapmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 174). Sezgin’in sözlüğünde *ölmek, (kumarda) bütün parasını kaybetmek, (öğrenci) sınıfta kalmak, uyuyakalmak, uykuya dalmak* ile *malı tırla yollamak, kaçakçılık yapmak; kaçmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 239).

- **tırtıklamak:** *Derleme Sözlüğünde* Kastamonu, Samsun, Tokat, Elazığ, Gaziantep, Sivas ve Niğde ilinde kullanılan *kumarda az az kazanmak* ile Niğde ve Konya ilinde kullanılan *kurnazlıkla para çekmek, bir şeyler koparmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3926). Aynı zamanda Balıkesir ilinde kullanılan ve *aşırmaq, çalmak* anlamına gelen *tırtıklamak* sözcüğü de halk ağzında karşımıza çıkmaktadır (DS, 4762). Hemen hemen aynı anlamlara gelmekte olan bu iki kullanım, *tırtıklamak* şekliyle yaygınlaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK’de *aşırmaq, çalmak* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *çalmak* ile *incelemek, kurcalamak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 287). Devellioğlu’nun sözlüğünde *çalmak, habersiz almak, aşırmaq* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 148). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *aşırmaq, çalmak, hırsızlamak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 175). Sezgin’in sözlüğünde *çalmak, hırsızlama yapmak, soymak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 239).

“*Kör Cemal gördüklerine inanmayıp dudak bükerek baktı suratıma, paranın ciddi bir kısmını sağ cebine, tırtıkladığı bir miktarı da sol cebine koydu*” (Aydemir, 2015, s. 77).

- **todi:** *Derleme Sözlüğünde* Kastamonu ilinde kullanılan *çingene* anlamı yer almaktadır (DS, 3945). Halk ağzında yaygınlaşarak sözlüklere yerleşen argo sözcüklerden biridir.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *çingene; genç kız; kadın gibi giyinip süslenen erkek, travesti* ile *erkekten dönme kadın, transseksüel* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 288). Devellioğlu’nun sözlüğünde yalnızca *çingene* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 148). Sezgin’in sözlüğünde *karagöz argosunda çingenelere, romanlara verilen ad; genç kız; travesti (kadın gibi giyinip soyunan erkek)* ile *transseksüel* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 240).

- **tohumluk:** *Derleme Sözlüğünde* *evlenmemiş, yaşlı kız* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 4767). Halk ağzında yaygınlaşarak argo sözlüklerine yerleşmiştir. Argoda daha çok *yaşlı erkek*

anlamıyla kullanılsa da DS’de yer alan bu anlamıyla da kullanıldığı bilinmektedir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *yaşlı, kartlaşmış (kimse, erkek)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 288). Devellioğlu’nun sözlüğünde *kart, yaşı ilerlemiş* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 148). Sezgin’in sözlüğünde ise *yaşını başını almış, yaşlanmış erkek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 241).

- **toloz:** *Derleme Sözlüğünde* Bitlis ilinde kullanılan *cinsel sapınca uğramış genç*; Urfa ilinde kullanılan *edepsiz, utanmaz* ve Trabzon ilinde kullanılan *tuzak, düzen* anlamı yer almaktadır (DS, 3955). DS’de yer alan ilk ve üçüncü anlamıyla argoya giren sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *hile, dalavere* ile *edilgin eşcinsel erkek, genç erkek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 289). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde yalnızca *dalavere, düzen, hile, tuzak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 176). Sezgin’in sözlüğünde de *dalavere, hile, tuzak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 241).

- **toñga:** *Derleme Sözlüğünde* Balıkesir ve Yozgat ilinde kullanılan *tuzak* anlamı yer almaktadır (DS, 4770). Halk ağzında yaygınlaşan ve böylece dilimize yerleşen bu sözcük, argoda da aynı anlamda kullanılmaktadır.

TDK’de argo olarak *hile, düzen, tuzak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *hile, dalavere; fak, tuzak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 290). Devellioğlu’nun sözlüğünde *hile, dalavere, tuzak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 148). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *hile, tuzak, düzen, dalavere* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 176). Sezgin’in sözlüğünde de *dalavere, düzen, hile, tuzak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 241).

- **tor:** *Derleme Sözlüğünde tuzak* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Kars ile Malatya ilinde kullanılmaktadır (DS, 4771). DS'deki bu anlamıyla argoya da giren sözcük, halk ağzında sıkça karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *hile, tuzak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 291). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *tuzak, hile* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 177). Sezgin'in sözlüğünde de aynı anlamda yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 242).

- **tufacı:** *Derleme Sözlüğünde Sinop* ilinde kullanılan *kelepirci* anlamı yer almaktadır (DS, 3988). DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girmiştir. Halk ağzında yaygın olarak kullanılan sözcük, argoda çeşitli anlamlarda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *hırsız; özellikle geceleri ev, işyeri soymada ustalaşmış hırsız* ile *fırsatçı, vurguncu* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 294). Devellioğlu'nun sözlüğünde *hırsız, geceleri çalışan ve silah taşıyan zorlu hırsız* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 150). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *gece vakti işyeri ve ev soymakta ustalaşmış hırsız; fırsatçı, vurguncu* ve *düzenci, hileci* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 178). Sezgin'in sözlüğünde *gece ev soymada usta hırsız; fırsatçı, vurguncu* ve *hırsızlama mal, para* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 244).

- **tütsüklemek:** *Derleme Sözlüğünde Mersin* ilinde kullanılan *sigara ya da içki içmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4017). Halk ağzında *tütsülemek* şeklinde yaygınlaşan sözcük, zamanla argoya da girmiştir.

TDK'de *kafayı tütsülemek (veya dumanlamak), sarhoş olmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *tütsülemek / kafayı tütsülemek / kafayı dumanlamak* şeklinde *içki içmek, içki içip esrimek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 162).

- **tüydürmek:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Kocaeli, Bolu, Sakarya, Kastamonu, Çankırı, Samsun, Amasya, Sivas, Niğde ve Konya ilinde kullanılan *gizlice kaçırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4019). Burdur ilinde kullanılan *göndermek, yollamak* ile Burdur ve Ankara ilinde kullanılan *kaçırılmasına neden olmak, kaçirtmak* anlamı da yer almaktadır (DS, 4781). Oldukça yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, halk ağzında kullanılan bu üç anlamıyla da argoya girmiştir.

TDK'de *çalmak, aşırmaq* ve *uzaklaştırmak* olmak üzere iki farklı argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yollamak, kaçırmak, kaçmasını sağlamak* ve *alıp götürmek; çalmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 295). Devellioğlu'nun sözlüğünde *çalmak, aşırmaq* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 150). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *uzaklaşmasını, kaçmasını sağlamak, uzaklaştırmak* ile *alıp götürmek, aşırmaq, çalmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 179). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *kovmak, uzaklaştırmak, uzaklaşmasını sağlamak* ve *aşırmaq, çalmak, soymak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 246).

- **tüymek:** *Derleme Sözlüğündeki* ilk anlamı olan *görünmeden gitmek, kaçmak*; Burdur, Denizli, İzmir, Manisa, Bursa, Kocaeli, Bolu, Sakarya, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Ordu, Trabzon, Rize, Artvin, Kars, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Ankara, Niğde, Konya, Adana, Antalya, Mersin, Muğla, Edirne ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 4019). Bir diğer anlamı ise Denizli, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Kocaeli, Çorum, Samsun, Rize, Hatay, Konya ve Mersin ilinde kullanılan *ansızın fırlayıp koşmaktır* (DS, 4020). DS'de yer alan ilk anlamıyla argoya giren sözcük, halk ağzında yaygınlaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de argo olarak *kaçmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *gitmek, def olmak* ile *savuşmak, kaçmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 295). Devellioğlu'nun sözlüğünde *kaçmak, savuşup gitmek, uzaklaşmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 151). Püsküllüoğlu'nun *kaçıp gitmek, uzaklaşmak, kaçmak, savuşmak* ile *defolmak, gitmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 179). Sezgin'in

sözlüğünde de *kaçıp gitmek, uzaklaşmak, savuşmak* ile *defolup gitmek, defolmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 246).

“*Haydi, tüy buradan dedik ya*” (Gürpınar, 2011, s. 343).

“*–Tahsin, anam, mazot koy, tüyüyoruz*” (Abasıyanık, 2022a, s. 24).

“*Yarın para suyunu çekti mi, seni ekip tüymezse, nah yazıyorum*” (İlhan, 2012, s. 317).

- **tüyü düzmek:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *yoksulluktan, darlıktan kurtulmak, işini düzene koymak* anlamı yer almaktadır. (DS, 4020). Aynı zamanda *Derleme Sözlüğünde* yer alan *tüyü tümürü düzmek; giyinip kuşanmak* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4020). Halk ağzında karşımıza çıkan bu deyim zamanla anlamı genişleyerek argolaşmıştır.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *daha önce üstü başı, kılığı yerinde olmayan biri, iyi bir yaşayışa kavuşmuş olduğunu belirtecek biçimde iyi, güzel giyinir olmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 179). Sezgin’in sözlüğünde ise *(yoksulluktan kurtulup) zenginleşmek ve üst baş yenilenip paralı olduğunu gösteren giysilerle dolaşmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 246).

- **uçurmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *çalmak, aşırarak* ile *ytirmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4025). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla dilimize de yerleştiği görülmektedir.

TDK’de *gizlice alıp gitmek* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *(içki ya da uyuşturucu) sarhoş etmek, aşırı derecede esrimek* anlamı yer almaktadır ancak *uçurtma* olarak *çalma, kapkaç, alıp götürme, kaldırma* anlamı da yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 297). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *gizlice alıp gitmek, çalmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 180). Sezgin’in sözlüğünde *gizlice alıp gitmek, kapkaç yapmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

“*Aşağı inersen kulaklarınızı uçururum*” (Kaçan, 2022, s. 21).

- **ufaklık:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı Ordu ve Niğde ilinde kullanılan *bit* tir. Diğer anlamı ise Sivas ilinde kullanılan *küçük çocuk* tur (DS, 4026). DS’de yer alan bu iki anlamıyla da argoya giren sözcük, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK’de *küçük çocuk* anlamının yanında, şaka yollu olmak üzere *bit* anlamı da yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un *sözlüğü*nde *bit* ile *erkeklik organı*, *penis* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 298). Devellioğlu’nun *sözlüğü*nde *küçük çocuk* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 152). Püsküllüoğlu’nun *sözlüğü*nde *bit* anlamının yanında *çocuklar için seslenme sözü olarak kullanılır* şeklinde açıklaması yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 180). Sezgin’in *sözlüğü*nde *küçük çocuklar için seslenme sözü olarak kullanılır* açıklamasıyla birlikte *bit* ile *erkeklik organı*, *sik* anlamı da yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

- **ufalamak:** *Derleme Sözlüğü*nde Artvin ilinde kullanılan *birini iyice dövmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4026). Kars ilinde de *dayak atmak*, *dövmek* anlamıyla kullanılmaktadır (DS, 4784). Halk ağzında yaygınlaşan sözcük, argo anlamıyla dilimize de yerleşmiştir.

TDK’de argo olmak üzere *hırpalamak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un *sözlüğü*nde *hırpalamak*, *dövmek*, *fena halde dövmek*; *öldürmek*; (*bir erkek, bir kadını, bir kızı*) *sertçe okşamak*, *sertçe sevmek* ve *düzmek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 298). Devellioğlu’nun *sözlüğü*nde *öldürmek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 152). Püsküllüoğlu’nun *sözlüğü*nde *hırpalamak*, *dövmek*; (*bir kadını*) *sertçe okşamak* ve *düzmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 180). Sezgin’in *sözlüğü*nde de *hırpalamak*, *dövmek*; (*bir kadını sert biçimde*) *okşamak*; (*birini*) *düzmek* ve *öldürmek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

- **uğurlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde Eskişehir, Çankırı, Amasya, Samsun, Ordu, Niğde ve Trabzon ilinde kullanılan *çalmak*, *aşırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4029). Halk ağzında argolaşan sözcük, yavaş yavaş dilimize yerleşmeye başlamıştır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *çalmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 298). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *çalmak*, *hırsızlamak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 180). Sezgin’in sözlüğünde *çalmak*, *soymak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

- **ulan:** *Derleme Sözlüğü*nde yer alan *genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi* anlamıyla Artvin ilinde kullanılmaktadır (DS, 4785). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcük, zamanla argolaşmıştır. Günlük konuşma dilinde sık sık karşımıza çıkan bu argo sözcüğün dilimize yerleştiği görülmektedir.

TDK’de kaba konuşmada olmak üzere *ey* ile *öfke ve nefret anlatan bir seslenme sözü* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu’nun sözlüğünde “*hey, hişt, buraya bak!*” gibi ünlem ve *seslenme* anlamında yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 152). Sezgin’in sözlüğünde ise “*abe, anam, aslanım, koçum, yahu!*” anlamlarında *seslenme sözü* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

“*Ulan alçaklar hangi hak. Ocağıma incir diktiniz be!*” (Kutlu, 2015, s. 44).

“*Tövbekâr kumarbazlara dönmüştüm! Ulan İsmet!*” (Aydemir, 2015, s. 94).

“*Ulan sen askerdeyken gider başkasının yatağına oturur konuşmuşsun gece yarısı*” (Abasıyanık, 2022b, s. 62).

- **usgut etmek:** *Derleme Sözlüğü*nde Mersin ilinde kullanılan *susmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4789). Ağızlarda karşımıza çıkan bu deyim, zamanla yaygınlaşarak argoya da girmiştir.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un ve Devellioğlu’nun sözlüğünde aynı anlama gelen *uskutlamak* şekliyle yer almaktadır. Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *uskut etmek*; *bir şey söylememek*, *susmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 181). Sezgin’in sözlüğünde de *susmak*, *sessiz kalmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 248).

- **usturuplu:** *Derleme Sözlüğünde* Çanakkale, İzmir, Samsun, Niğde ve Mersin ilinde kullanılan *yoluyla, düzenli, derli toplu, ustalıkla* anlamı yer almaktadır (DS, 4046). DS'deki anlamıyla argo sözlüklerinde de yer alan sözcük, halk arasında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de sıfat olarak *derli toplu, ustalıkla, işlevine uygun bir biçimde olan* anlamıyla yer almaktadır (URL-1). Halk ağzında argo olarak kullanılan sözcüğün zamanla argo anlamından sıyrılarak sıfat şeklinde dilimize yerleştiği görülmektedir.

Devellioğlu'nun sözlüğünde *derlitoplu ve ustalıkla* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 152). Sezgin'in sözlüğünde ise *esashi, iyi, makbul* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 248).

- **uydurmak:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu ve Niğde ilinde kullanılan *erkek cinsel ilişkide bulunmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4050). Halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, zamanla yaygınlaşarak argoya da girmiştir.

TDK'de kaba konuşmada olmak üzere *cinsel birleşmede bulunmak, becermek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *içki içmek, gizlice içki içmek; (bir erkek) birisini cinsel ilişkide kullanmak, düzmek; (herhangi bir yere) işemek, dışkılamak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 298). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde yalnızca *(erkek) cinsel ilişkide bulunmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 181). Sezgin'in sözlüğünde ise *düzmek; gizlice içki içmek* ile *(herhangi bir yere) işemek ya da (dışkılamak) sıçmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 248).

- **uyutmak:** *Derleme Sözlüğünde* Bursa ilinde kullanılan *kandırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4054). Aynı zamanda Manisa ilinde kullanılan *unutturmak* ile Sivas ilinde kullanılan *aldatmak, kandırmak* ve *çalma, uğurlamak* anlamı da yer almaktadır (DS, 4792). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, dilimize de yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *ilgi konusu olmaktan çıkarmak, unutturmak* ve *aldatmak, kandırmak* anlamı yer almaktadır (URL-1). Bu sözcüğün zamanla mecaz anlamından sıyrılıp argolaştığı görülmektedir.

Aktunç'un sözlüğünde *aldatmak, kandırmak* ile (*bir şeyi, birisinden*) *aldatarak almak, çalmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 299). Devellioğlu'nun sözlüğünde *aldatmak, kandırmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 153). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*birini*) *inandırarak aldatmak, kaldırmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 181). Sezgin'in sözlüğünde de (*birini*) *inandırarak aldatmak, kandırmak* ile (*bir şeyi, birisinden*) *çalmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 248).
“...uyutmuş sizi üstadım; evet evet, uyutmuş!” (İlhan, 2012, s. 480).

- **uzamak:** *Derleme Sözlüğünde* Balıkesir ilinde kullanılan *gitmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4055). Günlük konuşma dilinde de sıkça karşımıza çıkan bu kullanım argo sözlüklerine de aynı anlamda yerleşmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *gitmek, uzaklaşmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 299), Sezgin'in sözlüğünde *gitmek, uzaklaşmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 249).

“Çalgıcılar darbukalarını gerip kemanlarına inceden ayar geçtikten sonra ağır roman havası çalarak yampiri adımlarla Çitiki Düğün Salonu'na uzadılar” (Kaçan, 2022, s.12).

- **üfleme:** *Derleme Sözlüğünde* Bursa ilinde kullanılan *cinsel ilişkide bulunmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4060). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük argo sözlüklerine de yerleşmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *düzmek; esrar çekmek* ve *esrar nargilesi kullanmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 300). Devellioğlu'nun sözlüğünde *cimağ etmek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 154). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *esrar çekmek* ile *düzmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 183). Sezgin'in sözlüğünde *esrar çekmek; düzmek* ve *esrar nargilesi kullanmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 251).

- **üfürmek:** *Derleme Sözlüğünde* *üfleme* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Manisa, Çanakkale, Eskişehir, Sakarya,

Çankırı, Çorum, Samsun, Amasya, Trabzon, Rize, Artvin, Erzincan, Elazığ, Maraş, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya, Mersin, Antalya ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 4061). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan sözcük, bu anlamıyla argoya da girmiştir.

TDK'de *üfleme* anlamının yanında mecaz olarak *abartarak konuşmak* anlamı da yer almaktadır (URL-1).

Üfürmek sözcüğü argo sözlüklerinde *üfleme* kullanımı ile aynı anlamlarda yer almaktadır. Ancak *üfleme* anlamıyla yalnızca Sezgin'in sözlüğünde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 252).

“Yolcunun biri sigarasını sıkça sıkça birkaç defa çekip, dumanını üfürerek elindeki bozuk paralarla bileti dikkatlice gözden geçirdikten ve hesap ettikten sonra öfkeyle yüzünü buruşturarak açıklama isteğiyle paraları biletçiye uzatıp: -Baksana buraya! Hani bizim çeyreğin on parası?” (Gürpınar, 2022, s. 18).

- **üstünden geçmek:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *güç kullanarak cinsel ilişkide bulunmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4079). Halk arasında sıkça kullanılan bu deyim, ağızlarda argolaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *ırzına geçmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *düzmek* ile *ırzına geçmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 301). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *düzmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 183). Sezgin'in sözlüğünde de *düzmek* ile *ırzına geçmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 252).

“Hiç yirmi kişi bir kadının üstünden geçer mi?” (Baykurt, 2013, s. 346).

- **üstüne yatmak:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu ve Niğde ilinde kullanılan *borcu ödememek, aldığı geri vermemek* anlamı yer almaktadır (DS, 4079). DS'deki bu anlamıyla argoda da yer alan sözcük, halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *haklı yokken bir şeyi kendine mal etmek, bir şeyi alıp vermemek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *geri vermek üzere aldığı bir şeyi (parayı, eşyayı) geri vermemek, sahiplenmek; (bir şeye, bir kimseye) sahip çıkmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 301). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *geri*

vermemek, kendine mal etmek anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 183). Sezgin'in sözlüğünde *iğreti olarak alınan bir şeyi geri vermemek, kendine mal etmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 252).

- **ütek:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir, Çanakkale, Bursa ve Muğla ilinde kullanılan *korkak, ürkek* anlamı yer almaktadır (DS, 4080). Halk ağzında argolaşan sözcük, sözlüklerde de aynı anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *korkak* ile *edilgin eşcinsel (erkek çocuk)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 301). Sezgin'in sözlüğünde *korkak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 252).

- **velet:** *Derleme Sözlüğünde* Mersin ilinde kullanılan *yararsız erkek çocuk* anlamı yer almaktadır (DS, 4805). Ağzılarda argolaşan sözcük, sözlüklere de aynı anlamda girmiştir.

TDK'de *oğul, çocuk* ile *çocukları paylarken kullanılan bir söz* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *küçük çocuk* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 155). Sezgin'in sözlüğünde ise *afacan, haşarı yaramaz çocuk* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 253).

"*Hayatlarında ilk defa para kazanıyorlardı tabii veletler*" (Aydemir, 2015, s. 43).

- **verek:** *Derleme Sözlüğünde* *eşcinsel* anlamı yer almaktadır. Selânik ilinde *verek* şeklinde kullanırken Tokat ilinde *veregen* şeklinde kullanılmaktadır (DS, 4097). Halk ağzında karşımıza çıkan bu anlamıyla argoya da girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *edilgin eşcinsel (erkek)* ile *her erkekle düşüp kalkan, erkeklerle kolayca ilişkiye giren kadın* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 303). Devellioğlu'nun sözlüğünde *ahlâksız genç, me'bûn* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 155). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *her erkekle düşüp kalkan, erkeklerle kolayca ilişkiye giren (kadın), orospu* ve *edilgin eşcinsel (erkek)* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 184).

Sezgin'in sözlüğünde ise *erkeklerle kolayca ilişki kurabilen, yollu ya da verici kadın ve eşcinsel, ibne* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 253).

“Şimdi seni soyar, orana kadar ararım. On beş papelden benim haberim yok mu, verек?” (Tahir, 2021, s. 61).

- **vızıldamak:** *Derleme Sözlüğünde* Samsun ilinde kullanılan *söylenmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4105). Çeşitli şekillerde oluşturulan argo sözcüklerin türetilme yollarından biri de benzetmedir. *Söylenmek, konuşmak, anlamsız konuşmak* anlamına gelen *vızıldamak* sözcüğünün benzetme yoluyla türetildiği düşüncesindeyim. Mesela bir böceğin çıkardığı vızıltının konuşur gibi çıkması ve anlaşılmaz olması ile insanların konuşurken boş ve anlamsız şeyler söylemesi arasında benzerlik kurulmuş olabilir.

TDK'de mecaz olarak *hafif sesle ve bezdirici biçimde yakınmak, sızlanmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *anlamsız ve boş söylemek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 155). Sezgin'in sözlüğünde ise *konuşmak, söz söylemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 253).

“Ses, Korkut'un sesiydi: Ali İhsan'la Haydar Su'nun arasına eşekarısı gibi sıkışmış, cıgaralarını ıslata ıslata tüttürüp, sağa sola, tu tu tükürerek vızıldıyordu” (İlhan, 2014, s. 109).

- **vızırtı:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu, Amasya ve Adana ilinde kullanılan *boş söz* ile yine Bolu ve Amasya ilinde kullanılan *değersiz, önemsiz (iş, nesne vb. için)* anlamı yer almaktadır (DS, 4105). Niğde ilinde kullanılan *zivırtı* sözcüğü de *önemsiz, boş söz* anlamına gelmektedir (DS, 4839). Ağızlarda yaygın olarak kullanılan bu sözcük de benzetme yoluyla oluşturulan argolardan olabilir. Ağızlarda argolaşan bu kullanım, *vızıltı, vızırtı, zivırtı* gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de yer almayan bu kullanım, argo sözlüklerinde *vızıltı* şeklinde yer almaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *önemsiz, değersiz (eylem, söz, nesne, kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 304). Sezgin'in sözlüğünde de *önemsiz, boş* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 253).

- **voliv:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *başkasına sezdirmeden zararına davranarak, kendine kazanç sağlamak* anlamı yer almaktadır (DS, 4109). Ağızlarda aynı anlamda argolaşan sözcük, dilimize *voli* şeklinde yerleşmiştir.

Yazı diline *voli* şeklinde yerleşen bu kullanım, TDK'de argo olarak *vurgun, kazanç, kâr* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *vurgun; yasadışı yolla sağlanan ya da sağlanmak istenen büyük kazanç* ile *yüksek kâr, çıkar, kazanç* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 304). Devellioğlu'nun sözlüğünde *vurgun, kâr, kazanç* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 155). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yasadışı yollarla sağlanan büyük kazanç, vurgun, yüksek kazanç, yüksek kâr* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 184). Sezgin'in sözlüğünde de *yasal olmayan yollardan elde edilen büyük kazanç, yüksek kar, büyük vurgun* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 254).

- **yaf yaf etmek:** *Derleme Sözlüğünde* Gaziantep ve Mersin ilinde kullanılan *bir şeyi çok istemek, aramak* anlamı yer almaktadır (DS, 4117). Halk ağzında yaygınlaşan bu deyim, argoya da aynı anlamda girmiştir.

Bu deyim, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *bir konuda çok istekli olduğunu açıkça belli etmek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 307). Sezgin'in sözlüğünde ise *bir konuda çok istekli olmak ve bunu açıkça belli etmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 257).

- **yağ tulumu:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *çok yağlı, şişman* anlamı yer almaktadır (DS, 4127). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, zamanla argoya da girmiştir.

TDK'de şaka yollu olmak üzere *çok semiz, yağ küpü* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *şişman kimse, şişko* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 307). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çok şişman kimse* anlamı

yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 186). Sezgin'in sözlüğünde de yine *çok şişman kimse* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 257).

“Görmüyor musun? O yağ tulumlarıyla içiyorlar, dans ediyorlar” (İlhan, 2012, s. 113).

- **yalak:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı Afyonkarahisar, Aydın, İzmir, Manisa, Kütahya, Zonguldak, Samsun, Amasya, Ordu, Sivas, Konya ve Muğla ilinde kullanılan *geveze, boşboğaz, söz taşıyarak arabozan*dır. İkinci anlamı olan *sırnaşık, eğitimsiz*; Afyonkarahisar, Isparta, Aydın, Kütahya, Samsun, Ordu ve Sivas ilinde kullanılmaktadır. Üçüncü anlamı *dalkavuk*; Isparta, İzmir, Kütahya, Samsun ve Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 4137). DS'deki diğer anlamları ise Isparta ve Çorum ilinde kullanılan *açgözlü, bedavacı, asalak, arsız*; Kütahya ve Samsun ilinde kullanılan *dönek*; Niğde ve Konya ilinde kullanılan *aşağılık, onursuz*; Konya ilinde kullanılan *iki yüzlü*; Tokat ilinde kullanılan *her işe burnunu sokan*; Kütahya ilinde kullanılan *sürtük* ile Konya ilinde kullanılan *hoppa, kötü kadın* olarak yer almaktadır (DS, 4138). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, DS'de yer alan birçok anlamıyla argoya girmiştir.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *boşboğaz, söz taşıyan* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde (*dişilik organı ve anus için*) *gevşek, gevşemiş; (kişi için) fahişe, müptezel; dişilik organı, vagina; bön, aptal* ile (*oyunda sürekli yenilen kimse*) anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 307).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *söz götürüp getiren, söz taşıyarak arabozan, dedikoducu, boşboğaz, sırnaşık, ikiyüzlü, dalkavuk, arsız, onursuz, sürtük (kimse); yalaka* ile *orospu* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 186).

Sezgin'in sözlüğünde ise *söz taşıyarak arabozan, dedikoducu, sırnaşık, ikiyüzlü, onursuz, dalkavuk kimse; yalaka; sürtük; cıvık, laubali* ve *şakacı* olmak üzere beş farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 257).

“On dakika sonra kapı açıldı, bir başkası peydahlandı, sırtkan, hatta yalak biri” (İlhan, 2014, s. 179).

- **yalaka:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı Isparta, İzmir, Kütahya, Samsun ve Konya ilinde kullanılan *dalkavuktur*. İkinci anlamı Afyonkarahisar, Isparta, Aydın, Kütahya, Samsun, Ordu ve Sivas ilinde kullanılan *sırnaşık*, *eğitimsizdir*. Diğer anlamları ise *geveze*, *boşboğaz*, *söz taşıyarak arabozan*; *her işe burnunu sokan*; *sürtük* ve *açgözlü*, *bedavacı*, *asalak*, *arsız* olarak yer almaktadır (DS, 4138). Günlük konuşma dilinde de sıkça karşımıza çıkan bu kullanım *yalak* ile aynı anlamda kullanılmaktadır.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *dalkavuk* ile *arsız*, *sırnaşık* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *ciddiyetsiz*; *sırnaşık*; *zevzek* ile *dalkavuk* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 307). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *dalkavuk*, *pohpohçu*, *yağcı* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 186). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *dalkavuk*, *pohpohçu* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 257).

- **yalakalık:** *Derleme Sözlüğü*nde Zonguldak ilinde kullanılan *dalkavukluk* ile Bolu ilinde kullanılan *sürtüklük* anlamı yer almaktadır (DS, 4138). Halk ağzında yaygınlaşarak argoya giren sözcüklerden biridir.

TDK'de *dalkavukluk* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *dalkavukluk*, *pohpohçuluk*, *yağcı* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 186). Sezgin'in sözlüğünde de *dalkavukluk*, *pohpohçuluk* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

- **yalama:** *Derleme Sözlüğü*nde Sakarya ilinde kullanılan *sözünde durmayan*, *ikiyüzlü* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4139). Zamanla yaygınlaşan bu sözcük, halk ağzında argolaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *sözünde durmayan* (*kimse*) olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yalak* ve *yalaka* ile aynı anlamda verilmektedir (Aktunç, 2020, s. 308). Sezgin'in sözlüğünde de *yalak* ile aynı anlamda yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

"Kabihat sizde değil, sizin gibi yalamalara dükkânı teslim eden benim gibi yavşakta!" (Kaçan, 2022, s. 65).

- **yallı:** *Derleme Sözlüğünde* Konya ilinde kullanılan *hoppa*, *kötü kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4149). Halk ağzında yaygınlaşan bu kullanım, zamanla argolaşarak sözlüklere girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *fahişe*, *orospu* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 308). Sezgin'in sözlüğünde de *orospu* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

- **yamuk:** *Derleme Sözlüğünde* Giresun ilinde kullanılan *ters*, *aksi (iş)* anlamı yer almaktadır (DS, 4160). Halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, argoya da aynı anlamda girmiştir.

TDK'de mecaz olarak *sözünden dönen*, *yanlışlık yapan kimse* ile *birine karşı yanlış davranma* anlamı yer almaktadır (URL-1). Zamanla mecaz anlamından sıyrılan sözcük ağızlarda argolaşmıştır.

Aktunç'un sözlüğünde *beğenilmeyen*, *olumsuz*, *kural ve ahlak dışı(davranış, iş, kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 308). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kötü iş*, *kötü davranış* ile *kötü kimse* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 187). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *kötü iş*, *kötü davranış* ile *kötü, işe yaramaz* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

- **yan çizmek:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *kaçınmak*, *işi gevşek tutmak*, *caymak* anlamı yer almaktadır. Halk ağzında aynı anlama gelen *yan çalmak* deyimini de kullanılmaktadır (DS, 4164). Ağızlarda argolaşan bu deyim, zamanla yaygınlaşarak argoya da aynı anlamda yerleşmiştir.

TDK'de teklifsiz konuşmada olmak üzere *bir işten kaçmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *kaçmak*, *sıvışmak* ile *ilgilenmemek*, *aldırmamak*, *aldırış etmemek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 308). Devellioğlu'nun sözlüğünde *aldırış etmemek*, *kulak asmamak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 157). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *sözünde durmamak*; *yandan geçip gitmek*, *savuşmak*, *kaçmak* ile *aldırış etmemek*, *ilgisiz kalmak*,

önem vermemek anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 187). Sezgin'in sözlüğünde de *söziünden dönmek, verdiği sözden caymak; uğramadan gitmek, yandan kaçmak ve aldırış etmemek, ilgisiz kalmak, küçümsemek* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

"...daha doğrusu, açıkça vazgeçmeyi gözüne yediremiyor da, ufak ufak yan çiziyor" (İlhan, 2014, s. 138).

- **yangın:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Denizli, Aydın, Eskişehir, Kocaeli, Bolu, Zonguldak, Çankırı, Sinop, Artvin, Maraş, Ankara, Niğde, Konya, Adana, Mersin ve Antalya ilinde kullanılan *sevda* anlamı yer almaktadır. İkinci anlamı Mersin ilinde kullanılan *bağlı, düşkün, candan sevendir* (DS, 4167). Diğer anlamı ise Isparta ilinde kullanılan *acılı, dertli, yasıdır* (DS, 4168). DS'de yer alan *sevda* ve *dertli* anlamıyla argoya giren sözcük, ağızlarda yaygınlaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *tutkun, düşkün, âşık* anlamı yer almaktadır (URL-1). Mecaz anlamından sıyrılan sözcük ağızlarda argolaşmıştır.

Aktunç'un sözlüğünde *âşık; dertli, şikâyetçi ve abazan* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 309). Sezgin'in sözlüğünde *sevda; dertli, yakınmacı ve abazan* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 259).

"Ben bir zamanların Arap Zehra'sı, söylediğim şu kadar bin şarkıya, rengimin esmerliğine, gözlerimin ve içimin yangınlarına rağmen, böyle ortada kalayım!" (İlhan, 2012, s. 148).

- **yanık:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Denizli, Aydın, Eskişehir, Kocaeli, Bolu, Zonguldak, Çankırı, Sinop, Artvin, Maraş, Ankara, Niğde, Konya, Adana, Mersin ve Antalya ilinde kullanılan *sevda* anlamı yer almaktadır (DS, 4169). Halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılan sözcük bu anlamıyla argoya da girmiştir.

TDK'de mecaz olarak *bıkkın, üzüntülü, dertli ve duygulu, dokunaklı, acılı, etkili* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *çok seven, âşık; kötü durumda olan ile dertli, şikâyetçi* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 309). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çok seven, tutkun, âşık* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004,

s. 187). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *aşık, çok seven kişi* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 259).

- **yapmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *cinsel ilişkide bulunmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4181). Ağızlarda argolaşan bu sözcük argoda da yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde (*erkek*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 309). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*erkek*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 188). Sezgin'in sözlüğünde de *düzmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 259).

- **yarma:** *Derleme Sözlüğünde* Ordu, Giresun ve Kırklareli ilinde kullanılan *iriyarı, heybetli, kaba saba adam* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4190). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, argoya da aynı anlamda girmiştir.

TDK'de *kaba saba, görgüsüz (kimse)* olmak üzere argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *iri yarı, kaba saba, görgüsüz kimse* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 309). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaba saba, iri yarı, görgüsüz (kimse)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 188). Sezgin'in sözlüğünde de aynı şekilde *kaba saba, iri yarı, görgüsüz kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 259).

"Elimde olmadan avaz avaz bağırıp, hem bağırdığımdan utanıyor, hem içimden sopaları sayıyordum: On, on bir, on iki, on üç, on dört, (Yarma, eşkıya kılıklı herif, ben bir şey yapmadım diyorum size, suçsuzum ben) yirmi, yirmi bir, yirmi iki..." (İlhan, 2014, s. 174).

- **yavşak:** *Derleme Sözlüğündeki* ilk anlamı Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, Zonguldak, Kocaeli, Bolu, Kastamonu, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Giresun, Ordu, Van, Gaziantep, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya, Adana, Mersin ve Edirne ilinde kullanılan *bit yavrusudur*. İkinci anlamı Aydın, Bursa

ve Edirne ilinde kullanılan *küçük çocuktur* (DS, 4208). Son olarak İzmir, Bolu ve Mersin ilinde kullanılan *yılışık, yapışkan, geveze* anlamı yer almaktadır (DS, 4209). Halk ağzında sıkça karşımıza çıkan argo sözcük, dilimize de aynı anlamlarda yerleşmiştir.

TDK'de *bit yavrusu* ile *geveze, yılışık kimse* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *çocuk, erkek çocuk, kız çocuk; edilgin eşcinsel (oğlan, erkek)* ve *bit* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 310). Devellioğlu'nun sözlüğünde *ibne (çocuk)* ile *genç kız* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 158). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *bit; çocuk* ve *ibne* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 188). Sezgin'in sözlüğünde de *bit; çocuk, yeniyetme* ve *eşcinsel, ibne* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 260).

“*Gam yok, keder yok yavşaklarda...*” (Kaçan, 2022, s. 47).

“*Susun lan yavşaklar! Siz kimsiniz haddinizi bilin!*” (Aydemir, 2015, s. 218).

- **yelloz:** *Derleme Sözlüğünde* Artvin ve Malatya ilinde kullanılan *ikiyüzlü, döneke* ile İzmir, Kastamonu ve Konya ilinde kullanılan *hoppa* anlamı yer almaktadır (DS, 4220). Günümüzde de sık sık duyduğumuz bu sözcük, ağızlarda argolaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *ahlaksız, hafifmeşrep, şıllık (kadın)* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *rahat davranışlı, hafifmeşrep (kız, kadın)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 311). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *(kadın, kız için) rahat davranışlı, işveli, fıkradak, hafifmeşrep* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 189). Sezgin'in sözlüğünde *fingirdek, işveli, rahat davranışlı kadın* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 261).

“*Hassittir oradan yellos... Misafiri varmış...*” (Gürpınar, 2011, s. 355).

“*Baksana yelloza, muşmula deyince ben üzerime alınmışım...*” (Gürpınar, 2022, s. 93).

- **yemlik:** *Derleme Sözlüğünde* Samsun ilinde kullanılan *tavla, iskambil vb. oyunlarda yenilenlerle alay etmek için söylenen bir söz* anlamı yer almaktadır

(DS, 4245). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, argoya da aynı anlamda girmiştir.

TDK'de argo olarak *kumarda kandırılıp parası alınan kimse* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kumarda hileye getirilip yolunan kimse* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 189). Sezgin'in sözlüğünde *kumarda hileyle ya da oyuna getirilerek parası alınan kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 261).

- **yestehlemek:** *Derleme Sözlüğünde* Çanakkale, Kastamonu, Samsun, Amasya ve Niğde ilinde kullanılan *büyük abdest yapmak* anlamı yer almaktadır. Aynı zamanda Gümüşhane ilinde, *kaldırıp atmak* anlamına gelen *yesteyhlemeyh* şekli de kullanılmaktadır (DS, 4257). Ağızlarda argolaşan bu sözcük, hem konuşma dilinde hem yazı dilinde karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de *büyük abdest yapmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *dışkılamak, sıçmak* ile (*bir işi, bir durumu, bir ortamı*) *bozmak, olumsuz etkilemek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 313). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *büyük aptesini yapmak, dışkılamak; kaldırıp atmak* ve (*tokat vb.*) *vurmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 189). Sezgin'in sözlüğünde de *büyük aptes bozmak, dışkısını yapmak; kaldırıp atmak* ve *tokat atmak, şamar vurmak* şeklinde üç farklı anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 261).

“*Hanenin de, senin de namusuna yestehleyeyim ben...*” (Gürpınar, 2011, s. 356).

“*Herif yestehlemiş ama üstüne tüy dikmemiş...*” (Gürpınar, 2022, s. 272).

- **yeşillenmek:** *Derleme Sözlüğünde* Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Çanakkale, Eskişehir, Kocaeli, Çankırı, Çorum, Samsun, Amasya, Ordu, Trabzon, Artvin, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Sivas, Niğde, Konya, Mersin ve Antalya ilinde kullanılan *cinsel isteklerini söz ve davranışlarla belli etmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4258). *Birine cinsel istek duymak* anlamıyla Ankara ilinde de kullanılmaktadır (DS, 4822). Halk ağzında karşımıza çıkan argo anlamıyla sözlüklere de yerleşmiştir.

TDK’de argo olarak *birine karşı duyduğu cinsel isteği kendisine sezdirmek, sarkıntılık etmek* ile *başkasının malında gözü olmak, elde etmeye çalışmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *(bir nesneye) arzu duymak, (bir nesneyi) istediğini belli etmek* ile *(birisine) sevgi, aşk, cinsel istek duymak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 313). Devellioğlu’nun sözlüğünde *bir nesneye, bir kadın veya kıza istekle, fena gözle bakmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *bir kimseye karşı duyduğu cinsel isteği kendisine sezdirir sözler söylemek ya da davranışlarda bulunmak* ile *başkasının bir şeye göz dikmek, onu elde etmek isteğini gösteren davranışlarda bulunmak, istediğini belli etmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 190). Sezgin’in sözlüğünde ise *bir kimseye karşı cinsel eğilimde bulunmak ve bunu bir türlü duyumsatmak, iştahlanmak ve başkasının bir şeye göz dikmek ve onu elde etmek isteğini davranışlarıyla belli etmek, ağzının suyu akmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 261).

“*Bunlar da birbirine baka baka beyazlanıp kızarıyorlardı. Çok sürmedi, etraftan sürü sürü yeşillenenler de ortaya çıktı*” (Gürpınar, 2022, s. 404).

- **yıklmak:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas ilinde kullanılan *birinin evinde çağrısız yatıya, yemeğe kalmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4265). Ağızlarda argolaşan bu sözcük, argo sözlüklerinde de aynı anlamda yer almaktadır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *(bir yere) sığınmak, çağrılmadan gitmek, davetsiz konuk olmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 313).

“*Halim, hemen eve dönmekle, Çiçek Pasajı’na uzanıp Galib’e yıklmak arasında bocalıyordu*” (İlhan, 2014, s. 23).

- **yıkmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ve Mersin ilinde kullanılan *güreşte, oyunda yenmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4266). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, argoya da aynı anlamda girmiştir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *(kumarda) birisinin parasını, eşyasını kazanmak; birisini yenmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 313).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*kumarda*) *ütmek, yenmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 190). Sezgin'in sözlüğünde (*kumarda*) *ütmek, tüm parasını almak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 262).

- **yiyci:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir, Balıkesir, Sivas, Niğde ve Mersin ilinde kullanılan *rüşvet alan* anlamı yer almaktadır (DS, 4286). Ağızlarda argolaşan bu sözcük, sözlüklerde de aynı anlamda yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde (*kadın için*) *jigolo, dost* ile *rüşvetçi, mürteşi* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 314). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *rüşvet yemeye alışmış kimse* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 190). Sezgin'in sözlüğünde *rüşvet yemeye alışmış kimse, rüşvetçi* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 262).

“...servetini ota boka, bilmem hangi tarikatın yiyicilerine sarfedeceğine sana versin, mevzu-u bahis olan para nihayet senin paran, o da pekâlâ farkında bunun” (İlhan, 2014, s. 249).

- **yollu:** *Derleme Sözlüğünde* Afyonkarahisar, Denizli, Malatya, Niğde ve Antalya ilinde kullanılan *kötü yola düşmüş kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4292). Bu anlamıyla dilimize yerleşen sözcük, ağızlarda oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de argo olarak *kolayca elde edilen kadın* ve *parası olan* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *parası olan, paralı* ile *fuhuş yapan (kadın, edilgin eşcinsel erkek), fahişe* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 315). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kolayca elde edilen, kötü yola düşmüş (kadın)* ile *parası olan, paralı* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 191). Sezgin'in sözlüğünde de *kolayca ilişki kurulabilen, kötü yola düşmüş kadın* ile *çok parası olan, paralı kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 263).

- **yolmak:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas ve Niğde ilinde kullanılan *parasını çekmek, ütmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4293). Ağızlarda yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, argo sözlüklerinde de aynı anlamda yer almaktadır.

TDK’de mecaz olarak *dolandırarak, hile ile birinin parasını almak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde (*birisinin parasını almak; birisinden karşılıksız çıkar sağlamak, para sızdırmak* ile (*kumarda*) *yenmek, parasını almak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 315). Devellioğlu’nun sözlüğünde *birinden ödeyeceği paradan çok fazlasını alarak onu zarara sokmak, kandırarak para ve saire almak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *birinin, hileyle parasını almak* ve (*kumarda*) *birini iyice parasız bırakmak, bir kimsenin bütün paralarını almak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 191). Sezgin’in sözlüğünde *birinin dalavereyle parasını almak* ile (*kumarda*) *birinin tüm parasını almak, onu yolmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 263).

“*Enayilik etme, istifaden olur dedim. Maksadı Coni ’yi yolmak*” (İlhan, 2012, s. 141).

- **yolsuz:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli, Aydın, İzmir ve Manisa ilinde kullanılan *parasız* anlamı yer almaktadır (DS, 4293). Ağızlarda argolaşan sözcük, argo sözlüklerine bu anlamıyla yerleşmiştir.

TDK’de argo olarak *parasız, züğürt* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *parasız, züğürt* ile *fahişe, orospu* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 315). Devellioğlu’nun sözlüğünde *parasız* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *parasız, züğürt* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 191). Sezgin’in sözlüğünde de yine *parasız kalmak, parasız, züğürt* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 263).

“*Ne yalnızsın, ne yolsuz, şöyle rahat tarafından yaldızlı bir sürgünü pekâlâ kaldırırsın*” (İlhan, 2014, s. 31).

- **yortmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *şımarıkça davranmak, gezip dolaşmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4300). Halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, dilimize mecaz olarak yerleşmiştir. Ancak zamanla bu mecaz anlamından sıyrılıp argolaştığı görülmektedir.

TDK’de mecaz olarak *işsiz güçsüz gezmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *başiboş dolaşmak, avarelik etmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 315). Devellioğlu’nun sözlüğünde *sürtüklük ve haylazlık etmek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *avarelik etmek, başiboş dolaşmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 191). Sezgin’in sözlüğünde de *tembellik etmek, başiboş dolaşmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 263).

- **yumulmak:** *Derleme Sözlüğünde* Muğla ve Edirne ilinde kullanılan *koşmak* ile Kars ve Muğla ilinde kullanılan *saldırmak, üstüne yürümek* anlamı yer almaktadır (DS, 4827). Halk ağzında sık sık karşımıza çıkan bu sözcük, anlamı zamanla genişleyerek argoya girmiştir.

TDK’de mecaz olarak *kendini bir işe istekle vermek, girişmek, saldırmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *(bir yiyeceğe, bir içeceğe) girişmek, hızla yemeye içmeye başlamak; (erkek) bir kadını, kızı öpmek* ile *koşarken daha da hızlanmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 316). Devellioğlu’nun sözlüğünde *içine çekmek; yemek yemeye koyulmak; koşarken birden hızlanmak ve sarılmak tutmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde ise yalnızca *kendini bir şeye istekle, hızla vermek, bir şeye hemen girişmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 1980, s. 191). Sezgin’in sözlüğünde de *kendini bir şeye istek ve hazla vermek, bir şeye hemen girişmek; kucaklamak, sarmaşmak, sarmaş dolaş olmak ve tüttürmek, tellendirmek* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 263).

“*Kırık yılın başı, biralalar benden demişim, canın çekse çekmese yumulacaksın*” (Baykurt, 2013, s. 94).

- **yüklü:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Aydın, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Eskişehir, Kocaeli, Zonguldak, Kastamonu, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize, Artvin, Kars, Erzincan, Diyarbakır, Gaziantep, Urfa, Hatay, Sivas, Niğde,

Konya, Mersin, Antalya, Muğla ve Kırklareli ilinde kullanılan *gebe* anlamı yer almaktadır (DS, 4330). DS’de yer alan bu anlamıyla argoya giren bu kullanım, halk ağzında en yaygın kullanılan sözcüklerden biridir.

TDK’de *gebe* anlamının yanında *çok sarhoş* ile *paralı*, *varlıklı* olmak üzere argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *esrik*, *sarhoş* ile *zengin*, *paralı* (*kimse*) anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 316). Devellioğlu’nun sözlüğünde *değerli*, *çok para eden*, *kıymetli şeyler*; *paralı*, *zengin* ve *çok sarhoş* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *çok paralı*, *varsil*, *zengin* (*kimse*); *çok sarhoş* (*kimse*) ile *gebe* (*kadın*) anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 192). Sezgin’in sözlüğünde de *çok parası olan*, *varsil* *zengin kimse*; *çok sarhoş adam* ve *gebe kadın* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 264).

“*Yüklü farzettığı karnını avucuyla okşadı*” (Kemal, 1995, s. 302).

- **yürütmek:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *götürmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4336). Ağızlarda yaygınlaşan bu kullanım, DS’de yer alan anlamının genişlemesiyle argoya girmiştir. Günlük konuşma dilinde de *götürmek*, *habersiz götürmek*, *almak* gibi anlamlarda karşımıza çıkmaktadır.

TDK’de teklifsiz konuşmada olmak üzere *işinden veya bulunduğu yerden çıkarmak* ile argo olarak *habersiz olarak almak*, *çalmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *almak*; (*bir şeyi*) *sahibinin haberi olmadan almak* ile *çalmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 317). Devellioğlu’nun sözlüğünde *birini işinden çıkarmak*, *koğmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, 160). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *bir şeyi*, *sahibinin haberi olmaksızın almak*, *hırsızlamak*, *çalmak* ve (*bir yetkiliyi*) *görevinden almak ya da görev yerini değiştirmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 192). Sezgin’in sözlüğünde de *sahibinin bilgisi olmadan bir malı alıp götürmek*, *hırsızlama yapmak* ile *bir görevlinin yerini değiştirmek*, *işinden etmek*, *kovmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 265).

“Üçer tane yürütsek bitti gitti. Toplam dokuz altınımız olur” (Aydemir, 2015, s. 201).

- **zağar:** *Derleme Sözlüğünde* Manisa, Yozgat ve Niğde ilinde kullanılan *söz taşıyan* ile Çankırı ilinde kullanılan *birinin ardına takılan* anlamı yer almaktadır (DS, 4344). Anlamı zamanla genişleyerek argoya girmiştir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *muhbir* ve *hafiyeye* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 318). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *hafiyeye*, *muhbir* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin’in sözlüğünde *hafiyeye*, *polis* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 267).

- **zamazingo:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu ilinde kullanılan *araç, aygıt, gereç, nesne* anlamı yer almaktadır (DS, 4347). Halk arasında kullanımı oldukça yaygın olan bu sözcük, DS’de yer alan bu anlamıyla argoya girmiştir.

TDK’de *zimbirtı*, *dost* ve *metres* olmak üzere üç farklı argo anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *adı o anda akla gelmeyen ya da adı söylenmek istenmeyen şey, herhangi bir şey* ile *nikâhsız eş, dost, metres* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 318). Devellioğlu’nun sözlüğünde yalnızca *dost, metres* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 161). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *adı o anda akla gelmeyen ya da adı söylenmek istenmeyen ufak, değersiz bir şey* ile *nikâhsız eş, metres, dost, sevgili* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin’in sözlüğünde bu anlamlardan farklı olarak *kaçma, kaçış* anlamı da yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 267).

- **zarta:** *Derleme Sözlüğünde* Eskişehir, Çankırı, Çorum, Sinop, Trabzon, Artvin, Rize ve Ankara ilinde kullanılan *abartma, atma, övünme* ile Eskişehir ilinde kullanılan *yellenme* anlamı yer almaktadır (DS, 4352). Halk ağzında kullanılan bu iki anlamıyla da argoya giren sözcük, *zarta* ve *zart* olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

TDK’de *yellenme* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *zart* şeklinde yer alan bu kullanım; *yellenme*, *osuruk*, *abartılmış*, *kafadan atılmış söz*, *haber vd.* ile *yüksekten atma* anlamına gelmektedir (Aktunç, 2020, s. 319). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *abartma*, *atma*, *övünme* ile *yellenme*, *osurma*, *osuruk* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin'in sözlüğünde de *abartma*, *övünme* ile *osurma*, *osuruk*, *yellenme* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zarta atmak:** *Derleme Sözlüğünde abartarak kendini övmek*, *abartılı konuşmak* anlamıyla yer alan deyim; bu anlamıyla Çankırı, Çorum, Sinop, Artvin ve Sivas ilinde kullanılmaktadır. Samsun ilinde ise *yellenmek* anlamıyla kullanılmaktadır (DS, 4352). Argoya da aynı anlamlarda giren deyim, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu deyim, TDK'de yer almamaktadır.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *abartılı bir biçimde kendini övmek*, *abartılı konuşmak* ile *yellenmek*, *osurmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin'in sözlüğünde *abartılı biçimde kendini övmek ya da abartılı konuşmak* ve *osurmak*, *yellenmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zartacı:** *Derleme Sözlüğünde Eskişehir*, Çankırı, Çorum, Sinop, Artvin ve Sivas ilinde kullanılan *abartmalı*, *yalan konuşan* ile Kastamonu ve Sinop ilinde kullanılan *kendini öven* anlamı yer almaktadır (DS, 4352). Kullanımı yaygınlaşan *zart/zarta* sözcüğünde türetilen bu sözcük, halk ağzında sık sık karşımıza çıkmaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *zartçı*; *yalancı*, *uydurukçu*, *abartıcı* ve *hötzötçü* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 319). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *zartçı* şeklinde yer alan bu kullanım; *yüksekten atan*, *mübalâğacı* anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 1980, s. 161). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *övüngen*, *yalancı*, *uydurukçu*, *abartmacı* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *kendini abartılı biçimde övmeyi huy edinmiş kişi* ile *abartmacı*, *uydurukçu*, *yalancı* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zartalak:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta ve Amasya ilinde kullanılan *kaba, çirkin, biçimsiz* ile Eskişehir, Ordu ve Giresun ilinde kullanılan *kaba, yakışsız konuşan* anlamı yer almaktadır (DS, 4352). Ağızlarda argolaşan sözcük, zamanla argo sözlüklerine de yerleşmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaba ve yakışsız konuşan, biçimsiz, çirkin, kaba* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin'in sözlüğünde *kaba, çirkin ve uygunsuz konuşan kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zart zurt:** *Derleme Sözlüğünde* Gaziantep ilinde kullanılan *gereksiz, yersiz, saldırgan konuşma* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4353). İkileme yoluyla türetilen bu kullanım, ağızlarda argolaşmıştır.

TDK'de *kendini önemli kişi olarak göstermek için yüksekte atıp tutarak çıkışma, kaba kuvvet gösterisi* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kendini önemli bir kişi olarak göstermek ereğiyle yüksek sesle, atıp tutarak çıkışma* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *kendini önemli biriymiş gibi göstermek için yüksek sesle atıp tutma* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zart zurt etmek:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli ilinde kullanılan *yüksekte atıp tutmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4353). Ağızlarda yaygınlaşan bu deyim, argoya da bu anlamıyla girmiştir.

TDK'de *yüksekte atıp tutarak çıkışmak, kaba kuvvet gösterisinde bulunmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *herhangi bir gücü olmadığı halde, sağa sola çatmak; yüksekte atmak; hötzöt etmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 319). Devellioğlu'nun sözlüğünde *lüzumlu lüzumsuz saçma sapan şeyler söylemek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 161). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *herhangi bir gücü olmadığı halde, kendini önemli bir kişi göstererek bağırp çağırarak, yüksekte atıp tutarak, yüksek sesle sağa sola çıkışmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin'in

sözlüğünde *kendisini önemli biriymiş gibi göstermek ereğiyle bağıra çağıra sağa sola atıp tutmak, herkese çıkışmak* ile *söylenmek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zıbarmak:** *Derleme Sözlüğünde* Burdur, Denizli, Balıkesir, Çorum, Tokat, Kars, Elazığ, Yozgat, Ankara, Kayseri, Niğde, Mersin ve Muğla ilinde kullanılan *ölmek*; Muğla ve Niğde ilinde kullanılan *yatmak, uyumak* ile Konya ilinde kullanılan *düşmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4835). DS'deki ilk iki anlamıyla dilimize yerleşen sözcük, ağızlarda en yaygın kullanılan sözcüklerden biridir.

TDK'de *ölmek, gebermek* ile hakaret yollu olmak üzere *uyumak, çok içip sızmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *ölmek, gebermek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 320). Devellioğlu'nun sözlüğünde *gebermek* ile *uyumak, sızmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 161). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *ölmek, gebermek* ile *çok içip sızmak ya da yatıp uyumak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *ölmek, geberip gitmek; çok sarhoş olmak, içip içip sızmak* ile *sızıp uyumak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Can Pazarı adlı eserinde bu sözcüğe hem *ölmek* hem *sızmak, uyumak* anlamıyla yer vermiştir:

“Onlar gırtlaklayacak adam bulamazlarsa birbirini boğarlar. İçlerinden birinin zıbarması insanıyetine büyük zarardır” (Gürpınar, 2011, s. 53).

“Evvela midem rakıdan daha kuvvetli geldi, zıbaracak kadar içmemişim” (Gürpınar, 2011, s. 368).

“Bu gece hasırın üstünde zıbaracağım!” (Abasıyanık, 2022a, s. 163).

“Fırçala dişlerini! Ondan sonra yat zıbar!” (Baykurt, 2013, s. 233).

“Büyük cadı üç saat evvel zıbardı” (Gürpınar, 2022, s. 166).

- **zıbartmak:** *Derleme Sözlüğünde* Rize ve Niğde ilinde kullanılan *çok dövmek, ezmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4366). DS'de yer alan bir diğer anlamı ise Ankara ilinde kullanılan *öldürmektir* (DS, 4835). Argoya da aynı anlamda giren sözcük, artık dilimize yerleşmeye başlamıştır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *gebertmek, öldürmek* ile *çok dövmek, öldüresiye dövmek, ezmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin’in sözlüğünde de *gebertmek, öldürmek* ile *öldüresiye dövmek, ezmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

Hüseyin Rahmi Gürpınar Can Pazarı adlı eserinde *zıbartmak* sözcüğüne *öldüresiye dövmek* anlamıyla yer vermiştir:

“Haydi yatırayım seni... Zıbartayım seni...” (Gürpınar, 2011, s. 354).

- **zıbk:** *Derleme Sözlüğü*nde *erkek üreme organına benzetilen nesne* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 4825). Ağızlarda yaygınlaşan bu anlamıyla argoya da girmiştir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *yapay erkeklik organı, dildo* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 320). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *yapay penis* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin’in sözlüğünde *yapay çük* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zingadak:** *Derleme Sözlüğü*nde *birdenbire* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Denizli, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Bolu, Samsun, Ordu, Sivas, Niğde, Adana ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 4373). Halk ağzında sık sık karşımıza çıkan bu sözcük, zamanla argolaşarak sözlüklere de aynı anlamda girmiştir.

TDK’de *birdenbire ve sarsıntıyla* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *anında, birdenbire, hemen* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 320). Devellioğlu’nun sözlüğünde *birdenbire, apansızın, hemen, derhal* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 161). Sezgin’in sözlüğünde de *aniden, ansızın, birdenbire* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 268).

- **zıpçıkta:** *Derleme Sözlüğü*ndeki *türedi* anlamıyla Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Kocaeli, Amasya, Samsun, Maraş, Niğde, Konya, Muğla ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı *zıpçıklı* şeklinde kullanılan *hoppa*,

kendini bilmezdir. Diğer anlamları ise Niğde ilinde kullanılan *çağrılı olmadığı yere gelen* ile Bolu ilinde kullanılan *zıpır, sivri akıldır* (DS, 4376). DS’de yer alan son anlamıyla argoya da girmiştir.

TDK’de mecaz olarak *görgüsüz, fırsatçı kimse ve türedi* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu’nun sözlüğünde *hayta, zıpır* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 161). Diğer argo sözlüklerinde yer almayan bu kullanımın, halk ağzında yaygınlaşmadığı ve zamanla argo anlamını yitirdiği görülmektedir. Dilimize de TDK’de yer alan mecaz anlamıyla yerleşmiştir.

- **zıpır:** *Derleme Sözlüğünde delişmen* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta, Aydın, İzmir, Balıkesir, Sakarya, Gaziantep, Muğla ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır (DS, 4376). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcük, argoya da aynı anlamıyla girmiştir.

TDK’de teklifsiz konuşmada olmak üzere *şımarık ve delice tavırlı, hareketleri ölçüsüz, delişmen, zırtapoz, zirzop* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *uçuk, delişmen* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin’in sözlüğünde ise “*delidolu, delişmen*” anlamında söz olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

“*Anan olacak zıpır, maşallah zengin, seni beni satın alır*” (İlhan, 2014, s. 249).

- **zırlamak:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas ve Niğde ilinde kullanılan *bağırarak ağlamak* anlamı yer almaktadır (DS, 4380). Halk arasında oldukça yaygın bir kullanıma sahip olan bu sözcük, zamanla argolaşarak argo sözlüklerine de yerleşmeye başlamıştır.

TDK’de *zırıldamak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Sezgin’in sözlüğünde *hüngür hüngür, hıçkırarak ağlamak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

“*Lavabodan damlayan su, aşağı katlarda zırlayan piç, oyuna dalmış çocuğunu penceren azarlayan annenin sesi, artık onu rahatsız etmiyor*” (İlhan, 2014, s. 298).

- **zırtapoz:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu ve Niğde ilinde kullanılan *patavatsız, saygısız, utanmaz, tembel* anlamı yer almaktadır (DS, 4381). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, zamanla argoya da girmiştir.

TDK’de *zıpır* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *ussal dengesi olmayan, deli* ile *değersiz, aşağılık kimse* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 320). Devellioğlu’nun sözlüğünde *zırtapos; zıpır, hayta* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 162). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *utanmaz, patavatsız, saygısız; delişmen, hayta, zıpır* ve *aşağılık (kimse)* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin’in sözlüğünde *patavatsız, saygısız, utanmaz; delidolu, hayta* ve *serseri* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

- **zırtıl:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir, Manisa ve Kastamonu ilinde kullanılan *delimsi, deli* anlamı yer almaktadır. Diğer anlamları ise Bolu, Çankırı, Samsun ve Rize ilinde kullanılan *yaramaz, haylaz* ile Rize ilinde kullanılan *uygunsuzdur* (DS, 4381). Ağızlarda yaygınlaşmaya başlayan sözcük, DS’de yer alan ilk anlamıyla argoya girmiştir.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *dengesiz; çılgın; deli* anlamı yer almaktadır. Sezgin’in sözlüğünde *çılgın, dengesiz* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

- **zirzir:** *Derleme Sözlüğünde* *zırtıl* ile aynı anlamda yer almaktadır (DS, 4383). *Deli, delimsi* anlamına gelen bu sözcük, ağızlarda yaygınlaşarak argoya girmiştir.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *kurtuluşsuz deli, en son aşamadaki çılgın* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 321). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *aşırı deli, zirzirdeli* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin’in sözlüğünde de *zirzirdeli, zirzop* ve *aşırı çılgın* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

- **zil:** *Derleme Sözlüğünde parası olmayan* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Amasya ilinde kullanılmaktadır (DS, 4388). Ağızlarda yaygın olarak kullanılan bu sözcük, zamanla argolaşarak sözlüklere girmiştir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *aç (kimse)* ile *parasız, züğürt (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 321). Devellioğlu’nun sözlüğünde *karnı aç ve iştahlı (kimse)* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 162). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *aç, parasız, züğürt (kimse)* ile *sarhoş* olmak üzere iki farklı anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin’in sözlüğünde *parasız, aç sefil, züğürt (kimse)* ile *sarhoş* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

- **zilli:** *Derleme Sözlüğünde ilk olarak Isparta, Burdur, Denizli, Manisa, Kütahya, Trabzon ve Muğla ilinde kullanılan oynak, adı kötüye çıkmış* anlamı yer almaktadır. Diğer anlamları ise Niğde ilinde kullanılan *cırlak sesle konuşan geveze kadın* ile Bursa ilinde kullanılan *karındır* (DS, 4389). Denizli, Sivas ve Niğde ilinde *ahlaksız, hoppa kadın* anlamıyla kullanılmaktadır (DS, 4840). Ağızlarda yaygınlaşan sözcük, bu anlamlarıyla argoya girmiştir.

TDK’de mecaz olarak *edepsiz, eli maşalı, şirret (kadın)* anlamı yer almaktadır (URL-1). Zamanla mecaz anlamından sıyrılarak argolaştığı görülmektedir.

Aktunç’un sözlüğünde *kız, kadın* ile *gürültücü, edepsiz, şirret (kız, kadın)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 321). Devellioğlu’nun sözlüğünde *kavgacı, gürültücü, patırtıcı, şamatacı (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 162). Sezgin’in sözlüğünde *kız, kadın* ve *gürültücü, edepsiz kız, kadın* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

“Tanısam nolur tanımasam nolur be? Altıtarafı zilli değil misin?” (Kemal, 1995, s. 55).

- **zilliyi kırmak:** *Derleme Sözlüğünde Samsun ilinde kullanılan karnını doyurmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4389). Ağızlarda yaygınlaşan bu deyim, zamanla argoya da girmiştir.

Bu deyim, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *zilliği kırmak; züğürtlükten kurtulmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 321). Devellioğlu'nun sözlüğünde *yemek yemek, karnını doyurmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 162). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde de *zilliği kırmak* şeklinde yer alan bu deyim; *parasızlıktan, züğürtlükten kurtulmak* anlamına gelmektedir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 194). Sezgin'in sözlüğünde *atıştırmak, tatmak, tıkinmak, yemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 269).

“–Hadi Mustafa oğlum, derdi, gel gel de zilliği kiralım!” (Abasıyanık, 2022a, s. 170).

2.2. Derleme Sözlüğünde Yer Alıp Argo Sözlüklerinde Yer Almayan Sözcükler

- **ıbıklaşmak:** *Derleme Sözlüğünde vurdumduymaz olmak* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Denizli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2455). Yazı dilinde yer almaz fakat konuşma dilinde yani halk ağzında kullanılmaktadır.

Derleme Sözlüğünde “Ali ıbıklaşma” şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2445).

- **ıbilman:** *Derleme Sözlüğünde serseri, yaramaz* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2455). Argo sözlüklerinde yer almasa da artık halk ağızlarında argo olarak kullanılmaktadır.

- **ıkırcıkır:** *Derleme Sözlüğünde sözünde durmayan, döneke (kimse)* olarak yer alan sözcük, bu anlamıyla Denizli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2463). Yazı dilinde yer almaz fakat halk ağızlarında kullanılmaktadır. Artık argoda *ıkırcıkır* yerine *döneke* kullanılmaktadır.

- **ılgıdır:** *Derleme Sözlüğünde ipliği çile yapmaya yarayan iki ucu çengelli tahta araç* olarak yer almaktadır. Bu sözcüğün *Derleme Sözlüğündeki* diğer anlamı *saf, ahmak* ve *zayıf, sıskadır*. Bu anlamlarıyla Eskişehir, İstanbul ve Kastamonu ilinde kullanılmaktadır (DS, 2469). Bu sözcük zamanla temel anlamından uzaklaşıp *saf, ahmak* ve *zayıf* anlamında kullanılarak argolaşmıştır.

- **ıskırtmak (ıskırtmak):** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *savuşmak, kaçmaktır*. İkinci anlamı *çalmak* olan sözcük iki anlamıyla da Mersin ilinde kullanılmaktadır (DS, 2493). Yazı dilinde yer almaz fakat halk ağzında görülmektedir.

*Derleme Sözlüğü*nde verilen tanık şu şekildedir: “*Baktım beni işe tutacak hemen oradan ıskırttım*” (DS, 2493).

- **içeri tutmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *bir işte başkasını aldatıp, zarar ettirmek* anlamıyla yer alıp halk ağzında kullanılan bir sözcüktür. Bu anlamıyla Trabzon ve köylerinde kullanılmaktadır (DS, 2505). Yazı dilinde yer almaz fakat argo sayabileceğimiz bu anlamıyla halk ağzında çok sık olmasa da kullanılmaktadır.

- **imam yanaştırması:** *Derleme Sözlüğü*nde *erkeğin imam nikahıyla aldığı kadın* olarak geçer ve bu anlamıyla Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2535). Yazı dilinde yer almayan ve yalnızca halk ağzında karşılaştığımız bu kullanımın argo olabileceği düşüncesindeyim.

- **ipi çürük olmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *sözüne sohbetine güvenilmemek* olarak geçmektedir. Bu anlamıyla Çanakkale ilinde kullanılmaktadır (DS, 2546). Yazı dilinde yer almaz fakat halk ağzında kullanılmaktadır.

TDK’de *ipi çürük*, mecaz olarak *güvenilmez (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **kabak doğramak:** *Derleme Sözlüğü*nde *yalan söylemek, abartmak* anlamıyla yer alan bu deyim, Kıbrıs’ın Limasol şehrinde kullanılmaktadır (DS, 2579). Yazı dilinde yer almasa da halk ağzında görülen bir kullanımdır.

- **kabarmak:** *Derleme Sözlüğü*nde Kars ilinde kullanılan *kabadayılık yapmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4529). Argo sözlüklerinde yer almaz ancak halk ağzında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

TDK’de mecaz olarak *kafa tutmak, öfkelenip üstüne yürüyecek gibi davranmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1). Artık mecaz anlamından sıyrılıp

argo olduğunu düşündüğüm bu anlamıyla birçok bölgede yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

- **kafa kazımak:** *Derleme Sözlüğü*nde *gevezelik ederek usanç vermek* anlamıyla yer almaktadır (DS, 2593). Kırklareli ilinde kullanılmakta olan bu deyim argo sözlüklerinde yer almaz ancak günümüzde halk arasında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.
- **kaltak:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *delikanlı* Afyonkarahisar ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı olan *ihtiyar* ise Aydın ve Denizli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2611). *Derleme Sözlüğü*nde yer alan bu sözcük zamanla halk ağzında yaygınlaşarak bu anlamlarından sıyrılıp argolaşmıştır.

TDK'de kaba konuşmada olmak üzere *iffetsiz, namussuz* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

“Ulan kaltak, yabancı bir herifin bizim evde ne işi var?” (Gürpınar, 2011, s. 243).

“...hay Allah, deminden beri kaldırımları arşınladığımı gördü mü bu kaltak?” (İlhan, 2014, s. 235).

“Mahallede namuslu takılıyor kaltak karı” (Kaçan, 2022, s. 76).

“Daha on iki sene cezamız olduğunu bu kaltak biliyor (Tahir, 2013, s. 122).

“Bu akşam büyük cadı, tavuk söğüşü istedi de kedi kaptı diye vermedim. Taş yesin koca kaltak!” (Gürpınar, 2022, s.170).

- **kansız:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *acıma duygusu olmayan* olarak yer almaktadır. *Kansız* sözcüğü bu ilk anlamıyla Balıkesir, Sivas, Yozgat, Kayseri, Niğde ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı olan *korkak*, Samsun ve Hatay ilinde kullanılmaktadır. Diğer bir anlamı ise Kayseri ilinde kullanılmakta olan *doymayan, kanmayandır* (DS, 2628). Halk arasında en yaygın kullanılan sözcüklerden biri olan bu sözcük *Derleme Sözlüğü*ne de argo anlamıyla yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *duygusuz ve korkak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde yer almayan bu sözcük, günümüzde halk arasında sıkça kullanılmaktadır.

“*Bu İttihatçı olacak zibidiler ne biçim kansız teresler ki, bir reislerini gâvur içinde, kurttan kuştan koruyamadılar?*” (Tahir, 2021, s. 216).

- **kapsalak:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *sersem, budaladır*. Bu anlamıyla Ordu, Trabzon ve Rize ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı olan *vurdumduymaz, gamsız*, Samsun ilinde kullanılmaktadır (DS, 2637). Argo sözlüklerinde yer almayan bu sözcüğün, halk ağzında argo olarak kullanıldığı ve argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **karaboğaz:** *Derleme Sözlüğü*nde beş farklı anlamı yer almaktadır. İlk anlamı Çorum ilinde kullanılan *evlenmemiş erkektir*. İkinci anlamı Artvin, Sivas, Adana ve Mersin ilinde kullanılmakta olan *asalak, başkasının üzerinden geçinen adamdır*. Üçüncü anlamı Gaziantep ilinde kullanılan *fikir ve düşünişü başkalarına aykırı olan, aksidir*. Diğer anlamları Konya ilinde kullanılan *ikiyüzlü, arabozucu* ve Isparta ilinde kullanılan *oburdur* (DS, 2639). Argo sözlüklerinde yer almayan bu sözcük, halk ağzında oldukça geniş bir anlama sahiptir.
- **karadon:** *Derleme Sözlüğü*ndeki anlamı *çocuğu olmayan kadın ya da erkek* olan bu kullanım, bu anlamıyla Tokat ilinde kullanılmaktadır (DS, 2643). Bu kullanım yazı dilinde yer almamaktadır.
- **kavaracı:** *Derleme Sözlüğü*nde *gaz çıkaran, yellenen kimse* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 4540). Argo anlamıyla DS’de yer alan bu sözcük, argo sözlüklerinde yer almamaktadır.

TDK’de *gürültücü* anlamı yer almaktadır (URL-1) *Gürültü* anlamına gelen *kavara* sözcüğünden türetilmiş bir kelime olan *kavaracı*, argo anlamıyla ağızlarda kullanılmaktadır.
- **kavat:** *Derleme Sözlüğü*nde Kars ilinde kullanılan *yolsuz birleşmelere aracılık eden erkek* ile Çorum ilinde kullanılan *karısının hoppalık yapmasına göz*

yuman koca anlamı yer almaktadır (DS, 4550). Argo sözlüklerinde yer almayan bu kullanım, hem yazı dilinde hem konuşma dilinde oldukça yaygın bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Tespit ettiğimiz birkaç edebi eserde, *kavat* sözcüğüne sıkça rastlamaktayız.

TDK’de *pezevenk* anlamı yer almaktadır (URL-1).

“*Şimdi kus bakalım gavat, istediğini yaptım*” (Kaçan, 2022, s. 42).

“*Resmimi çekince yüreğimin kuşkusunu dağıldıktan başka, marazlı kavatı gönlüm sevmeye başlamıştı, Beyim*” (Tahir, 2021, s. 202).

“*İşte yemin ettiğinden belli. Kavat kısmının yemini bol olur*” (Tahir, 2013, s. 186).

- **kaydırmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *çalmak*, *kaçırmak* anlamlarıyla yer almaktadır. Sözcük, bu anlamıyla Burdur ilinde kullanılmaktadır. Diğer bir anlamı Muğla’da kullanılan *koşturmak*, *kovalamaktır*. Son anlamı olan *develer çiftleşmek* Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 2700). Argo sözlüklerinde yer almayan bu kullanım halk ağzında yaygınlaşarak *Derleme Sözlüğü*ne yerleşmiştir.

- **kaypak:** *Derleme Sözlüğü*nde *sözünde durmayan*, *dönek* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Manisa, Bursa, Eskişehir, Zonguldak, Ordu, Ankara ve Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2706). Argo sözlüklerinde yer almayan kullanım, artık ağızlarda argolaşmıştır.

TDK’de mecaz olarak *dönek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

“*Kurnaz, kaypak, inceden inceye alay ediciydiler*” (Kemal, 1995, s. 182).

- **kazlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde *aldatmak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Afyonkarahisar, Gaziantep ve Sivas ilinde kullanılmaktadır (DS, 2714). Yazı dilinde yer almayan bu kullanım, çok sık olmasa da halk ağzında kullanılmaktadır.
- **kazlanmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *aldatılmak* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Gaziantep ilinde kullanılmaktadır (DS, 2714). DS’de yer alan ve

argo olduğunu düşündüğüm bu kullanım, ağızlarda çok fazla olmasa da kullanılmaktadır.

- **kemçik:** *Derleme Sözlüğünde geveze* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır. Diğer bir anlamı ise *düzenci, fena adam* olan sözcük, bu anlamıyla da Çanakkale ve Eskişehir ilinde kullanılmaktadır (DS, 2738). Halk arasında kullanılan bu sözcük yazı dilinde yer almamaktadır.
- **kerevizlenmek:** *Derleme Sözlüğünde takılmak, peşine düşmek* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 2754). Halk ağzında yaygın bir şekilde görülen sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **kılbık:** *Derleme Sözlüğünde oynak, hafif kadın* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Balıkesir ilinde kullanılmaktadır (DS, 2795). Yazı dilinde yer alamayan bu sözcük, argo olduğunu düşündüğüm bu anlamıyla halk ağzında kullanılmaktadır.
- **kılbız:** *Derleme Sözlüğünde* Nevşehir ilinde kullanılan *sinsi (kimse)* ve Ankara ilinde kullanılan *tezcanlı (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (DS, 2795). Halk ağzında argo olarak kullanıldığı düşündüğüm bu sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **kılkuyruk:** *Derleme Sözlüğünde* Erzincan, Tokat ve Kars ilinde kullanılan *zayıf, güçsüz*; Muğla ilinde kullanılan *korkak* ile Çorum ve Muğla ilinde kullanılan *düzenci, yalancı* anlamı yer almaktadır (DS, 4554). Halk ağzında sıklıkla karşılaştığımız bu kullanım, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **kıllıkçı:** *Derleme Sözlüğünde düzenci, hileci* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Sivas ilinde kullanılmaktadır (DS, 2801). DS’de yer alan ve halk ağzında yaygın bir şekilde görülmesi de argo olduğunu düşündüğüm bu anlamıyla yazı dilinde yer almamaktadır.

- **kırık tutmak:** *Derleme Sözlüğünde* Kırşehir ilinde kullanılan *kadın, erkekle töre ve yasa dışı cinsel ilişki kurmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4457). Yazı dilinde yer almayan deyim, argo olduğunu düşündüğüm bu anlamıyla halk ağzında kullanılmaktadır.
- **kırışmak:** *Derleme Sözlüğünde* *dama oyununda taş verip taş almak* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Mersin ilinde kullanılmaktadır (DS, 2828). Argo sözlüklerine henüz yerleşmemiş olan bu sözcük, argo anlamıyla konuşma ve yazı dilinde karşımıza çıkmaktadır.
TDK'de argo olmak üzere *bir şeyi eşit olarak paylaşmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).
- **kirizlenmek:** *Derleme Sözlüğünde* *sarkıntılık etmek* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Kayseri ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2879). Yazı dilinde yer almamaktadır ancak halk arasında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.
- **kopali:** *Derleme Sözlüğünde* Rize ilinde kullanılan *evlilik dışı doğan çocuk, piç* anlamı yer almaktadır (DS, 4567). Argo olduğunu düşündüğüm bu kullanım yaygın olmasa da halk ağzında kullanılmaktadır.
- **kotak:** *Derleme Sözlüğünde* Amasya ve Trabzon ilinde kullanılan *erkeğin cinsiyet organı* ile Erzurum ilinde kullanılan *yürekli, cesur* anlamı yer almaktadır (DS, 2936). Yazı dilinde yer almayan bu kullanım, halk ağzında kullanılmaktadır.
- **kottaz:** *Derleme Sözlüğünde* *kendini beğenmiş* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Adana ilinde kullanılmaktadır (DS, 2938). Yazı dilinde yer almaz ancak halk arasında nadiren de olsa kullanıldığı görülmektedir.
- **köpeklenmek:** *Derleme Sözlüğünde* Samsun ilinde kullanılmakta olan *dargın olduğu kimseyle barışıp konuşmak istemek* anlamı yer almaktadır (DS, 2961).

Argo sözlüklerinde yer almayan bu kullanım halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *yalvarıp yaltaklanarak aşağılık bir duruma düşmek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

“...*Milli Kurtuluşa inanmaz, her yabancı kuvvete köpeklenir seciyesiz takımına bu sıralar asla inanmamalarını okurlarımdan rica ederim*” (Tahir, 2021, s. 313).

- **köstek:** *Derleme Sözlüğünde yolsuz birleşmelere aracılık eden kadın* anlamı yer almaktadır. Bu anlamıyla Diyarbakır ve Urfa ilinde kullanılmaktadır (DS, 2977). DS'de yer alan ve argo olduğunu düşündüğüm bu kullanım, argo sözlüklerinde yer almamaktadır. Günümüzde daha çok *destek olacağı yere engel olan kimseler* için kullanılmaktadır.

TDK'de mecaz olarak *engel* anlamı yer almaktadır (URL-1).

“*Yok kindarmış da, düşmüş olmayı hazmedemezmiş de, estek köstek*” (İlhan, 2014, s. 212).

- **kurumsak:** *Derleme Sözlüğünde Kars ilinde kullanılan yolsuz birleşmelere aracılık eden kimse* anlamı yer almaktadır (DS, 4575). Yazı dilinde yer almayan bu sözcük, halk ağzında çok sık olmasa da kullanılmaktadır.
- **küflü çıkın:** *Derleme Sözlüğünde parası olup da saklayan, yemeyen (kimse)* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS,3026). Argoda *küflü* sözcüğü *cimri* anlamında kullanılmaktadır. Halk ağzında kullanılan ve aynı anlama gelen *küflü çıkın* kullanımının da argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **laf atmak:** *Derleme Sözlüğünde Gaziantep ilinde kullanılmakta olan yalan söylemek* anlamı yer almaktadır (DS, 3059). DS'de argo sayılabileceğini düşündüğüm *yalan söylemek* anlamıyla yer alan deyim, günümüzde *dolaylı yoldan söz söylemek, laf ile gönderme yapmak* gibi anlamlarda kullanılmaktadır.

TDK’de *söyleşmek, konuşmak; uzaktan, dolaylı olarak dokunacak söz söyleyip işittirmek ve sözle sarkıntılık etmek* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

“Aralıkta durdurulsa mahpuslar laf atar, bunlar da karşılığına söver, bir kargaşalık çıkar” (Tahir, 2013, s. 175).

“O da babasının laf atmasını, konuşma kapısını babasının açmasını bekliyordu” (Kemal, 1995, s. 293).

- **laf çatlatmak:** *Derleme Sözlüğünde yüksekten atmak, abartmak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Kocaeli ilinde kullanılmaktadır (DS, 3059). Yazı dilinde yer almayan bu kullanımın, halk ağzında argolaştığı düşüncesindeyim.
- **lom lom atmak:** *Derleme Sözlüğünde sözünü bilmeden, yerli yersiz konuşmak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla da Gaziantep ilinde kullanılmaktadır (DS, 3087). DS’de yer alan ve argo olduğunu düşündüğüm bu deyim, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **lappaş:** *Derleme Sözlüğünde şişman ve ağırkanlı (kimse)* anlamıyla yer alan sözcük, Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3067). Halk ağzında nadiren karşılaşılan bu kullanım, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **lapşat:** *Derleme Sözlüğünde aptal, sersem, sarsak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Rize ilinde kullanılmaktadır (DS, 3067). Yazı dilinde yer almayan bu kullanımın argo olabileceği düşüncesindeyim.
- **lepez:** *Derleme Sözlüğünde Konya ilinde kullanılan geveze* anlamıyla ve Kars ilinde kullanılan *kötü kadın* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3074). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **lepez aşığı:** *Derleme Sözlüğünde Erzurum ilinde kullanılan yüz­süz, arsız, her yere sokulan (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3075). Halk ağzında

kullanılan ve yazı dilinde yer almayan bu kullanımın argo sayılabileceği düşüncesindeyim.

- **losura:** *Derleme Sözlüğünde* Eskişehir ilinde kullanılan *oynak, arsız kadın* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3089). Halk ağzında kullanılan bu sözcüğün, argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **malakacı:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli ve İzmir ilinde kullanılmakta olan *emeksiz ve parasız elde etmeyi seven* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3110). Argo olduğunu düşündüğüm bu kullanım, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **mennekçi:** *Derleme Sözlüğünde* *yolsuz birleşmelere aracılık eden (kimse)* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Manisa ilinde kullanılmaktadır. DS’de *mennek, evlilik dışı çocuk* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3166). Yazı dilinde yer almayan bu kullanımın argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **mınmın:** *Derleme Sözlüğünde* Muğla ilinde kullanılan *çok konuşan, geveze* anlamı yer almaktadır (DS, 3186). Yazı dilinde yer almayan bu kullanım, nadiren de olsa halk ağzında kullanılmaktadır.
- **nalı kırık:** *Derleme Sözlüğünde* *aklında bozukluk olan, akılsız* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 3236). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **neste:** *Derleme Sözlüğünde* Gümüşhane ilinde kullanılan *erkek üreme organı* anlamı yer almaktadır (DS, 4607). Halk ağzında kullanılan bu sözcüğün argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **nuruş:** *Derleme Sözlüğünde* *çirkin (kimse)* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 3257). Halk ağzında yaygın olarak kullanılmasa da argo sayılabileceğini düşündüğüm bu sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.

- **oturtma:** *Derleme Sözlüğünde* Muğla ilinde kullanılan *erkeklerle nikâhsız yaşayan kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4619). Halk ağzında kullanılan bu sözcüğün argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **oynaşmak:** *Derleme Sözlüğünde* *kadın ve erkek nikâhsız yaşamak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Gaziantep ilinde kullanılmaktadır (DS, 3304). Argo sözlüklerinde yer almayan bu kullanım, halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de *birbiriyle oynamak* ve *karşılıklı sevişmek, sevgi gösterisinde bulunmak, cilveleşmek, âşıktaşlık etmek, korte etmek* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (URL-1).

“*Meğer karı hoyratın biriyle oynadır olmuş*” (Tahir, 2021, s. 72).

“*Bu döküntüler, burayı aşk yuvası olarak kullananların fazlasıyla şakalaşıp oynadıklarını gösteriyordu*” (Gürpınar, 2022, s. 161).
- **oynatma:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir, Maraş, Çanakkale, Bolu, Artvin, Gaziantep ve Hatay ilinde kullanılan *kötü, oynak kadın* ile Hatay ilinde kullanılan *ele avuca sığmaz, hareketli kimse* anlamı yer almaktadır (DS, 3304). Halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **ozan:** *Derleme Sözlüğünde* Kütahya, Gaziantep, Niğde ve Konya ilinde kullanılan *geveze*; Bolu ilinde kullanılan *sersem, aptal*; Denizli ve Balıkesir ilinde kullanılan *şakacı, güzel ve tatlı konuşan* anlamıyla yer almaktadır. DS'de *ozanlık etmek* şeklinde *şaka etmek* anlamı da yer almaktadır (DS, 3307). Argo sayılabileceğini düşündüğüm bu anlamlarıyla yalnızca konuşma dilinde karşımıza çıkmaktadır.
- **ozanlık:** *Derleme Sözlüğünde* *düşkünlük, zavallılık* ve *gevezelik* olmak üzere iki anlamı yer alan sözcük, bu anlamlarıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 3307). Halk ağzında nadiren de olsa kullanılmakta olan bu sözcük, argo sözlüklerinde yer almamaktadır.

- **ötülmek:** *Derleme Sözlüğünde* Aydın ve Muğla ilinde kullanılan *kumarda kaybetmek* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3360). Halk ağzında kullanılan bu sözcüğün argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **ötürmek:** *Derleme Sözlüğünde* Kars ilinde kullanılan *kimse görmeden almak, aşırmaq* anlamı yer almaktadır (DS, 3361). Argo olabileceğini düşündüğüm bu sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **paçarozlamak:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *bir iş ya da davranışa engel olmaya çalışmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3378). DS’de yer alan ve argo olduğunu düşündüğüm bu anlamıyla, yazı dilinde yer almamaktadır.
Argo sözlüklerinde *para* anlamına gelen *paçaroz* kullanımı yer almaktadır. Aktunç’un sözlüğünde *para, kâğıt para, kayme* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 235). Püsküllüoğlu’nun ve Sezgin’in sözlüğünde yine aynı anlamda yer almaktadır.
- **palatır:** *Derleme Sözlüğünde* Kütahya ilinde kullanılan *sersem, beceriksiz* anlamı yer almaktadır (DS, 3385). Yazı dilinde yer almayan bu kullanım, halk ağzında karşımıza çıkmaktadır.
- **pangavut:** *Derleme Sözlüğünde* *aptal, sersem* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Tokat ve çevresinde kullanılmaktadır (DS, 3393). Halk ağzında kullanılan bu sözcük, argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **partal:** *Derleme Sözlüğünde* *abartılmış söz, yalan* anlamı yer alan sözcük, bu anlamıyla Denizli, Kocaeli, Kastamonu, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize, Artvin, Erzincan, Sivas, Kayseri, Konya ve Adana ilinde kullanılmaktadır. Diğer anlamları arasında Rize’de kullanılan *patavatsız* ile Denizli, Zonguldak, Çorum, Samsun, Tokat, Sivas, Adana ve Mersin ilinde kullanılan *abartarak konuşan, yalancı* anlamı da yer almaktadır (DS, 3403). Yazı dilinde yer almayan bu sözcüğün halk ağzında yaygınlaşarak argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK'de *abartılmış söz, yalan* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **partal atmak:** *Derleme Sözlüğünde övünmek, abartarak konuşmak* anlamı yer almakta olan deyim, bu anlamıyla Amasya, Ordu ve Sivas ilinde kullanılmaktadır (DS, 3404). DS'deki anlamıyla argo sayılabileceğini düşündüğüm bu deyim, argo sözlüklerinde yer almamaktadır.

TDK'de *yalan söylemek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **pataklamak:** *Derleme Sözlüğünde Afyonkarahisar, Isparta, Aydın, Kocaeli, Zonguldak, Amasya, Gaziantep ve Ankara ilinde kullanılan dövmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3409). Argo sözlüklerinde yer alan ve *dayak* anlamına gelen *patak* sözcüğünden türetilen *pataklamak*, DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.

TDK'de *rastgele vurarak dövmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **patalaşmak:** *Derleme Sözlüğünde selâmlaşmak* anlamıyla yer alan sözcük, Amasya ilinde kullanılmaktadır (DS, 3409). Argoda *selam* anlamına gelen *pata* sözcüğünden türetilen bu kullanımın argoya girebileceğini düşünmekteyim.

- **pilingir:** *Derleme Sözlüğünde yolsuz birleşmelere aracılık eden, arabulucu* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Kayseri ile Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 4650). DS'de yer alan ve argo olduğunu düşündüğüm bu sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.

- **pilingirlik yapmak:** *Derleme Sözlüğünde Kayseri ilinde kullanılan yolsuz birleşmelere arabuluculuk yapmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4650). Halk ağzında kullanılan *pilingir* sözcüğünden türetilen bu deyim, argoya girebileceği düşüncesindeyim.

- **postunu taramak:** *Derleme Sözlüğünde dövmek* anlamıyla yer alan deyim, Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 3474). Argo sözlüklerinde yer almayan bu deyim, yalnızca halk ağzında karşımıza çıkmaktadır.

- **puş:** *Derleme Sözlüğünde* Çorum ilinde kullanılan *eşcinsel erkek* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4657). Ağız özelliklerinden dolayı *puş* şeklinde telaffuz edilen sözcük, halk arasında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.
“Ali, ‘Sus ulan puşt’ diye usturayı, kar fırtınasından beyaz bir gölgeye dönüşen reise yolladı” (Kaçan, 2022, s. 43).
- **ruyalanmak:** *Derleme Sözlüğünde* *cinsel düş görmek* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Trabzon ilinde kullanılmaktadır (DS, 3508). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcüğün argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **sakallı bebek:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *yaşına bakmadan çocuksu davranan kimse* anlamı yer almaktadır (DS, 3519). DS’de yer alan bu anlamıyla, argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **sapha vurmak:** *Derleme Sözlüğünde* Kırklareli ilinde kullanılan *birini dolandırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3542). Halk ağzında görülen bu kullanımın, argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **saymak:** *Derleme Sözlüğünde* Ordu ve Giresun ilinde kullanılan *öfkeli söz söylemek, kızmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3562). Günümüzde sıkça karşılaştığımız bu kullanımın *sövmek, azarlamak* anlamıyla argoya girebileceğini düşünmekteyim.
- **selcik:** *Derleme Sözlüğünde* Muğla ilinde kullanılan *oynak, şımarık* ile Konya ilinde kullanılan *geveze* anlamı yer almaktadır (DS, 4682). Halk ağzında nadiren görülen bu kullanımın argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **sıvımak:** *Derleme Sözlüğünde* *şımarmak* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla da Bursa ilinde kullanılmaktadır (DS, 3625). Halk ağzında *gevşek, sırnaşık* anlamına gelen *sıvık* sözcüğünden türetilen bu kullanımın argoya girebileceğini düşünmekteyim.

- **sıvışmak:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu ve Niğde ilinde kullanılan *kaçmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3625). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcüğün, zamanla mecaz anlamından sıyrılarak argolaştığı düşüncesindeyim
TDK’de mecaz olmak üzere *haber vermeden sessizce gidivermek, kaçmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).
“Götün götün caminin arka kapısından sıvışmaya yeltenmişken yolu gösterdi yine Aziz Hoca” (Aydemir, 2015, s. 66).
- **sıyrık:** *Derleme Sözlüğünde* yer alan *utanmaz, yüzüstü, bilgisiz kimse* anlamı; Isparta, Denizli, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Bolu, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Kars, Erzurum, Malatya, Urfa, Mersin, Sivas, Konya, Adana, Muğla, Kırklareli ve Tokat ilinde kullanılmaktadır. DS’deki bir diğer anlamı ise Burdur, Denizli, Konya ve Antalya ilinde kullanılan *başıboş dolaşan, dağınık, kötü giyimli kimse, serseridir* (DS, 3626). DS’de yer alan ikinci anlamıyla argo olabileceğini düşündüğüm sözcüklerden biri olan *sıyrık* sözcüğü *utanmaz, yüzüstü* anlamıyla mecaz olarak dilimize yerleşmiştir.
TDK’de mecaz olarak *utanması olmayan* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).
- **silik:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli, Kütahya, Bolu, Sivas, Niğde, Konya, Adana ve Mersin ilinde kullanılan *onursuz, şerefsiz (adam)*; Denizli ve Niğde ilinde kullanılan *hoppa, ahlaksız (kadın)*; Kütahya ve Sivas ilinde kullanılan *şımarık (kimse)*; Sivas ilinde kullanılan *sapık*; Niğde ilinde kullanılan *uysal (kimse)* ile Sivas ve Kayseri ilinde kullanılan *geveze* anlamı yer almaktadır (DS, 3636). Halk ağzında argoya girebileceğini düşündüğüm anlamlarda yer alan sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **sinnek:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas ilinde kullanılan *kötü yolda kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4700). DS’deki anlamıyla argo olabileceğini düşündüğüm bu sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.

- **soyha / soyka:** *Derleme Sözlüğünde* Çorum ilinde kullanılan *erkeğin üreme organı* anlamı yer almaktadır (DS, 4706). DS’de yer alan anlamıyla argoya girebileceğini düşündüğüm sözcük, zamanla halk ağzında yaygınlaşmaktadır.
- **sümbül:** *Derleme Sözlüğünde* İstanbul ilinde *evlilik dışı doğan çocuk, piç* anlamı yer almaktadır (DS, 3711). Halk ağzında kullanılan bu argo sözcük henüz argo sözlüklerine girmemiştir.
- **sümürçenmek:** *Derleme Sözlüğünde* Gaziantep ilinde kullanılan *kadına cinsel istekle bakmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3715). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **sürpene:** *Derleme Sözlüğünde* Konya ilinde kullanılan *kötü yolda kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4716). Bu anlamıyla argo sayılabileceğini düşündüğüm sözcük, yazı dilinde yer almamaktadır.
- **sürtük:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli, Kastamonu, Trabzon, Rize, Artvin, Kars ve Mersin ilinde kullanılan *hoppa, oynak, ahlâksız kadın* ile Isparta, Denizli, Aydın, Manisa, Çanakkale, Bolu, Samsun, Eskişehir, Artvin, Kars, Sivas ve Antalya ilinde kullanılan *arsız, yüz­süz, açgözlü* anlamı yer almaktadır (DS, 3725). Halk ağzına yerleşmiş olan bu sözcük, henüz argo sözlüklerinde yer almamaktadır.
 TDK’de kaba konuşmada olmak üzere *hayat kadını* anlamı yer almaktadır (URL-1).
- **sütsüz:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *sözüne güvenilmeyen, değersiz kimse* ile Gaziantep ve Niğde ilinde kullanılan *soysuz* anlamı yer almaktadır (DS, 3729). Halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, dilimize mecaz olarak yerleşmiştir.
 TDK’de mecaz olmak üzere *kötü soydan gelen, sütü bozuk (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **şabadan:** *Derleme Sözlüğü*nde Eskişehir ve Sivas ilinde kullanılan *boşboğaz*, *geveze* anlamı yer almaktadır (DS, 3734). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **şakırdak:** *Derleme Sözlüğü*nde Aydın ilinde kullanılan *şen*, *geveze* ile Niğde ilinde kullanılan *hoppa* anlamı yer almaktadır (DS, 3738). Halk ağzında sıkça karşımıza çıkan *şakımak* sözcüğünden türetilen bu kullanımın DS’de yer alan anlamlarıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **şatafatçı:** *Derleme Sözlüğü*nde Niğde ilinde kullanılan *dalkavuk*, *yüze gülen* anlamı yer almaktadır (DS, 4723). Halk ağzında nadir olarak kullanılan bu sözcük, argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **şingirdak:** *Derleme Sözlüğü*nde Samsun ilinde kullanılan *erkeklik organı* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3771). Bazı argo sözcükler benzetme yoluyla türetilmektedir. *Şingirdak* sözcüğünün halk arasında bu yolla türetildiği ve argo kelimeler arasına girebileceği düşüncesindeyim.
- **şirnik:** *Derleme Sözlüğü*nde Afyonkarahisar, Isparta ve Adana ilinde kullanılan *hoppa*, *şumarık*, *yaramaz* anlamı yer almaktadır (DS, 3787). Yazı dilinde yer almayan bu sözcük, halk ağzında argo olabileceğini düşündüğüm *hoppa*, *şumarık* anlamıyla kullanılmaktadır.
- **tahmaz:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta ve Ankara ilinde kullanılan *kaba*, *aptal*, *beceriksiz* (*kimse*) anlamı yer almaktadır (DS, 3803). Halk ağzında karşılaştığımız bu sözcüğün argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **tamlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde *evlenmelere ya da yolsuz birleşmelere aracılık etmek* anlamıyla yer almakta ve bu anlamıyla Ordu ilinde kullanılmaktadır (DS, 3819). Yazı dilinde yer almayan sözcük, halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.

- **tapalamak:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta ilinde kullanılan *dövmek* ile Samsun ilinde kullanılan *paylamak* anlamı yer almaktadır (DS, 3825). Yazı dilinde yer almayan sözcük, halk ağzında argo sayılabileceğini düşündüğüm *dövmek* anlamıyla kullanılmaktadır.
- **tartalcı:** *Derleme Sözlüğünde* Zonguldak ve Kastamonu ilinde kullanılan *yüksekten atan, abartıcı* anlamı yer almaktadır (DS, 3837). Yazı dilinde yer almayan sözcük, argo olabileceğini düşündüğüm bu anlamıyla halk ağzında kullanılmaktadır.
- **taşak koparan:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *karşılıksız, parasız, emeksiz her gördüğü şeyi isteyen* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3841). Sözlüklerde yer almaz ancak halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **taşkalaya almak:** *Derleme Sözlüğünde* *alay etmek, eğlenmek* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Eskişehir ilinde kullanılmaktadır (DS, 4743). Halk ağzında karşımıza çıkan bu deyim argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **tatabazlık:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas ilinde kullanılan *çanak yalayıcılık, dalkavukluk* anlamı yer almaktadır (DS, 4744). Yazı dilinde yer almayan sözcük, halk ağzında nadir de olsa kullanılmaktadır.
- **tav atmak:** *Derleme Sözlüğünde* Zonguldak ilinde kullanılan *abartılı konuşmak, genellikle kendini övmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3848). Yalnızca halk ağzında karşımıza çıkan sözcüğün, DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **tavtavı:** *Derleme Sözlüğünde* Van ilinde kullanılan *aptal, budala* anlamı yer almaktadır (DS, 3851). Argoda yer almayan bu kullanım, halk ağzında karşımıza çıkmaktadır.

- **tebsetmek:** *Derleme Sözlüğünde işemek (aşağılama için) anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 4747). Yazı dilinde yer almayan sözcüğün, bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.*
- **tetiri azgın:** *Derleme Sözlüğünde Mersin ilinde kullanılan soysuz, kötü insan anlamı yer almaktadır (DS, 4757). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanımın argoya girebileceği düşüncesindeyim.*
- **teydirmek:** *Derleme Sözlüğünde yer alan aşırmaq, çalmak anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 4758). Yazı dilinde yer almayan kullanımın, DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.*
- **teynek:** *Derleme Sözlüğünde Ordu ilinde kullanılan hoppa anlamı yer almaktadır (DS, 3906). Yazı dilinde yer almayan bu sözcüğün ağızlarda argolaştığını düşünmekteyim.*
- **tırıs:** *Derleme Sözlüğünde gerçek olmayan söz, abartı anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 4762). Yazı dilinde yer almayan bu sözcüğün argoya girebileceği düşüncesindeyim.*
- **tırpışlamak:** *Derleme Sözlüğünde dövmek anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Mersin ilinde kullanılmaktadır (DS, 4763). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.*
- **timbilti:** *Derleme Sözlüğünde Bolu ilinde kullanılan oynak, hafif kadın anlamı yer almaktadır (DS, 3935). Halk ağzında nadir de olsa kullanılan bu sözcüğün argo sayılabileceği düşüncesindeyim.*
- **toloza düşürmek:** *Derleme Sözlüğünde Trabzon ilinde kullanılan oyun, düzenle bir kimseyi zarara uğratmak, tuzağa düşürmek anlamı yer almaktadır (DS, 3955). Argoya girmiş olan toloz sözcüğünden türetilen bu deyim de argo sayılabileceği düşüncesindeyim.*

- **tülemek:** *Derleme Sözlüğünde kumarda para yitirmek* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Sivas ilinde kullanılmaktadır (DS, 4779). Halk ağzında argo olduğunu düşündüğüm bu anlamıyla yer alan sözcük, sözlüklerde yer almamaktadır.
- **tületmek:** *Derleme Sözlüğünde Konya ilinde kullanılan kumarda yenmek, parasının tümünü almak* anlamı yer almaktadır (DS, 4779). Henüz argoya girmemiş olan bu sözcük, halk ağzında yaygınlaşmaya başlamıştır.
- **tülüdü:** *Derleme Sözlüğünde düzensiz, vurguncu, kötü özellikleri olan kimse* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Kars ilinde kullanılmaktadır (DS, 4779). Halk ağzında kullanılan bu sözcüğün, argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **türeme:** *Derleme Sözlüğünde Bolu ilinde kullanılan evlilik dışı doğan çocuk, piç* anlamı yer almaktadır (DS, 4015). Belirli bölgelerde kullanılan sözcüğün halk ağzında argolaştığı düşüncesindeyim.
- **uçkun:** *Derleme Sözlüğünde Nevşehir ve Niğde ilinde kullanılan uçarı, çapkın* ile Konya ilinde kullanılan *yaramaz; düşüncesiz* anlamı yer almaktadır (DS, 4783). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **uçrgan:** *Derleme Sözlüğünde yer alan hırsız* anlamıyla Kayseri ilinde kullanılmaktadır (DS, 4783). Argoda *çalmak, alıp götürmek* anlamına gelen *uçurtma* (Aktunç, 2020, s. 297) sözcüğünün kullanılmasından yola çıkarak *hırsız* anlamına gelen bu sözcüğün de argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **uyandırmak:** *Derleme Sözlüğünde aklını başına getirmek, uyarmak* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Sinop ilinde kullanılmaktadır (DS, 4049).
TDK'de mecaz olarak *aklını başına toplamasını sağlamak, gözünü açmak* anlamı yer almaktadır (URL-1). Halk ağzında sık sık karşımıza çıkan bu sözcüğün artık mecaz anlamından sıyrılarak argolaştığı düşüncesindeyim.

- **uyuntu:** *Derleme Sözlüğünde kişiliksiz, onun bunun ardına takılan, serseri, tembel, uyuşuk (insan ve hayvan için) anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta, Denizli, Aydın, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Bilecik, Eskişehir, Bolu, Çankırı, Samsun, Amasya, Ordu, Giresun, Trabzon, Artvin, Erzincan, Van, Elazığ, Malatya, Urfa, Sivas, Yozgat, Ankara, Niğde, Konya, Adana, Mersin ile Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 4053). Argo sözlüklerinde yer almaz ancak ağızlarda argolaştığı düşüncesindeyim.*

TDK'de halk ağzında olmak üzere *uyuşuk, tembel, miskin* anlamı yer almaktadır.

- **üfürük:** *Derleme Sözlüğünde boş, anlamsız söz anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Kars ilinde kullanılmaktadır (DS, 4794). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanımın mecaz anlamından sıyrılıp argoya girebileceği düşüncesindeyim.*

“*Haybeye babadan üfürükten de olsa dayak yemiştin*” (Aydemir, 2015, s. 144).

- **ütmek:** *Derleme Sözlüğünde Isparta, Burdur, Çanakkale, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Bursa, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, Bolu, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, Sivas, Yozgat, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya, Adana, Mersin, Antalya, Muğla ve Kırklareli ilinde kullanılan oyunda, kumarda kazanmak anlamı yer almaktadır (DS, 4081). Günümüzde yaygınlaşan bu kullanımın argoya girebileceği düşüncesindeyim.*

TDK'de halk ağzında olmak üzere *oyunda yenerek bir şey kazanmak, utmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **ütücü:** *Derleme Sözlüğünde Isparta, Denizli, Yozgat ve Niğde ilinde kullanılan dolandırıcı, aldatıcı anlamı yer almaktadır (DS, 4082). Günlük konuşma dilinde yaygınlaşmaya başlayan bu sözcüğün zamanla argoya girebileceği düşüncesindeyim.*

- **ütülmek:** *Derleme Sözlüğünde Isparta, Burdur, Çanakkale, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Bursa, Eskişehir, Bolu, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop,*

Amasya, Sivas, Kırşehir, Niğde, Konya, Mersin ve Kırklareli ilinde kullanılmakta olan *oyunda, kumarda yitirmek* anlamı yer almaktadır. Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcüğün argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de *oyunda yenilmek, kaybetmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **vaşın:** *Derleme Sözlüğünde* Konya ilinde kullanılan *kötü yolda olan kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4804). Bu anlamıyla argoya girebileceğini düşündüğüm sözcük çok sık olmasa da ağızlarda kullanılmaktadır.

- **veledizurna:** *Derleme Sözlüğünde* *evlilik dışı doğan çocuk* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Rize ilinde kullanılmaktadır (DS, 4805). Günümüzde *veledizina* şeklinde karşımıza çıkan Arapça kökenli bu kullanımın, halk ağzında karşılaştığımız *veledizurna* şekliyle argoya girebileceği düşüncesindeyim.

“–Piç, dedi. Veledi zina kız. Şimdiki zaman çocuklarının tümü de veledi zina vallaha” (Kemal, 1995, s. 307).

- **verip veriştirmek:** *Derleme Sözlüğünde* Trabzon ilinde kullanılan *uzun süre azarlamak, kötü söz söylemek* anlamı yer almaktadır (DS, 4098). DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girebileceğini düşündüğüm bu kullanım ağızlarda sıkça karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de *ağzına geleni söylemek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

“...hem yakası siyah kürklü pardösüsünü giydi, hem Suat orda yokmuş gibi, Matmazel Raşel'e verdi veriştirdi” (İlhan, 2014, s. 327).

- **vidı vidı:** *Derleme Sözlüğünde* Afyonkarahisar, Çorum, Yozgat ve Nevşehir ilinde kullanılan *geveze* anlamı yer almaktadır (DS, 4806). Bazı argo sözcükler ikileme yoluyla türetilmektedir. İkileme yoluyla türetilen bu kullanımın da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de *türlü sebeplerle yerli yersiz çok konuşmayı huy edinmiş (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **vıttırıvızzık:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *kişiliksiz, değersiz, yeğni kişi* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4104). Günümüzde kullanımı yaygınlaşan bu sözcüğün zamanla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **yağır:** *Derleme Sözlüğünde* *hoppa, kötü kadın* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 4123). Yalnızca halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **yakın gitmek:** *Derleme Sözlüğünde* Kars ilinde kullanılan *cinsel ilişkide bulunmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4131). Argoda yer almaz ancak halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **yalakalık etmek:** *Derleme Sözlüğünde* Ankara ilinde kullanılan *gevezelik etmek* ile *dalkavukluk etmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4812). Bu şekliyle argo sözlüklerinde yer almayan sözcük, halk ağzında argo anlamıyla kullanılmaktadır.
TDK'de *yanarmak amacıyla aşırı derecede dalkavukluk etmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).
- **yalakçı:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta ve Çorum ilinde kullanılan *açgözlü, bedavacı, asalak, arsız* anlamı yer almaktadır. *Derleme Sözlüğünde* yer alan diğer anlamları Isparta, İzmir, Kütahya, Samsun ve Konya ilinde kullanılan *dalkavuk* ile Afyonkarahisar, Isparta, Aydın, Kütahya, Samsun, Ordu ve Sivas ilinde kullanılan *sırnaşık, eğitimsizdir* (DS, 4138). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, henüz argoya girmemiştir.
- **yalaklanmak:** *Derleme Sözlüğünde* Çorum ilinde kullanılan *aç gözlülük yapmak* ile Sivas ilinde kullanılan *dalkavukluk yapmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4138). Henüz argo sözlüklerde yer almamaktadır ancak ağızlarda argolaştığı görülmektedir.
- **yalamaşçı:** *Derleme Sözlüğünde* Afyonkarahisar, Aydın, İzmir, Manisa, Kütahya, Zonguldak, Samsun, Amasya, Ordu, Sivas, Konya ve Muğla ilinde

kullanılan *geveze, boşboğaz, söz taşıyarak arabozan* anlamı yer almaktadır (DS, 4140). Argoda yer alan *yalak, yalaka, yalamacı* gibi sözcüklerle aynı anlama gelen bu sözcük, argo sözlüklerinde yer almasa da halk ağzında karşımıza çıkmaktadır.

- **yallanmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *dalkavukluk ederek karın doyurmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4149). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **yalpacı:** *Derleme Sözlüğünde* *kararsız, kaypak, sözüne güvenilmez kişi* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 4151). Halk ağzında yaygınlaşan bu kullanım, zamanla argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **yalpahlıh:** *Derleme Sözlüğünde* Gümüşhane ilinde kullanılan *döneklik* anlamı yer almaktadır (DS, 4151). Argoya girebileceğini düşündüğüm bu sözcük, halk ağzında kullanılmaktadır.

TDK'de *yalpaklık, dalkavukluk* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **yalpak:** *Derleme Sözlüğünde* Çanakkale, Bursa ve Konya ilinde kullanılan *dalkavuk, yüze gülücü, yalancı* ile Sivas ilinde kullanılan *dönek* anlamı yer almaktadır (DS, 4151). Halk ağzında argolaşan bu sözcüğün, argoya da aynı anlamıyla girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *dalkavuk* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **yaltahçılıh:** *Derleme Sözlüğünde* Yozgat ilinde kullanılan *dalkavukçuluk* anlamı yer almaktadır (DS, 4813). Halk ağzında bu anlamda kullanılan ve argoya girebileceğini düşündüğüm çeşitli sözcüklerden biridir.

TDK'de *yaltakçılık, dalkavukluk* anlamıyla yer almaktadır.

- **yaltahlanmak / yaltaklanmak:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Denizli, İzmir, Çanakkale, Bursa, Bolu, Sakarya, Kastamonu, Sinop, Trabzon, Artvin, Kars, Erzurum, Van, Gaziantep, Hatay ve Yozgat ilinde kullanılan *dalkavukluk etmek*

anlamı yer almaktadır (DS, 4152). Argo sözlüklerde yer almasa da halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, hem konuşma dilinde hem yazı dilinde karşımıza sıkça çıkmaktadır.

TDK'de *birine hoş görünmek için onursuzca davranmak, dalkavukluk etmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

“Arkadaşına yaltaklanarak koluna girdi: ‘Bir daha olmayacak, söz’ dedi” (Kutlu, 2015, s. 16).

“Adam birden ufaldı, suratında yalak bir köpek sevimliliği, yaltaklanmaya başladı” (İlhan 2014, s. 236).

“...ve Abduş, zaman zaman yaltaklanan Bekir’e dalıyor” (İlhan, 2012, s. 206).

- **yaltak:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Denizli, Aydın, İzmir, Eskişehir, Bolu, İstanbul, Çankırı, Çorum, Samsun, Amasya, Kars, Sivas, Kırşehir, Kayseri, Konya ve Muğla ilinde kullanılan *dalkavuk* anlamı yer almaktadır. Bir diğer anlamı ise Aydın ilinde kullanılan *kötü yola düşmüş kadındır* (DS, 4152). DS'de yer alan anlamıyla halk ağzında argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK'de *dalkavuk* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **yanışma:** *Derleme Sözlüğü*nde *kapatma, metres* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 4814). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcüğün, zamanla argolaştığı düşüncesindeyim.
- **yanlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Denizli ve Mersin ilinde kullanılan *kaçınmak, işi gevşek tutmak, caymak*; Trabzon ilinde kullanılan *sözünden dönmek* ile Artvin ilinde kullanılan *boş vermek, ilgilenmemek* anlamı yer almaktadır (DS, 4173). DS'de yer alan ilk anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de mecaz olarak *çalışıp yorulmadan başka birisinden geçinmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **yanmak:** *Derleme Sözlüğü*nde Denizli, Aydın, Manisa ve Muğla ilinde kullanılan *sevdalanmak*; Manisa ilinde kullanılan *candan, içten üzülme* ile Kıbrıs'ta kullanılan *derdine ortak olmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4174).

Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcüğün, zamanla mecaz anlamından sıyrılıp argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK'de mecaz olarak *çok sevmek, büyük aşk ile sevmek* anlamı yer almaktadır.

“–İçim yanıyor kardeş –dedi–. Karnımda sahici bir yangın var yahu, yangının da büyüğü!” (İlhan, 2014, s. 411).

“Neden tanımadım diye hâlâ yanarım!” (Kemal, 1995, s. 149).

- **yañşak:** *Derleme Sözlüğünde* Çankırı ve Ankara ilinde kullanılan *gevşek* anlamı yer almaktadır (DS, 4816). Halk ağzında kullanılan sözcüğün, DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de *yersiz ve çok konuşan, geveze* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **yanşılmak:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli ve Balıkesir ilinde kullanılan *birinin sözünü yineleyerek alay etmek, yansılmak* ile Denizli ilinde kullanılan *gevezelik etmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4816). Halk ağzında *geveze* anlamında kullanılan *yañşak* kelimesinden türetildiğini düşündüğüm bu sözcüğün ağızlarda argolaştığı düşüncesindeyim.

- **yarah:** *Derleme Sözlüğünde* erkeklerde *üreme organı* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Artvin, Kars, Yozgat ile Kırşehir ilinde kullanılmaktadır (DS, 4816). Halk ağzında argolaştığını düşündüğüm sözcüklerden biridir.

TDK'de *arak*, kaba konuşmada olmak üzere *erkeklik organı* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **yaraş:** *Derleme Sözlüğünde* İzmir, Bolu, Çankırı ve Konya ilinde kullanılan *dalkavuk* ile Konya ilinde kullanılan *parasız ya da az ücretle şunun bunun işini gören* anlamı yer almaktadır (DS, 4183). Argo sözlüklerinde yer almaz ancak halk ağzında argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK'de *girişken (kimse)* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **yarenlik etmek:** *Derleme Sözlüğünde* Çorum ilinde kullanılan *kadın kadına sevişmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4184). Dilimize *dostça sohbet etmek* anlamıyla yerleşen bu kullanımın DS'deki anlamıyla ağızlarda argolaştığı düşünülebilir.
- **yavan:** *Derleme Sözlüğünde* Gaziantep ilinde kullanılan *çirkin* ile Kastamonu ve Giresun ilinde kullanılan *tembel, beceriksiz, gevşek (kişi)* anlamı yer almaktadır (DS, 4205).
TDK'de mecaz olarak *hoşa gitmeyen, tatsız ile görgüsüz, bilgisiz* anlamı yer almaktadır (URL-1). Zamanla bu mecaz anlamından sıyrılıp argolaştığı düşüncesindeyim.
“*Şu yalancının biriydi, şu gözünü hurs bürümüş bir şıllık, öteki sapık, beriki hınzır, şunlar yavan, bunlar kendini beğenmiş, onlar iktidar hastası!*” (İlhan, 2014, s. 300).
- **yılık:** *Derleme Sözlüğünde* Denizli, Aydın, Ordu, Gaziantep ilinde kullanılan *söze karışan, zevzek, geveze*; Burdur ve Niğde ilinde kullanılan *hoppa*; Maraş ve Niğde ilinde kullanılan *şımarık*; Uşak ve Konya ilinde kullanılan *sözünde durmayan* ile Burdur ilinde kullanılan *başıboş, serseri* anlamı yer almaktadır (DS, 4272). Argoda yer almaz ancak DS'de yer alan anlamlarıyla argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **yılık:** *Derleme Sözlüğünde* Kocaeli ilinde kullanılan *geveze* ile Kastamonu ilinde kullanılan *hoppa, şımarık* anlamı yer almaktadır (DS, 4273). Argoda yer almayan bu sözcüğün ağızlarda argolaştığı düşüncesindeyim.
- **yolunmak:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas, Niğde ve Konya ilinde kullanılan *ütülmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4294). Halk ağzında *ütülmek, oyunda kaybetmek, kumarda yenilip parasını kaptırmak* gibi anlamlarda yaygınlaşan bu sözcük, argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **yonmak:** *Derleme Sözlüğünde* *birinden çıkar sağlamak* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Yozgat ile Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 4825).

Ağızlarda çok sık rastlanmasa da DS’de yer alan bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.

- **yütmek:** *Derleme Sözlüğü*nde yer alan *oyunda, kumarda kaybetmek* anlamıyla Ankara ilinde kullanılmaktadır (DS, 4828). *Ütmek* ile aynı anlama gelen sözcük, ağızlarda farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır.
- **zahenk:** *Derleme Sözlüğü*nde Kütahya ilinde kullanılan *gizli cinsel ilişkilere aracılık eden, göz yuman kişi* anlamı yer almaktadır (DS, 4345). Ağızlarda çok sık rastlanmamaktadır ancak bu anlamıyla argo sayılabileceği düşüncesindeyim.
- **zavratıort:** *Derleme Sözlüğü*nde Maraş ilinde kullanılan *hoppa, beğenilmeyen kadın* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4355). Halk arasında çok sık olmasa da karşımıza çıkan bu kullanımın, DS’de yer alan anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **zerzek:** *Derleme Sözlüğü*nde Tokat ilinde kullanılan *hoppa kadın* anlamıyla yer almaktadır (DS, 4364). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **zırıldamak:** *Derleme Sözlüğü*nde İzmir, Manisa, Sivas ve Niğde ilinde kullanılan *ağlamak* anlamı yer almaktadır (DS, 4379). DS’deki bir diğer anlamı ise Balıkesir ilinde kullanılan *gevezelik etmektir* (DS, 4838). Halk ağzında yaygın kullanılan sözcüğün, DS’de yer alan ilk anlamıyla argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK’de *sürekli ağlamak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **zırlak:** *Derleme Sözlüğü*nde Yozgat ve Niğde ilinde kullanılan *çok ağlayan* ile Malatya ilinde kullanılan *gürültü eden* anlamı yer almaktadır (DS, 4838). Argoda *ağlamak* anlamında kullanılan *zırlamak* sözcüğünden türetilen bu kullanımın argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK’de *sürekli zırlayan* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

- **zırtıkçı:** *Derleme Sözlüğünde hoppa, oynak, geveze* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Hatay ilinde kullanılmaktadır (DS, 4381). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmasa da bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **zırto:** *Derleme Sözlüğünde inceliksiz, iyi eğitim görmemiş, kaba kimse* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 4839). Bazı sözcüklerin sonuna ek getirilerek yeni bir argo sözcük türetilmektedir. *Zırto* sözcüğünün de halk ağzında kullanılan *zırtapoz* sözcüğünden türetildiği ve argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **zırzop:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Denizli, Amasya, Artvin ve Antalya ilinde kullanılan *delidolu*; Trabzon ve Rize ilinde kullanılan *görgüsüz, kaba davranışlı* ile Samsun ve Amasya ilinde kullanılan *zorba, kıyıcı* anlamı yer almaktadır. (DS, 4383). Halk ağzında *delidolu* anlamında kullanılan *zırzop, zirzop, zirzıpır* gibi çeşitli sözcükler karşımıza çıkmaktadır. Argoda yer almayan bu sözcüklerin, *delidolu* anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
 TDK'de *zirzop*, teklifsiz konuşmada olmak üzere *zıpır* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).
- **zımzort:** *Derleme Sözlüğünde* Bolu, Sivas, Niğde ve Konya ilinde kullanılan *boşboğaz, gereksiz yere söze karışan, işe yaramaz kişi* anlamı yer almaktadır (DS, 4390). Ağızlarda karşımıza çıkan sözcük, DS'de yer alan bu anlamıyla argoya girebilir düşüncesindeyim.
- **zirzop:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Denizli ve Niğde ilinde kullanılan *geveze, densiz konuşan* anlamı yer almaktadır (DS, 4841). Halk ağzında kullanılan bu anlamlardan zamanla sıyrılarak *zıpır* anlamında argolaştığı düşüncesindeyim.
 TDK'de *zıpır* anlamı yer almaktadır (URL-1).

- **zobu:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *kadının uğrun uğrun eve aldığı erkek, hovarda* anlamı yer almaktadır (DS, 4393). Halk ağzında kullanılan sözcüğün, bu anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **zongut:** *Derleme Sözlüğünde* Samsun ilinde kullanılan *sevimsiz, kaba, eğitilmemiş* anlamı yer almaktadır (DS,4396). Ağızlarda kullanılan bu sözcüğün zamanla argolaştığı düşüncesindeyim.
- **zortlak:** *Derleme Sözlüğünde* Ankara ilinde kullanılan *işsiz, amaçsız dolaşan kimse* ile Çorum ilinde kullanılan *yapamadığı işleri yapmış gibi abartan kimse* anlamı yer almaktadır (DS, 4843). DS’de yer alan ikinci anlamıyla argoya girebileceği düşüncesindeyim.
- **zortlamak:** *Derleme Sözlüğünde* *yapamadığı işleri yaparmış gibi övünmek, abartmak* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 4843). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcüğün zamanla argolaştığı ve argoya girebileceği düşüncesindeyim.

2.3. Derleme Sözlüğünde Farklı Anlamda Yer Alan Sözcükler

- **ırgalamak:** *Derleme Sözlüğündeki* anlamı *sarsmak, sallamaktır*. Bu anlamıyla Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Eskişehir, Bolu, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Erzurum, Muş, Elazığ, Malatya, Gaziantep, Maraş, Hatay, Yozgat, Kayseri, Konya, Antalya, Muğla ve Tekirdağ ilinde kullanılmaktadır (DS, 2484). Halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcük, zamanla argoya dönmüştür. Genellikle *ırgalamamak* şeklinde olumsuz biçimi kullanılmaktadır.

TDK’de *yeniden oynatıp sallamak, sarsmak* anlamının yanında teklifsiz konuşmada olmak üzere *ilgilendirmek* anlamı da yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *ilgilendirmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s.148). Diğer argo sözlüklerde de yine bu anlamda yer almaktadır.

- **ıska:** *Derleme Sözlüğünde zayıf, sıska* anlamıyla yer alan bu sözcük Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2492). Bu sözcük zamanla *zayıf, sıska* anlamından uzaklaşarak halk ağızlarında argolaşmıştır.

TDK'de üç farklı argo anlamı yer almaktadır. Birinci anlamı *üzerinde durmama, önem vermeme*dir. İkinci anlamı *boşa çıkarma, rast getirememedir*. Sonuncu anlamı ise *hedefi tutturamama, amaca ulaşamama* olarak yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu'nun sözlüğünde bu sözcüğün argo anlamı *yoktur*. Aktunç'un sözlüğünde *hedefi tutturamama, amaca ulaşamama* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 148). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *hedefi tutturamama, hedefe rastlamama, boşa çıkarma, amaca ulaşamama* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 98). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *amaca ulaşamama, hedefi tutturamama* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 137).

- **ısmarık:** *Derleme Sözlüğünde yapılması ısmarlanan şey, sipariş* olarak yer alan *ısmarık*, bu anlamıyla Isparta, Eskişehir, Çorum, Tokat, Gaziantep, Maraş, Sivas, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya, Mersin ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2493). Yazı dilinde yer almayan ancak halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcük, kendi anlamından uzaklaşmadan argolaşmıştır.

Aktunç'un argo sözlüğünde geçen *ısmarıkçı* sözcüğünün anlamı *mahkûmların alışverişini yapan, dışarıdan istenen şeyleri getiren kimsedir* (Aktunç, 2020, s. 148).

- **ışınlamak:** *Derleme Sözlüğünde aydınlanmak* olarak yer almaktadır ve bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2497). DS'deki anlamının yanında argo anlamı da günümüzde oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de mecaz olarak *bir şeyi bir yerden başka bir yere hızla göndermek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde *(birisini, bir şeyi) bir yere yollamak ve (birisini) başından savmak, atlatmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç,

2020, s. 149). Devellioğlu'nun sözlüğünde bu sözcüğün argo anlamı *kovmak, başından savmak* olarak geçmektedir (Devellioğlu, 1980, s. 96). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde bu sözcüğün *bir şeyi bir yerden bir yere hızla göndermek* ve *(birini) başından savmak, atlatmak* olmak üzere iki anlamı vardır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 98). Sezgin'in sözlüğünde ilk anlamı *bir nesneyi bir yerden hızla göndermek* olan bu sözcüğün ikinci anlamı ise *birini başından atmak, savmak* olarak geçmektedir (Sezgin, 2013, s. 137). Argo sözlüklerinde verilen tanıklar şunlardır:

“*Şu kitabı bana ışınla*” (Püsküllüoğlu, 2004, s. 98).

“*İletiyi bana ışınla, sonra görüşelim*” (Sezgin, 2013, s. 137).

“*Arkadaşımı ışınladım, artık bugün gelemez*” (Sezgin, 2013, s. 137).

- **ikilemek:** *Derleme Sözlüğünde* bu sözcüğün ilk anlamı *tarlayı iki kez sürmek, aktarmak* olarak yer almaktadır ve bu anlamıyla da Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Balıkesir, Bursa, Eskişehir, Sakarya, Bolu, Zonguldak, Çankırı, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Trabzon, Gümüşhane, Artvin, Kars, Malatya, Gaziantep, Mersin, Hatay, Sivas, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Konya, Mersin, Antalya, Muğla, Kırklareli ve Tokat ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı *toprağı hem enine hem boyuna sürmek* olan bu sözcük, Manisa ve Tunceli ilinde kullanılmaktadır. Üçüncü anlamı *mısırların, sebze fidelerinin diplerini ikinci kez doldurma, çapalamaktır* ve bu anlamıyla da Ordu, Trabzon ve Rize ilinde kullanılmaktadır. Dördüncü anlamı *tarafardan hangisini tutacağına kararsız olmak* olarak geçen sözcük, bu anlamıyla da Giresun ilinde kullanılmaktadır. Sonuncu anlamı ise herhangi *bir işi iki kez yapmak* olarak yer alır ve Amasya, Tokat ve Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2516). DS'de argo anlamı yer almayan bu sözcüğün, halk arasında sıklıkla kullanıldığı ve argo anlamıyla dilimize yerleştiği düşüncesindeyim.

TDK'de bu sözcük, *bir şeyin sayısını ikiye çıkarmak, tekrarlamak, yinelemek* ve *tarlayı iki kez sürmek* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Henüz GTS'de yer almayan bu sözcük, argoda sıklıkla kullanılmaktadır. Aktunç'un sözlüğünde ilk anlamı *kaçmak, firar etmektir* olan bu sözcüğün diğer anlamı ise *gitmek, yürümektir* (Aktunç, 2020, s. 151). Sezgin'in

sözlüğünde de *firar etmek, kaçmak* ve *gitmek, yürümek* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 130).

BAS'ta yer alan ikinci anlamına Metin Koçan'ın Ağır Roman adlı eserinden tanık verilmiştir: “...babasının berber dükkânına doğru ikiledi” (Aktunç, 2020, s. 151).

- **ineklemek:** *Derleme Sözlüğünde yılmak* olarak geçer ve bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 2542). Halk ağzında *yılmak* anlamıyla kullanılan *ineklemek*, bu anlamından uzaklaşarak argolaşmıştır. Hem konuşma dilinde hem yazı dilinde karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de bu sözcük argo olarak *çok çalışmak, ezberleyerek öğrenmek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde bu sözcüğün argo anlamı *yoğun bir biçimde ders çalışmak, ezberlemektir* (Aktunç, 2020, s. 153). Devellioğlu'nun sözlüğünde bu sözcüğün anlamı *fazla ders çalışmaktır* (Devellioğlu, 1980, s. 98). Bu sözcüğün argo anlamı Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çok fazla ders çalışmak, çok çalışarak öğrenmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 151). Sezgin'in sözlüğünde *çok fazla ders çalışmak, aşırı çalışarak öğrenmek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 131). TA'da verilen tanık şu şekildedir:

“Fiziğe adamakıllı ineklemek lâzım, yoksa çaktırırlar bizi” (Devellioğlu, 1980, s. 98).

- **kakalamak:** *Derleme Sözlüğünde itelemek, sarsmak, sokuşturmaktır*. Bu anlamıyla Isparta, Burdur, Aydın, Kocaeli, Sakarya, Bolu, Çanakkale, Ordu, Gümüşhane, Sivas, Niğde, Konya, İçel, Muğla, Tekirdağ ve Kırklareli ilinde kullanılmaktadır. Sözlükteki ikinci anlamı *bir kimseyi hor görmek* olan bu sözcük, bu anlamıyla Bolu, Kastamonu ve Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2601). DS'de farklı anlamlarda karşımıza çıkan bu kullanım, halk ağzında da birden fazla anlamıyla kullanılmaktadır.

TDK'de mecaz olarak *alışverişte aldatmak, kötü mal satmak, kazıklamak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde (*alışverişte*) *bir malı ederinden fazlaya satmak, kazıklamak* ve (*futbolda*) *gol atmak* olarak iki farklı argo anlamı yer

almaktadır (Aktunç, 2020, s. 163). Püsküllüoğlu ve Sezgin de sözlüklerinde bu sözcüğe aynı argo anlamlarıyla yer vermiştir.

- **kalleş:** *Derleme Sözlüğünde tembel, eli ağır* olarak yer almaktadır ve bu anlamıyla da Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2611). Günümüzde *sözünde durmayan, birine kötülük eden* anlamlarıyla argolaşan bu sözcük halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK’de *sözünde durmayıp bir işin yüzüstü kalmasına yol açan, birine gizlice kötülük eden* anlamlarıyla yer almaktadır. TDK’de sıfat olarak geçen bu sözcük argo anlamıyla sözlükteki yerini almıştır (URL-1).

Devellioğlu’nun argo sözlüğünde *düzenbaz, ikiyüzlü, sözünde durmayan, hilekâr, yalancı* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 102). Sezgin’in sözlüğünde *düzençi, ikiyüzlü* olarak yer almaktadır. Sezgin, açıklamasından sonra “*–kalleş hani bugün balık yiyecektik?*” şeklinde tanık vermiştir (Sezgin, 2013, s. 143).

“*Sizin kalleşliğinizi bilmezden gelip, namuslu namuslu, işe giriyorum*” (İlhan, 2012, s. 473).

“*Sidikli’nin kalleşliğine zaptiye nazırları dayanamaz*” (Tahir, 2021, s. 46).

“*Bu kış yenemezlerse yazın onları gene kötülerdir. İngiliz kalleşlik ediyor*” (Tahir, 2013, s. 322).

“*Bilmez miyim, hepsi kalleş, budala, hırsız, yalancı?*” (Abasıyanık, 2021, s. 84).

- **kandilli:** *Derleme Sözlüğünde gözünden sürekli yaş akan (kimse)* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2622). Zamanla anlamı genişleyerek halk ağzına argo anlamıyla yerleşmiştir.

TDK’de *çok sarhoş* olmak üzere argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu’nun argo sözlüğünde *fitil gibi sarhoş* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 103). Kandil ile aynı argo anlama sahiptir. Sezgin’in sözlüğünde de *aşırı sarhoş* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 144).

- **kapaz:** *Derleme Sözlüğünde tokat, şamar* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 2632). *Kapaz* sözcüğü argoda *hapaz* ile aynı anlamda kullanılmaktadır.

Bu sözcük TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un argo sözlüğünde *hapaz* kullanımı *yiyecek; ganimet; ele geçirme, elde etme* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 136). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yiyecek, yiyinti* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 90). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *yiyecek, yemeklik* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 120).

- **kara:** *Derleme Sözlüğünde* bu sözcüğün ilk anlamı *suçtur*. Sözcük, bu anlamıyla Samsun ve Ordu ilinde kullanılmaktadır. Bir diğer anlamı *iftira, leke* olan sözcük bu anlamıyla da Isparta, Denizli, İzmir, Eskişehir, Amasya, Sivas, Niğde ve Konya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2638). DS'de yer alan ve mecaz olarak kabul edilen anlamlarda kullanılan bu sözcüğün argo sayılabileceği düşüncesindeyiz.

TDK'de mecaz olarak *kötü, uğursuz, sıkıntılı; yüz kızartıcı durum ve iftira* olmak üzere üç anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un argo sözlüğünde *ikinci kalitede esrar; toz esrar* olarak yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 168). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *düşük nitelikli esrar, toz esrar* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 110). Sezgin'in sözlüğünde ise *niteliksiz esrar, toz esrar* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 146).

“Yüzümüz kara oldu. Ben şimdi ne yapayım?” (Tahir, 2013, s. 312).

“Evel Allahın izniyle kara çıkarmayacaktı yüzünü babasının” (Kemal, 1995, s. 137).

- **karalı:** *Derleme Sözlüğündeki yaşlı, kaygılı* anlamı, İstanbul ve Niğde ilinde kullanılmaktadır. *Yorucu ve can sıkıcı* anlamıyla Denizli ilinde kullanılmaktadır. Bir diğer anlamı olan *kazançlı olmayan* ise Kütahya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2650). Argoda *hukuk adamı* anlamıyla yer alan sözcük, DS'deki argo diyebileceğimiz farklı anlamlarıyla da halk arasında kullanılmaktadır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un argo sözlüğünde *avukat* ve *yargıç*, *savcı*, *hukuk adamı* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 168). Sezgin’in sözlüğünde de aynı şekilde *avukat*; *savcı*, *yargıç* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s.146).

- **kâse:** *Derleme Sözlüğü*ndeki anlamı *dişilik organı (kız çocukları için)* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 265). DS’deki anlamından çok fazla uzaklaşmadan argolaştığı ve halk ağzında yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un argo sözlüğünde *kalçalar*, *kıç*, *anus*, *makat* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 170). Devellioğlu’nun sözlüğünde *göt* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 104). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *kalçalar*, *kıç* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 111). Sezgin’in sözlüğünde de *kalçalar*, *kıç* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 147).

Argo sözlüklerinde verilen tanıklar şunlardır:

“Söylendiğine göre, Firuz’a kâsesinin kazancından birkaç akçayı zorla verirmiş” (Aktunç, 2020, s. 170).

“Damdan atlamış ama, kaseyi de kırmış” (Devellioğlu, 1980, s. 104).

- **kaşalot:** *Derleme Sözlüğü*ndeki anlamı *çok hareketli, oynak* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Bursa ilinde kullanılmaktadır (DS, 2679). *Kaşalot* sözcüğü DS’de, argo sözlüklerindeki anlamından farklı bir anlamda yer alsa da argo diyebileceğimiz bir anlama sahip olduğu düşüncesindeyim. Zamanla bu anlamı halk ağzında *aptal*; *salak*, *bön*; *yaşlı* gibi anlamlara dönüşmüştür.

TDK’de *aptal*, *budala* olmak üzere argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *salak*, *bön*, *kavrayışı kıt (kimse)*; *çalıştığı, ineklediği halde dersi gene de öğrenemeyen (öğrenci)*; *iri yarı, çok şişman (kimse, özellikle kadın)*; *çok yaşlı (kimse)* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 170). Devellioğlu’nun sözlüğünde *aptal*, *budala* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 105). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *kavrayışı*

kıt, aptal, bön, salak, budala; çok çalıştığı halde yine de dersi öğrenemeyen (öğrenci); iriyarı, çok şişman (kimse, özellikle kadın) anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 111). Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

“Seringel, işini bırakıp hızla döndü: –Sus ulan Kaşalot!.. Uyuyor” (Tahir, 2021, s. 88).

- **kavak:** *Derleme Sözlüğünde Konya ilinde kullanılan ağaç anlamı yer almaktadır (DS, 2687). Kavak sözcüğünün argo anlamı DS’de yer almasa da halk arasında uzun boylu (kimse) anlamıyla akla gelen ilk anlamlardan biridir.*

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde çok uzun boylu (kimse); yapısı ince, boyu uzun (kimse) anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 172). Püsküllüoğlu’nun argo sözlüğünde çok uzun boylu (kimse) olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 112). Sezgin’in sözlüğünde yine aynı anlamda yer almaktadır.

- **kavallamak:** *Derleme Sözlüğünde almak, kapmak anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2687). Halk ağzında almak, kapmak anlamıyla kullanılan sözcük, zamanla bu anlamından sıyrılıp can sıkırmak, baş ağrıtmak gibi anlamlarda kullanılmaya başlanmıştır.*

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un argo sözlüğünde sürekli konuşarak, hep aynı davranışlarda bulunarak (birisinin) canını sıkırmak anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 172). Devellioğlu’nun sözlüğünde kavallanmak olarak can sıkırmak, baş ağrıtmak anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 105). Sezgin’in sözlüğünde aptallık etmek, sıkırmak anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 149).

- **kayıntı:** *Derleme Sözlüğünde ağaç parçası anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Burdur ilinde kullanılmaktadır (DS, 2701). DS’de argo anlamı yer almayan bu sözcük, hem konuşma dilinde hem de yazı dilinde karşımıza çıkmaktadır ve bu sözcüğün, yiyecek anlamıyla dilimize yerleştiği görülmektedir.*

TDK'de *açlık bastırmaya, atıştırılmaya yarar yiyecek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yemek, yiyecek* ve *yemek yeme* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 173). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yiyecek, yemek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 113). Sezgin'in sözlüğünde de *yemek, yiyecek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 149).

- **kayış:** *Derleme Sözlüğünde* ilk anlamı *esmer kadın* olan sözcük, bu anlamıyla Bolu ilinde kullanılmaktadır. *Kötü kadın* anlamıyla ise Kocaeli ilinde kullanılmaktadır (DS, 2702). Argo sözlüklerinde *hırsızlık* anlamıyla yer alan bu sözcük, DS'deki argo olduğunu düşündüğüm bu anlamlardan zamanla sıyrılarak farklı bir anlam kazanmıştır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *hırsızlık* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174). Sezgin'in sözlüğünde de aynı argo anlamıyla yer almaktadır.

- **kayışçı:** *Derleme Sözlüğünde* *hırsız* anlamıyla yer almakta olan sözcük, bu anlamıyla Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2702).

TDK'de mecaz olarak *aldatan, hileci* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *aldatıcı, dolandırıcı, düzenici, hileci* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 113). Sezgin'in sözlüğünde *dolandırıcı, düzenici, hileci* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 150).

- **kayışlamak:** *Derleme Sözlüğünde* bu sözcük *kayarlamak* kullanımı ile aynı anlamda verilmiştir. *Sövmek, küfür etmek* anlamına gelen bu sözcük, *kayışlamak* şekliyle Çankırı ve Amasya ilinde kullanılmaktadır (DS, 2698). Aynı anlama gelen bu sözcükler farklı illerde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. *Kayarlamak* argo anlamıyla DS'ye yerleşmiş olmasına rağmen *kayışlamak* sözcüğü, halk ağzında kullanılan bu argo anlamından uzaklaşarak farklı bir anlam kazanmıştır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un argo sözlüğünde *düzenlemek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174).

“*Sen aklını yanlış kayıtlıyorsun*” (Birsal, 1980, s. 40).

- **kaynamak:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *sataşmak, takılmak* olan sözcük, bu anlamıyla Çanakkale, Kocaeli, İstanbul, Zonguldak, Kastamonu, Kayseri ve Niğde ilinde kullanılmaktadır. İkinci anlamı olan *dövmek*, Giresun ilinde kullanılmaktadır. Diğer anlamı olan *yerinde duramamak, oynamak*; Tokat ilinde kullanılmaktadır (DS, 2705). Argo sözlüklerinde yer alan anlamların, DS'deki ilk iki anlamının genişlemesiyle ortaya çıktığı düşüncesindeyim. Bu sözcük, hem DS'deki hem de argo sözlüklerindeki anlamlarıyla halk ağzında kullanılmaktadır.

TDK'de argo olarak *arada kaybolmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *çalınmak, ortadan kayboluvermek, ne olduğu bilinmemek; (canlı) ölmek, öldürülmek, kim vurduya gitmek ve (olay) unutulmak, küllenmek* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 174). Püsküllüoğlu, sözlüğünde *istenildiği gibi olmamak, gerçekleşmemek, boş geçmek, yapılmamak; kimin aldığı, nereye gittiği, kimde kaldığı bilinmemek, arada yitip gitmek yok olmak; (olay) unutulmak, küllenmek; kim vurduya gitmek, öldürülmek* anlamlarıyla yer vermiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 113). Sezgin'in sözlüğünde *(düşünce söz için) boş gitmek; (ders için) boş geçmek, yapılmamak; kimin aldığı nereye gittiği belli olmadan yitip gitmek, yok olmak; (olay için) unutulmak, kül olmak; kim vurduya gitmek, öldürülmek* olmak üzere dört anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 150).

- **kertmek:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı *yontmak, çizmek, kertik yapmak* olan sözcük, bu anlamıyla Eskişehir, Çankırı, Yozgat, Ankara, Kırşehir ve Adana ilinde kullanılmaktadır. Diğer anlamları Mersin ilinde kullanılan *kendine yontmak, çıkarını düşünmek* ile Mersin'de kullanılan *kendini beğenmek, övünmektir*. Bu sözcüğün bir diğer anlamı ise *cinsel ilişkide bulunmaktır*. Sözcük, bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2760). DS'de birden fazla anlamı bulunan bu sözcük, argo olarak *cinsel ilişkide bulunmak* anlamıyla halk ağzında kullanılmaktadır. *Kertmek* sözcüğü,

anlamının zamanla genişlemesiyle argo sözlüklerinde farklı anlamlarda yer almaktadır.

TDK'de halk ağzında olmak üzere *sertçe sürtünmek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde (özellikle *kabalık kamu ulaşım araçlarında*) *kasığını birisinin kalçalarına dayayıp sürtünmek* ve *bir işin (özellikle hırsızlığın, dolandırıcılığın vb.) kolayca yapılıp yapılamayacağını sınamak, denemek* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 181). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (özellikle *kalabalık taşıtlarda*) *kasığını bir kimsenin kalçalarına dayayarak sürtünmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 117). Sezgin, sözlüğünde *kalabalık yerlerde kasığını karşı cinsten birinin kalçalarına sürtmek, sürtme devinimi yapmak* anlamıyla yer vermiştir (Sezgin, 2013, s. 154).

- **kesik:** *Derleme Sözlüğünde* Muğla ilinde kullanılan *kansız, zayıf insan* ile Kastamonu ilinde kullanılan *dayanaksız, güçsüz (kimse)* anlamları yer almaktadır (DS, 2765). DS'de yer alan argo sayılabileceğini düşündüğüm bu anlamların yanında argo sözlüklerinde yer alan diğer anlamlarıyla da halk ağzında karşımıza çıkan bir kullanımdır.

TDK'de argo olmak üzere *parası olmayan* ve *tutkun, hayran* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yok; olumsuz, fena, kötü* ve *hayran, âşık* olmak üzere üç anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 181). Devellioğlu'nun sözlüğünde *fena, kötü* ve (*aşırı sevgiden*) *bitkin hâle gelmiş kimse, âşık* anlamlarıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 107). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yok* ve *âşık, hayran* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 117). Sezgin'in sözlüğünde de yine *yok* ve *âşık, hayran* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 154).

“*Kesik Süleyman, uzun boylu, şişmandı*” (Tahir, 2021, s. 139).

- **keş:** *Derleme Sözlüğünde* birçok anlamı bulunmaktadır. Bu anlamlardan biri Artvin ilinde kullanılmakta olan *inatçıdır*. Niğde ilinde *dinsiz* ve *kötü* anlamıyla kullanılmaktadır. *Vurdumduymaz, duygusuz* anlamıyla ise Sivas ilinde

kullanılmaktadır (DS, 2771). Halk ağzında çeşitli anlamlarda kullanılan bu sözcük, dilimize argo sözlüklerindeki *aptal*, *sersem*; *içki düşkün* gibi anlamlarıyla yerleşmiştir.

TDK'de *ayyaş*, *esrarkeş* ve *aptal* olmak üzere argo anlamları yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un *sigara*, *içki*, *uyuşturucu kullanmaya tutkun (kimse)*; *tiryaki*; *sersem*, *akılsız*, *budala* ve *polis* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 182). Devellioğlu, sözlüğünde *aptal*, *budala*, *sersem*, *ahmak* olarak yer vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 108). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *uyuşturucu ya da içki düşkün* (*kimse*) ve *aptal*, *budala*, *akılsız*, *sersem* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 117). Sezgin de sözlüğünde yine *içki ya da uyuşturucu düşkün* ve *akılsız*, *aptal sersem* olmak üzere iki anlama yer vermiştir (Sezgin, 2013, s. 154).

- **kıçı yoluk:** *Derleme Sözlüğünde yoksulluğuna bakmadan gösteriş yapmaya kalkan kimse* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Sivas ilinde kullanılmaktadır (DS, 2786). Ağızlarda kullanılan bu sözcük, zamanla *kıçı kırık* şeklinde evrilerek halk arasında yaygınlaşmıştır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Bu şekliyle argo sözlüklerinde yer almasa da *değersiz*, *önemsiz* gibi anlamlara gelmekte olan *kıçı kırık* şekliyle yer almaktadır.

“Bir tane kıçı kırık plan yaptım, onu da yemedi zaten” (Aydemir, 2015, s. 132).

- **kınalı:** *Derleme Sözlüğünde Isparta ilinde kullanılan ahlaksız* anlamı yer almaktadır (DS, 2806). DS'de argo olduğunu düşündüğüm *ahlaksız* anlamıyla yazı dilinde yer almayan sözcük, argoda farklı bir anlamda kullanılmaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *altın*; *altın para* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 185). Sezgin'in sözlüğünde de yine *altın*, *altın para* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 157).

- **kışlamak:** *Derleme Sözlüğünde kişilemek* ile aynı anlamda verilmiştir. *Kümes hayvanlarını kovalamak* anlamıyla yer alan sözcük, Kastamonu ve Kırklareli

ilinde kullanılmaktadır (DS, 2886). *Kışlamak* sözcüğünün argodaki *kovmak, başından atmak* anlamı, DS’de yer alan anlamından benzetme yapılarak türetilmiştir.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *kuş ve kümes hayvanlarını ürkütme* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *(birisini) kovmak, başından atmak* ve *kış mevsimini hapisanede geçirmek* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 186). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *hafif bir suç işleyerek kış mevsimini hapisanede geçirmek* ve *(bir kimseyi) başından atmak, göndermek ya da kovmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 120). Sezgin’in sözlüğünde de yine *hafif suç işleyerek kışı hapisanede geçirmek* ve *bir kimseyi kovmak, başından atmak* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

- **kıvırmak:** *Derleme Sözlüğünde aşırmaq, çalmak* olarak yer almaktadır. Bu kullanım Kütahya, Eskişehir, Kastamonu, Çorum, Samsun, Amasya, Niğde, Gaziantep, Mersin ve Muğla ilinde kullanılmaktadır (DS, 2851). DS’de *çalmak* şeklinde argo anlamıyla yer alan bu sözcük, argo sözlüklerinde farklı anlamlarıyla yer almaktadır.

TDK’de argo olarak *dolandırmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *elde etmek, kazanmak; verdiği sözden dönmek, söylediğini yapmamak için geçerli geçersiz birçok lâf etmek* ve *yaltaklanmak, çirkin bir biçimde yakınlık göstermek, bir çıkar elde etmek için birisinde hoş görünmeye çabalamak* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 187). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *elde etmek, kazanmak* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 120). Sezgin’in sözlüğünde *bir işi abramak çevirmek; elde etmek, kazanmak* ve *verdiği sözden caymak, dönmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 158).

“‘Bir ihtiyacı var mı, ara sıra bize camiye temizletir de’ bir yönüyle kıvırmıştım” (Aydemir, 2015, s.41).

- **kodes:** *Derleme Sözlüğünde kümes, dar* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla İzmir ilinde kullanılmaktadır (DS, 2899). DS’de argo anlamı yer almayan

kodes sözcüğünün *kümes*, *dar* anlamından benzetme yoluyla yeni bir anlam türetilmiştir ve bu sözcük argoya *cezaevi* anlamıyla girmiştir.

TDK'de argo olmak üzere *cezaevi* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *cezaevi*, *tutukevi*, *hapisane* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 190). Devellioğlu'nun sözlüğünde *hapishane*, *tevkifhane*; *karakol* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 110). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *hapishane* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 122). Sezgin'in sözlüğünde de *cezaevi*, *hapishane* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 160).

“*Kodese ataydılar. Bugünde gelmemeyeydi*” (Tahir, 2021, s. 59).

- **kodoş:** *Derleme Sözlüğünde sözünde durmayan kimse* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla İzmir ilinde kullanılmaktadır (DS, 2899). DS'de yer alan ve argo olduğunu düşündüğüm bu anlamı, zamanla yerini *pezevenk*, *deyyus*, *kavat* gibi anlamlara bırakmıştır.

TDK'de bu kullanım yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *muhabbet tellalı*, *pezevenk* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 190). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kadınla erkeğin yolsuz birleşmelerine aracılık eden erkek*, *pezevenk* ve *pezevenk anlamında kullanılan bir sövgü sözü* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 122). Sezgin'in sözlüğünde ise *kadın erkek ilişkilerine çıkar karşılığı aracılık yapan adam*, *deyyus*, *teres*, *pezevenk* ve *(sövgü olarak) deyyus*, *kavat (gavat)*, *pezevenk anlamında kullanılır* şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 161).

“*Bre kodoş! Senin burnunun kılları ağarmış*” (Tahir, 2021, s. 230).

- **kokoz:** *Derleme Sözlüğünde* anlamı *kurnaz ihtiyar*, *pişmiş*, *kurt (aşağısama anlamında)* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Manisa ilinde kullanılmaktadır (DS, 2907). DS'de argo olduğunu düşündüğüm anlamlara sahip olan *kokoz* sözcüğü argo sözlüklerinde farklı anlamlarda yer almaktadır.

TDK'de argo olmak üzere *parası olmayan*, *züğürt* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *muhtaç durumda; parasız, züğürt (kimse) ve para bulunmayan (şey, kasa, cüzdan vezne vb.)* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 191). Devellioğlu'nun sözlüğünde *parasız, züğürt, cebi delik* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 110). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *gereksinim içinde bulunan, parasını tüketmek, züğürtleşmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 123). Sezgin'in sözlüğünde de yine *parasız, yoksul, züğürt* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 161).

- **kokozlanmak:** *Derleme Sözlüğünde kurnazlık düşünmek* olarak yer almaktadır ve bu anlamıyla Manisa ilinde kullanılmaktadır (DS, 2907). DS'deki argo olduğunu düşündüğüm bu anlamından zamanla uzaklaşarak, argo sözlüklerinde yer alan *parasız kalmak* anlamıyla dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *parasını tüketmek, parasız kalmak* olarak argo anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde *kokozlamak* şeklinde yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *züğürtleşmek, parasız kalmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 191). Devellioğlu'nun sözlüğünde *parasız kalmak, züğürtleşmek* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 110). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

DS'de "*Ne kokozlanıyorsun moruk?*" şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2907).

- **kokutmak:** *Derleme Sözlüğünde bir işi çıkmaza sokmak, becerememek* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Niğde ilinde kullanılmaktadır (DS, 2907). Halk ağzında yaygın olarak kullanan bu sözcüğün, zamanla mecaz anlamından sıyrılıp argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK'de mecaz olarak *bir işi uzatarak çıkmaza sokmak* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yellenmek, osurmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 191). Sezgin'in sözlüğünde de *osurmak, yellenmek* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 161).

DS'de "*Hangi işe girdi de kokutmadı o?*" şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2907).

- **kumbara:** *Derleme Sözlüğünde* Kütahya ilinde kullanılmakta olan *kumar* anlamı yer almaktadır (DS, 3000). Argo sayılabileceğini düşündüğüm bu anlamıyla, halk ağzında çok sık olmasa da kullanılmaktadır. Argo sözlüklerinde bu anlamından farklı anlamlarda yer almaktadır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *kendisini cinsel bakımdan kullandırarak para kazanan, geçinen kimse; fahişe; özellikle, edilgin eşcinsel erkek ve makat, anus (edilgin eşcinselde)* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 196). Sezgin’in sözlüğünde *para karşılığı kendini düzdüren kadın, orospu ve ibne* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 165).

- **kuşlamak:** *Derleme Sözlüğünde* zorlamak, omuzlamak anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Nevşehir ilinde kullanılmaktadır (DS, 3017). Konuşma dilinde yer alan bu anlamından fazla uzaklaşmadan yeni bir anlam kazanarak argo kelimeler arasına girmiştir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *(bir sınav, bir ders için) çok çalışmak; başka konularla ilişkisini keserek, yoğun biçimde ders çalışmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 198). Devellioğlu’nun sözlüğünde *çok çalışmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 113). Sezgin’in sözlüğünde *ineklemek* şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 166).

- **küflü:** *Derleme Sözlüğünde* evde kalmış, evlenmemiş kız anlamıyla yer alan sözcük, Kastamonu ilinde kullanılmaktadır (DS, 3026). DS’de argo sayılabileceğini düşündüğüm bu anlamının yanında argo sözlüklerde daha farklı anlamları yer almaktadır.

TDK’de mecaz olmak üzere *zamanı geçmiş, köhne* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *altın lira* ve *hasis, cimri (kimse)* anlamlarıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 199). Devellioğlu’nun sözlüğünde *altın lira* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 113). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *altın lira* ve *pinti, elisiki (kimse)* anlamlarıyla yer almaktadır

(Püsküllüoğlu, 2004, s. 125). Sezgin'in sözlüğünde *eskiden kullanılan değerli, alım gücü yüksek para ve eli sıkı, cimri* anlamlarıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 167).

“*Mangizi görelim. Sende ıskat küflüleri vardır kiii... Sökül dedim dızgallı, bayıl dedim*” (Tahir, 2021, s. 63).

- **kütlemek:** *Derleme Sözlüğü*nde “*küt*” diye ses çıkmak anlamı yer alan sözcük, Kütahya ve Niğde ilinde bu anlamıyla kullanılmaktadır (DS,3055). DS’de yer alan bu anlamın daraltılmasıyla yeni bir argo türetilmiştir.

TDK’de ‘*küt*’ diye ses çıkarmak anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *telefonu, birisinin yüzüne karşı sertçe kapamak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 200). Sezgin’in sözlüğünde de *telefonu sertçe birisinin yüzüne kapamak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 168).

- **malak:** *Derleme Sözlüğü*nde birçok anlamı bulunan bu sözcüğün Erzincan ilinde kullanılan *şişman, gürbüz (kimse)* ile Denizli ilinde kullanılan *beceriksiz* anlamı da yer almaktadır (DS, 3109). Argo sözlüklerinde yer alan *aptal, salak* anlamının yanında, DS’de yer alan ve argo sayılabileceğini düşündüğüm bu anlamlar halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK’de halk ağzında olmak üzere *manda yavrusu* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *aptal, salak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 208). Devellioğlu’nun sözlüğünde *aptal* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 117). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *aptal, salak (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 130). Sezgin’in sözlüğünde de yine *aptal, salak kimse* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 176).

- **malta:** *Derleme Sözlüğü*nde Çanakkale ilinde kullanılan *kötü kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 3115). DS’de yer alan ve argo olduğunu düşündüğüm bu kullanım, yazı dilinde yer almamakla birlikte, argo sözlüklerinde farklı bir anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *hapishane avlusu; hapishanede volta atılan alan, koridor vb.* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 209). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde yine bu anlamda yer almaktadır.

- **manca:** *Derleme Sözlüğünde* Rize ve Konya ilinde kullanılan *çorba, aş* anlamı yer almaktadır (DS, 4587). Argo anlamı *yiyecek* olan bu sözcük, DS'de hemen hemen aynı anlamda yer almaktadır. Yabancı dilden anlamı değiştirilmeden alınan argo kelimelerdendir. İtalyanca *yiyecek, yemek* anlamına gelen *mangia* sözcüğü, anlamı değişmeden dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *yiyecek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *yiyecek şey, yemek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 209). Sezgin'in sözlüğünde de *yiyecek şey, yemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 176).

"Bizim bildiğimiz Fransızca "boncurna" bon curnaya karşı gel. Mersi, çok sevmem veresi... Mancan bol ola... İşte bu kadar..." (Gürpınar, 2022, s. 110).

- **okutmak:** *Derleme Sözlüğünde* Çankırı ilinde kullanılan *surat asmak* ile Sivas ilinde kullanılan *birinin başkasına kötü niyet beslediğini haber vermek* anlamı yer almaktadır (DS, 3278). DS'de argo sayılabileceğini düşündüğüm bu anlamlardan sıyrılıp günümüzde daha çok *satmak* anlamıyla kullanılmaktadır.

TDK'de argo olarak *satarak elinden çıkarmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *satmak* ile *(bir kimseyi) kumarda, yankesicilik, dolandırıcılık vb. işlerde yetiştirmek, eğitmek* anlamları yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 229). Devellioğlu'nun sözlüğünde *elden çıkarmak, satmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 126). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *satarak elinden çıkarmak* ile *bir kimseyi, yankesicilik, kumar, dolandırıcılık gibi işlerde yetiştirmek* anlamları yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 142). Sezgin'in sözlüğünde de yine bu anlamlarda yer almaktadır.

- **oski:** *Derleme Sözlüğünde kötü yolda olan kadın* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Ankara ve çevresinde kullanılmaktadır (DS, 3293). DS'de yer alan bu anlamıyla argo sayılabileceğini düşünmekteyim ancak argo sözlüklerde

farklı bir anlamda yer almaktadır. Ermenice kökenli bir sözcükten türetilen *oski* (URL-8), *para* anlamıyla halk ağzında yaygınlaşmıştır.

Bu kullanım TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde karagözcü argosunda olmak üzere *altın para*, *altın lira* anlamı ile *lira* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 230). Devellioğlu’nun sözlüğünde *lira* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 126). Sezgin’in sözlüğünde ise *kayme (kaime)*, *lira* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 193).

- **otlatmak:** *Derleme Sözlüğünde aldatmak, yalan söylemek* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Aydın ilinde kullanılmaktadır (DS, 3296). Bu sözcük halk ağzında, argo sözlüklerindeki anlamlarıyla yaygınlaşmıştır.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde (*birisine*) *karşılıksız çıkar sağlamak; sigara vermek* ve (*kadın*) *ilişkili olduğu erkek dışındaki erkeklere yakınlık göstererek onlarla düşüp kalkmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 231). Sezgin’in sözlüğünde ise (*birisine*) *karşılıksız çıkar sağlamak; sigara vermek; kendi erkeğinin dışında başka erkeklerle de ilişkiye girmek* ve *içki masasındaki mezelerden azar azar almak* olmak üzere dört farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 193).

- **oynamak:** *Derleme Sözlüğünde*, Gümüşhane ve Kars ilinde kullanılan *evlilik dışı cinsel ilişki kurmak* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3304). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu sözcük, argo sözlüklerinde daha farklı bir anlamda yer almaktadır.

TDK’de mecaz olmak üzere *rastgele yön vermek, aldatmak; herhangi birine karşı önemsemeyici davranışlarda bulunmak; tedirgin etmek, rahatsız edici davranışta bulunmak* ve *değiştirmek, bozmak, tahrif etmek* anlamlarıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *sefilleri oynamak (çok yoksul, parasız olmak); isyanları oynamak (çok öfkelenip başkaldırmak) vb. deyimlerde kullanılır* şeklinde tanımı yapılmıştır (Aktunç, 2020, s. 232). Sezgin’in sözlüğünde de deyim olarak tanımı yapılmıştır.

- **paçavra:** *Derleme Sözlüğü*nde Sivas ilinde kullanılan *beceriksiz* anlamı yer almaktadır (DS, 3378). DS’de yer alan bu anlamıyla da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK’de mecaz olarak *değersiz ve iğrenç şey veya kimse* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Devellioğlu’nun sözlüğünde *bulaşık, sulu, sırnaşık, arsız (adam)* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 129). Sezgin’in sözlüğünde *cıvık, sırnaşık, şımarık* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 197).

- **palaz:** *Derleme Sözlüğü*nde Bolu ilinde kullanılan *güzel, canlı (genç kız için)*; Kocaeli ve Samsun ilinde kullanılan *gürbüz, şişman* ile İstanbul ilinde kullanılan *çirkin, kötü* anlamı yer almaktadır (DS, 3386). Halk ağzında kullanılan bu anlamlardan zamanla sıyrılarak *akılsız, salak oyuncu* şeklinde argolaştığı görülmektedir.

TDK’de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *toy, akılsız oyuncu* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 236). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *(kumarda) acemi, akılsız oyuncu* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 147). Sezgin’in sözlüğünde de yine *(kumarda) acemice davranan, salak oyuncu* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 198).

- **pap:** *Derleme Sözlüğü*nde *uyuşuk, beceriksiz, sersem* anlamı yer alan sözcük, bu anlamıyla Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Denizli ve Manisa ilinde kullanılmaktadır (DS, 3394). Halk ağzında kullanılan bu anlamlardan zamanla sıyrılarak *para* anlamıyla dilimizde yaygınlaşmıştır.

Bu kullanım TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *kâğıt para ve lira papel* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 237). Diğer sözlüklerde de aynı anlama sahip olan bu kullanım, DS’deki anlamından farklı olarak yer almaktadır.

- **partallamak:** *Derleme Sözlüğü*nde Denizli, Kırşehir, Niğde ve Adana ilinde kullanılan *söylenmesi sakıncalı bir sözü söyleyerek birini güç durumda*

bırakmak anlamı yer almaktadır. Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan sözcük, argo sözlüklerinde farklı anlamda yer almaktadır.

Bu kullanım, TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *ne yapacağını şaşırarak, şaşkın bir biçimde çabalamak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 239). Sezgin’in sözlüğünde de yine aynı anlamda yer almaktadır.

Attila İlhan, eserinde *partallamak* sözcüğünü *yalan söylemek* anlamında kullanmıştır:

“Üstelik karı, herif benimle evlenecek filan diye partallıyor” (İlhan, 2012, s. 531).

- **pırpır:** *Derleme Sözlüğünde* Rize ilinde kullanılan *titiz (kimse)* ile Niğde ilinde kullanılan *çabuk öfkelenen (kimse)* anlamı yer almaktadır (DS, 3446). DS’de yer alan bu anlamlardan zamanla uzaklaşarak, *hovarda, çapkın, kabadayı* gibi anlamlarla dilimize yerleşmiştir.

TDK’de argo olmak üzere *uçarı, hovarda* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *çapkın, uçarı, hovarda* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 244). Devellioğlu ve Püsküllüoğlu da yine aynı anlamda yer vermiştir. Sezgin’in sözlüğünde ise *çapkın, hovarda* ve *kabadayı, külhanbeyi* olmak üzere iki anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 204).

- **sarkmak:** *Derleme Sözlüğünde* Zonguldak ilinde kullanılan *istememek, çekememek, kıskanmak*; Niğde ilinde kullanılan *açgözlülük yapmak* ile Bolu ve Kastamonu ilinde kullanılan *imrenmek, yönelmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3549). Halk ağzında yaygın olarak kullanılan bu anlamlar zamanla genişleyerek, *sırnaşmak, sarkıntılık etmek* şeklinde dilimize yerleşmiştir.

TDK’de *karşı cins ile ilişki kurmayı veya arkadaş olmayı istemek* olarak argo anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde yer alan ilk anlamı *sırnaşmak, musallat olma*dır. Bir diğer anlamı ise *(birisine) duyduğu duygusal, ya da cinsel ilgiyi sözle ya da davranışla belli etmek; sarkıntılık etmektir* (Aktunç, 2020, s. 258). Devellioğlu’nun sözlüğünde *sarhoşluktan başı bir yana düşmek* anlamıyla yer

almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 138). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ise *musallat olmak*, *sırnaşmak* ve *sarkıntılık etmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 159).

- **südü bozuk:** *Derleme Sözlüğü*nde Niğde ve Antalya ilinde kullanılan *soysuz* anlamı yer almaktadır (DS, 3707). Halk ağzında yaygınlaşan bu kullanım, mecaz olarak dilimize yerleşmiştir. Zamanla bu mecaz anlamından sıyrılıp argolaştığı görülmektedir.

TDK'de *sütü bozuk*; mecaz olarak *kötü soydan gelen (kimse)* ve *aşağılık*, *soysuz* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Sezgin'in sözlüğünde *dönek*, *dalavereci* ve *iyilikbilmez (nankör)* olmak üzere iki farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 225).

“Gözlerimle cevap verdim, biraz da hıçkırık katarak ‘Yunus sütü bozuk çıktı takma kafana’ dedim” (Aydemir, 2015, s. 58).

- **şakırdamak:** *Derleme Sözlüğü*nde Niğde ilinde kullanılmakta olan *hoppalık yapmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3738). Yalnızca halk ağzında karşımıza çıkan bu anlamından zamanla uzaklaşarak *işemek* anlamında argoya girmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Sezgin'in sözlüğünde *işemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 227).

- **şapçı:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta ilinde kullanılan *vurdumduymaz* ve *kılıbık* anlamı yer almaktadır (DS, 3745). Halk ağzında kullanılan ve argo sayılabileceğini düşündüğüm bu sözcük, zamanla daha farklı anlamlara evrilmiştir.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *oğlancı*, *kulampara* anlamıyla yer alan bu kullanım, diğer argo sözlüklerinde de aynı anlamda yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 270).

- **şaşkaloz:** *Derleme Sözlüğü*nde Niğde ilinde kullanılan *çirkin*, *kötü huylu* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3753). Halk ağzında kullanılan bu sözcük,

anlam genişlemesine uğrayarak yazı dilinde yer alan *şaşkın, aptal, sersem* gibi anlamlarda dilimize yerleşmiştir.

TDK'de hakaret yollu olmak üzere *şaşı (kimse)* ve *şaşkın (kimse)* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *şaşkoloz; şaşı ve şaşkın, sersem* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 271). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *şaşı ve şaşkın, aptal, sersem* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 166). Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

- **şıkırdım:** *Derleme Sözlüğünde* Elazığ ilinde kullanılan *oynak, kıvrak* anlamı yer almaktadır (DS, 3768). Halk ağzında kullanılan bu anlamı argo sözlüklerinde yer almaz ancak bu anlamıyla da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

Aktunç'un sözlüğünde *oğlan, yeni yetme erkek çocuk, genç erkek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 272). Devellioğlu'nun sözlüğünde *oğlan çocuk* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 142). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ise *çocuk, bebe, oğlan, uşak, yavru* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 228).

- **şişmek:** *Derleme Sözlüğündeki* ilk anlamı Isparta, Burdur, Denizli, Bolu, Kastamonu, Çankırı, Amasya, Tokat, Trabzon, Rize, Artvin, Kars, Erzincan, Elazığ, Malatya, Gaziantep, Maraş, Urfa, Hatay, Sivas, Ankara, Niğde, Mersin ve Muğla ilinde kullanılan *onurlanmak, kibirlenmektir*. Bir diğer anlamı ise Artvin, Ankara, Niğde, Konya, Mersin ve Muğla ilinde kullanılan *şımarmak, nazlanmaktır* (DS, 3790). DS'de mecaz anlamlarıyla yer alan sözcüğün argo anlamı yer almamaktadır ancak *şişmek* sözcüğü hem mecaz hem argo anlamıyla halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

TDK'de mecaz olarak *gururlanmak, büyülenmek* ve argo olarak *utanmak, mahcup olmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *mahcup olmak, bozulmak, başarısızlığa uğramak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 273). Devellioğlu'nun sözlüğünde *bozum olmak, mahcup olmak, utanmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 143). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *isteğini vb. elde edemeyerek*

bozulmak, başarısızlığa uğramak, başaramayarak utanmak anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 167). Sezgin'in sözlüğünde ise *isteğini elde edemeyince bozulmak, başarısızlığa uğramak ve başaramadığı için utanmak, rezil olmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **taliga/talaka:** *Derleme Sözlüğünde* Eskişehir, Bolu, Çankırı, Çorum, Amasya, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Nevşehir, Kayseri ve Konya ilinde kullanılan *çeşitli biçimlerde at arabası* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3815). Halk ağzında *at arabası* anlamıyla karşımıza çıkan sözcük, zamanla *otomobil* anlamıyla argolaşmıştır.

TDK'de *dört tekerlekli, üstü kapalı, yaylı bir tür at arabası* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *otomobil* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 277). Sezgin'in sözlüğünde de yine bu anlamıyla yer almaktadır.

- **tatavacı:** *Derleme Sözlüğünde* Yozgat ve Kayseri ilinde kullanılan *yüze gülen, dalkavuk* anlamı yer almaktadır (DS, 3976). Bir diğer anlamı ise yine Kayseri ilinde kullanılan *ikiyüzlüdür* (DS, 3845). Halk ağzında karşımıza çıkan bu anlamlardan zamanla sıyrılarak *geveze, boşboğaz* gibi anlamlarda argolaşmıştır.

TDK'de *tatava yapan kimse* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *geveze, konuşkan, lafazan* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 280). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *boşboğaz, geveze* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 171). Sezgin'in sözlüğünde de yine *boşboğaz, geveze* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 234).

- **tav:** *Derleme Sözlüğünde* Ankara ilinde kullanılan *işin, ürünün olgunlaşma, erginleşme zamanı* anlamı yer almaktadır (DS, 4744). Halk ağzında karşımıza çıkan bu anlamın, zamanla *uygun olma, hazır olma* gibi anlamlara dönüştürülmesiyle argolaşmıştır.

TDK'de mecaz olarak *en uygun durum ve zaman ile hazır olma* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde (*bir şey, bir durum*) uygun olma, hazır olma; (*bir kimse*) eğilimli, hazır, yatkın olma; yalan ve dolandırma olmak üzere dört farklı anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 280). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *eğilimli, hazır, yatkın, razı olma* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 171). Sezgin'in sözlüğünde de yalnızca *eğilimli, hazır, yatkın olma* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 234).

- **tavlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde Kastamonu ilinde kullanılan *özendirmek, heveslendirmek* ile Samsun ilinde kullanılan *bir kimseyi kavgaya zorlamak, kızıştırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3849). Halk ağzında oldukça yaygın kullanılan sözcük, *kandırmak, ayartmak, razı etmek* anlamlarıyla argolaşmıştır. Günümüzde de DS'de yer alan *tav etmek* deyimiyile aynı anlamda kullanılmaktadır.

TDK'de argo olarak *karşı cinsin gönlünü çelmek, kandırıp elde etmek* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *tav etmek* ile aynı anlamda yer alan *tavlamak* sözcüğünün bir diğer anlamı (*birisini*) *arkadaşlığa, birlikte olmaya razı etmektir* (Aktunç, 2020, s. 281). Devellioğlu'nun sözlüğünde *kandırıp elde etmek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 145). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *umut verip, kandırıp elde etmek, razı etmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 171). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *ayartmak, kandırmak, umut verip ayartmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 235).

“...çocuklarının saçlarını alabros tıraş edip müşteri tavlamak için dükkânın önüne oturttu” (Kaçan, 2022, s. 37).

“‘Vallaha mı? Uçaklı oyun var mı?’ diye sorunca anladım, tavlamiştım Yunus’u” (Aydemir, 2015, s. 51).

- **tav olmak:** *Derleme Sözlüğü*nde Isparta, Aydın, Manisa, Bursa, Çankırı, Çorum, Amasya ve Sivas ilinde kullanılan *uygun bulmak* anlamıyla yer almaktadır (DS, 3849). Bu anlamı zamanla genişleyerek *inanmak, kanmak, razı olmak* şeklinde argolaşmıştır.

TDK'de argo olarak *kanmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *inanmak, kanmak ve (birisine) eğilim duymak, onunla ilişki kurmaya anık olmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 281). Devellioğlu'nun sözlüğünde *kanmak, aldanmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 145). Püsküllüoğlu'nun sözlüğündeki anlamları *inanmak, kanmak, inanıp kanarak razı olmak* ile *(birine) eğilim duyumsamak, onunla ilişki kurmaya hazır olmaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 172). Sezgin'in sözlüğünde ise *inanmak, kanmak ve razı olmak* ile *birisine yönelerek ilişki kurmaya hazır durumda bulunmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 235).

"Gili'nin şiirli felsefesine tav olan İsmet, dilencilik mekanizmasının en gizli sırlarını Gili'ye aşlamaya başladı" (Kaçan, 2022, s. 74).

- **tığlı:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *çabuk kızan, ters (kimse)* anlamı yer almaktadır (DS, 3910). Halk ağzında kullanılan bu sözcük; *parasız, züğürt* anlamıyla argolaşmıştır.

Aktunç'un sözlüğünde *züğürt, parasız kimse* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 285). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *züğürt* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 173). Sezgin'in sözlüğünde de yine *parasız, züğürt* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 238).

- **tıraşlamak:** *Derleme Sözlüğünde birinden çıkar umarak övmek* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Ankara ilinde kullanılmaktadır (DS, 4762). Halk ağzında kullanılan bu anlamıyla da argoya girebileceğini düşündüğüm sözcük, *gevezelik etmek* anlamında argolaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK'de argo olarak *bıkkınlık verecek kadar uzun, asılsız, abartılı konuşmak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *uzun uzun konuşmak, gevezelik etmek; yalan söylemek* ile *(birisinin) parasını almak, (birisinden) para ve çıkar elde etmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 286). Devellioğlu'nun sözlüğünde *lakırdıya boğmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 147). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *bıktıracak denli uzun ve gereksiz konuşmak, gevezelik etmek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 174). Sezgin'in

sözlüğünde *gevezelik etmek, yalan yanlış konuşmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 239).

- **tintin:** *Derleme Sözlüğünde* Sivas ilinde kullanılan *gereksiz işler yapan (kimse)* anlamı yer almaktadır (DS, 3938). DS’de yer alan bu anlamıyla da argoya girebileceğini düşündüğüm bu sözcük, argo sözlüklerde daha farklı anlamlarda yer almaktadır.

Bu kullanım TDK’de yer almamaktadır.

Aktunç’un sözlüğünde *hela, ayakyolu* ile *niteliksiz öğretmen* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 287). Sezgin’in sözlüğünde de aynı anlamlarda yer almaktadır.

- **tinton:** *Derleme Sözlüğünde* Çorum ilinde kullanılan *kendini beğenmiş, sorumsuz kimse* ile *işe yaramaz kimse* anlamı yer almaktadır (DS, 4765). Halk ağzında kullanılan ve argo sayılabileceğini düşündüğüm bu sözcük, argoya *sarhoş* anlamıyla girmiştir.

Sezgin’in sözlüğünde *esrik, sarhoş* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 240).

- **tokmakçı:** *Derleme Sözlüğünde* Bursa ilinde kullanılan *yolsuz birleşmelere aracılık eden kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 3951). Halk ağzında argoya girebileceğini düşündüğüm bu anlamıyla da kullanılan sözcük, *jigolo* anlamıyla yaygınlaşarak dilimize yerleşmiştir.

TDK’de *jigolo* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç’un sözlüğünde *erkek, cinsel açıdan güçlü erkek, düzücü* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 289). Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *jigolo* ile *cinsel yönden güçlü erkek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 176). Sezgin’in sözlüğünde de *düzücü* ile *cinsel yönden güçlü olan erkek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 241).

“Onun karısının birinci tokmakçısı Mahir Hoca’dır!” (Baykurt, 2013, s. 188).

- **tombul:** *Derleme Sözlüğünde sevimli* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 4769). Halk ağzında *iyi, hoş* şeklinde argolaşmıştır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *iyi, hoş, olumlu* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 290). Sezgin'in sözlüğünde de aynı anlamda yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 241).

- **uçak:** *Derleme Sözlüğünde Amasya ilinde kullanılan oynak, uçarı, çapkın* anlamı yer almaktadır (DS, 4022).

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *sarhoş, esrik* ile *fahişe, orospu* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 297). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *sarhoş* ile *orospu* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 180). Sezgin'in sözlüğünde yine *sarhoş* ile *fahişe, orospu* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

- **uçmak:** *Derleme Sözlüğünde bir şeyi çok isteyerek, sevinerek yapmak* anlamıyla yer almaktadır ve bu anlamıyla Amasya ile Samsun ilinde kullanılmaktadır (DS, 4023). DS'de mecaz anlamıyla yer alan sözcük, zamanla halk ağzında argolaşarak çeşitli anlamlarda dilimize yerleşmiştir.

TDK'de mecaz olarak *çok sevinmek; gerçek hayattan uzaklaşıp düşlere dalmak; yok olmak, ortadan kaybolmak* ile argo olarak *keyif verici veya uyuşturucu madde aldıktan sonra kendinden geçmek* anlamı yer almaktadır (URL-1). TDK'deki mecaz anlamının argo sözlüklerinde de yer alması bu sözcüğün artık mecaz anlamından sıyrılıp halk ağzında argolaştığını göstermektedir.

Aktunç'un sözlüğünde *bir uyuşturucu maddenin etkisi altında kendisinden geçmek, esrimek; abartmak, olmayacak şeyler söylemek; gitmek, hızla gitmek; kaçmak; cinsel ilişkide bulunmak* ve *hayale dalmak* olmak üzere altı farklı anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 297). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde (*uyuşturucunun etkisiyle*) *kendinden geçmek; uçar gibi gitmek, çok hızlı gitmek ya da kaçmak; cinsel ilişkide bulunmak* ile *gerçekleşmesi güç*

şeylerden söz etmek, yüksekten atmak anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 180). Sezgin'in sözlüğünde de *keyif verici madde ya da uyuşturucu aldıktan sonra hayal alemlerine dalıp gitmek, kendinden geçmek; çok hızlı gitmek ya da kaçmak; cinsel ilişkide bulunmak; düşlere dalmak ile gerçekleşme olasılığı olmayan şeylerden söz etmek, yüksekten atmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 247).

“*Kılçık dişlerinin arasından bıçak gibi tükürdü: –Haydi, dedi, şimdi uç!*” (İlhan, 2012, s. 131).

“*Orso, olayı duyar duymaz seyyar ciğerci Tıbı'nın atıyla dörtnala oğlunun yanına uçtu*” (Kaçan, 2022, s. 18).

- **uyanık:** *Derleme Sözlüğünde* Samsun, Niğde ve Hatay ilinde kullanılan *gözü açık, işini bilir* anlamı yer almaktadır (DS, 4049). DS'de mecaz anlamı yer alan sözcük, zamanla *kendini akıllı sanan kimse* anlamıyla argolaşmıştır. Artık günümüzde mecaz anlamı da argo anlamı da alay etmek amacıyla kullanılmaktadır.

TDK'de mecaz olarak *açıkgöz, kurnaz, cingöz; yapacağı işi bilen, dikkatli ve tetikte olan, müteyakkız ile bilgisizlikten kurtulmuş, bilgili* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde (*alay yollu*) “*kendisini akıllı sanan kimse*” anlamında söylenir şeklinde tanımı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 298). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde de aynı anlamıyla yer almaktadır. “*İhbarınızdan dolayı teşekkür ederim. Bize işte böyle, sizin gibi uyanık Partililer lâzım!*” (Kemal, 1995, s. 67).

- **yalabık:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Niğde ve Konya ilinde kullanılan *iki yüzlü, yüze gülücü, kaypak* anlamı yer almaktadır (DS, 4134). DS'de mecaz anlamıyla yer alan sözcük, halk ağzında yaygınlaşan bu anlamıyla da argoya girebilir düşüncesindeyim.

TDK'de mecaz olmak üzere *ikiyüzlü, kaypak* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *edilgin, eşcinsel (erkek)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 307). Sezgin'in sözlüğünde ise yine *edilgin eşcinsel (erkek), ibne* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 257).

- **yalaklık:** *Derleme Sözlüğü*nde Zonguldak ilinde kullanılan *dalkavukluk* ile Samsun ilinde kullanılan *gevezelik* anlamı yer almaktadır (DS, 4138). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan sözcüğün, DS'de yer alan anlamlarla da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *ikiyüzlülük, onursuzluk* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 187). Sezgin'in sözlüğünde de *ikiyüzlülük, onursuzluk* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

- **yarık:** *Derleme Sözlüğü*nde Burdur ilinde kullanılan *kötü yolda kadın* anlamı yer almaktadır (DS, 4185). Argoda farklı anlamda kullanılan bu sözcüğün, DS'de yer alan anlamıyla da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de argo olarak *dişinin cinsel organı* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *dişilik organı, vagina* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 309). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde de aynı anlamda yer almaktadır.

- **yel değirmeni:** *Derleme Sözlüğü*nde Sivas ilinde kullanılan *geveze, yersiz konuşan* anlamı yer almaktadır (DS, 4233). Argo da farklı anlamda yer alan sözcüğün halk ağzında kullanılan bu anlamıyla da argoya girebileceği düşüncesindeyim.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *büyük saat; kuleli saat, meydan saati* anlamıyla "*parasız, bedava, beleş*" anlamında kullanılır şeklinde tanımı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 311). Devellioğlu'nun sözlüğünde *bedava* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 158). Sezgin'in sözlüğünde ise *bedavadan, havadan, karşılıksız* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 261).

2.4. Derleme Sözlüğünde Farklı Şekilde Yer Alan Sözcükler

- **ibiği kalkmak:** *Derleme Sözlüğünde bir konuda yenilmek* olarak geçer ve bu anlamıyla Isparta ilinde kullanılmaktadır (DS, 2502). Bu anlamından zamanla uzaklaşarak *başkaldırmak, diklenmek, kafa tutmak* gibi anlamlarda argolaşmıştır.

Aktunç'un argo sözlüğünde *ibik kaldırmak* olarak geçen deyim *karşı çıkmak; diklenmek; sırtarmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 150). Devellioğlu'nun sözlüğünde *ibiğini kaldırmak* olarak geçen bu deyim *karşı gelmek, kafa tutmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 97). Sezgin'in sözlüğünde yine *ibik kaldırmak* olarak geçen bu deyim argo anlamı *baş kaldırmak, diklenmek, horozlanmak, karşı çıkmak, kabadayılık yapmaktır* (Sezgin, 2013, s. 129). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde de bu sözcüğün argo anlamı *başkaldırmak, kafa tutmak, diklenmek, karşı çıkmak, karşı gelmektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 99). TA'da verilen tanıklar şu şekildedir:

“*Şu kaşalotzâdeye bak, bize de başladı ibiğini kaldırmaya*” (Devellioğlu, 1980, s. 97).

“*Son söz üzerine ibiği kalktı*” (Devellioğlu, 1980, s. 97).

“*Ulan bize ibik kaldırmaya mı başladın kayarto?*” (Tahir, 2021, s. 140).

- **ipi sapık:** *Derleme Sözlüğünde Niğde ilinde kullanılan başıboş dolaşan, serseri* anlamı yer almaktadır (DS, 4526). İlk olarak *ipi sapık* şeklinde karşımıza çıkan bu kullanım, zamanla *ipi kırık* şeklinde evrilerek ağızlarda yaygınlaşmıştır.

TDK'de *ipi kırık; serseri, sorumsuz (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Bu deyim argo sözlüklerinde *ipi kırık* şeklinde yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *evsiz, barksız, avare, serseri* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 153). Devellioğlu'nun sözlüğünde *başıboş, serseri* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 98). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *evsiz barksız, serseri, sorumsuz* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 101). Sezgin'in sözlüğünde de *evsiz, barksız, serseri* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 132).

- **kırlamak:** *Derleme Sözlüğünde kaçmak* anlamıyla yer alan sözcük, bu anlamıyla Bursa, İstanbul, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ ilinde kullanılmaktadır (DS, 2832). DS'deki bu anlamıyla argo olduğunu düşündüğüm *kırlamak* sözcüğü, argo sözlüklerinde aynı anlama gelmekte olan farklı kullanım şekliyle yer almaktadır.

TDK'de argo anlamı yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde *kaçmak* anlamına gelen *kırmak* şekli yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *kırmak* sözcüğü *kaçmak, savuşup ortadan kaybolmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 186). Devellioğlu'nun sözlüğünde *savuşmak, kaçmak, uzaklaşmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 109).

DS'de "*Bizim uşak kırladı gitti*" şeklinde tanık verilmiştir (DS, 2832).

- **kof atmak:** *Derleme Sözlüğünde* Çorum ilinde kullanılan *yalan söylemek, abartmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4565). DS'de argo anlamıyla yer alan ve halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılan bu deyim argo sözlüklerinde farklı şekillerde yer almaktadır.

Bu deyim argo sözlüklerinde aynı anlama gelen *kofti atmak* şekliyle yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *yalan söylemek, uyduruk haber üretmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 190). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *uyduruk haber yaymak, yalan söylemek* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 122). Sezgin'in sözlüğünde de *yalan haber uydurmak, yalan söylemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 161).

"*Verdiği bütün madenlerden aşağı birer kofti oldukları şimdi anlaşıldı*" (Gürpınar, 2011, s. 94).

- **kuskunu kopmak:** *Derleme Sözlüğünde bir işi bitirmek için çok emek vermek, güçlükle başarmak* anlamı yer alan sözcük, bu anlamıyla Bolu ilinde kullanılmaktadır. Bir diğer anlamı yine Bolu ilinde kullanılmakta olan *acıkmaktır* (DS, 3015). Yazı dilinde yer almayan bu deyim halk ağzında argolaşmıştır.

Bu kullanım TDK'de yer almamaktadır.

Bu deyim argo sözlüklerinde yer almaz ancak argoda *kaçmak, savuşmak* anlamına gelen *kuskunu koparmak* deyimini kullanılmaktadır (Aktunç, 2020, s. 197).

- **mastır olmak:** *Derleme Sözlüğünde* Amasya ilinde kullanılan *sarhoş olmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3134). Halk ağzında kullanılan bu deyim, zamanla yerini *matiz olmak* deyimine bırakmıştır. Yunanca *çok sarhoş* anlamına gelen *matiz* kelimesi, anlamı değişmeden dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *matiz*, *çok sarhoş* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde bu kullanım yerine aynı anlama gelmekte olan *matiz olmak* deyimini yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *sarhoş olmak, esirmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 214). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çok sarhoş olup sızacak duruma gelmek* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 133). Sezgin'in sözlüğünde de *sarhoş olmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 179).

- **öşürlemek:** *Derleme Sözlüğünde*, Çanakkale ilinde kullanılan *aşırmak, çalmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3358). Halk ağzında yaygın bir şekilde kullanılan bu sözcüğün, argo sözlüklerinde yer alan *öşür* kullanımıyla olan anlam benzerliğinden dolayı argoya girebileceği düşüncesindeyim.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *öşür*, (*kabadayı çevrelerinde*) *aynî olarak toplanan haraç* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 234). Sezgin'in sözlüğünde de *öşür* olmak üzere *yasa dışı, zorla toplanan para* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2020, s. 195).

- **papara koparmak:** *Derleme Sözlüğünde* Kıbrıs'ta kullanılan *çevresini rahatsız edecek denli yüksek sesle bağırarak kavga etmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3395). Dilimize *azar işitmek* anlamına gelen *papara yemek* şekli ile yerleşen deyim, halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. DS'de yer alan ve *azarlamak* anlamına gelen *papara koparmak* şekliyle de argoya girebileceğini düşünmekteyim.

TDK'de *papara yemek, azar işitmek* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde *papara yemek/parpara yemek* deyimini yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *azarlanmak, azar işitmek* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 239). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *azar işitmek, paylanmak, azarlanmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 149). Sezgin'in sözlüğünde de *azarlanmak, azar işitmek, paylanmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 201).

- **paspanaklı:** *Derleme Sözlüğünde* Kırşehir, Sivas ve Niğde ilinde kullanılan *işine ve giyimine özen göstermeyen, temiz ve düzenli olmayan* anlamı yer alan sözcük, *pasahlı* ile aynı anlamda verilmiştir (DS, 3407). Halk ağzında *pasaklı, paspal* gibi farklı şekillerde karşımıza çıkan bu kullanım, zamanla yaygınlaşarak dilimize de yerleşmiştir.

TDK'de *pasaklı; giyimine veya eşyanın temizliğine, düzenine önem vermeyen (kimse), çapaçul* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde *paspal* olarak aynı anlamda yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *esrar* anlamının yanında, *kötü kılıklı (kimse), hurpani; kötü, düşük nitelikli (giyim) ve önemsiz, değersiz, kötü nitelikli (nesne)* anlamları da yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 240). Devellioğlu'nun sözlüğünde sadece *esrarın kötüsü, fenası* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 131). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kötü nitelikli esrar; işe yaramaz kimse; dağınık, bakımsız, pis (kimse, giyim vb.) ve düşük nitelikli (nesne)* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 149). Sezgin'in sözlüğünde de yine *niteliksiz esrar; işe yaramaz kimse; bakımsız, dağınık, pis giyinen kimse ve iyi nitelikli olmayan nesne* olmak üzere dört farklı anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 201).

- **patırdaşmak:** *Derleme Sözlüğünde* yabancı dille konuşmak anlamı yer almaktadır. Bu anlamıyla Burdur, Isparta, Denizli, Aydın, Manisa, Eskişehir, Niğde, Mersin ve Antalya ilinde kullanılmaktadır (DS, 3412). Halk ağzında karşımıza çıkan bu sözcük, argoda *patırdatmak* şeklinde yer almaktadır.

Devellioğlu'nun sözlüğünde *patırdatmak; bir yabancı dili pat çat konuşmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 131).

- **pırtmak:** *Derleme Sözlüğünde* Adana ilinde kullanılan *kaçmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3448). Argo sözlüklerinde *pıymak* olarak karşımıza çıkan sözcük, halk ağzında her iki şekliyle de kullanılmaktadır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde *pırtmak* kullanımı bulunmamaktadır ancak aynı anlama gelen *pıymak* şekli yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *pıymak*; *kaçmak*, *savuşmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 244). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kaçıp gitmek*, *savuşmak*, *uçarcasına kaçmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 151). Sezgin'in sözlüğünde de *kaçıp gitmek*, *savuşmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 204).

- **post etmek:** *Derleme Sözlüğünde öldürürcesine dövmek* anlamı yer alan deyim; bu anlamıyla Ordu, Trabzon, Artvin, Kars ve Yozgat ilinde kullanılmaktadır (DS, 3474). Argoya girebileceğini düşündüğüm deyim, halk ağzında oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu deyim, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *postayı çekmek*, *ölmek*, *yaşamı sona ermek* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 249). Sezgin'in sözlüğünde de *postayı çekmek* olarak aynı anlamda yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 207).

- **sıyrılmak:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *sıkıntıdan*, *çıkılmazdan kurtulmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4696). Argoya *sıyırmak* şeklinde giren sözcük, halk ağzında aynı anlama gelen iki farklı şekliyle de kullanılmaktadır.

TDK'de mecaz olarak *bir yerden veya bir durumdan çıkmak*, *kurtulmak* anlamı yer almaktadır (URL-1). Halk ağzında yaygınlaşan bu sözcük, zamanla mecaz anlamından sıyrılarak argolaşmıştır.

Argo sözlüklerinde *sıyırmak* şeklinde yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *kötü*, *güç bir durumdan kurtulmak* anlamının yanında *güç durumları atlatıp sonuca ulaşmak*, *kazanmak* anlamı da yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 261). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *kötü*, *güç bir durumdan*, *bir tehlikeden kurtulmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 161). Sezgin'in sözlüğünde de *güç bir durumdan*, *bir tehlikeden kurtulmak* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 219).

“Gili, hayal zamanının içinden sıyrılınca Reco'nun unuttuğu kitaplara ve kasetlere gözü takıldı” (Kaçan, 2022, s. 66).

- **şarлак kafa:** *Derleme Sözlüğü*nde Denizli ilinde kullanılan *saçsız, dazlak* anlamı yer almaktadır (DS, 3752). *Şırlak* sözcüğünün *Derleme Sözlüğü*ndeki anlamı ise *düz ve parlaktır* (DS, 3775). Halk ağzında *şırlak kafa* şekliyle de karşımıza çıkan bu kullanım, argoya *şırlak* şeklinde girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *saçı olmayan, kel* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 272). Sezgin'in sözlüğünde de *kel* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **şaş:** *Derleme Sözlüğü*nde Denizli ve Sivas ilinde kullanılan *aptal, sersem* ile Gaziantep ve Mersin ilinde kullanılan *şaşkın* anlamı yer almaktadır (DS, 3753). Yazı dilinde yer almaz ancak argo sözlüklerinde *şaşkın* anlamıyla *şaşı* kullanımını yer almaktadır.

Aktunç'un sözlüğünde *farlarından birisi kırık ya da sönük (motorlu araç)* anlamının yanında *şaşkın* anlamı da yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 271). Püsküllüoğlu'nun ve Sezgin'in sözlüğünde de bu iki farklı anlam yer almaktadır.

- **şırnaşık:** *Derleme Sözlüğü*nde Erzincan ilinde kullanılan *şırnaşık* anlamı yer almaktadır (DS, 3775). *Şırnaşık/şırnaşık* sözcüğü halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. Argo sözlüklerinde ise *şırnaşmak* anlamına gelen *şırnamak* sözcüğü yer almaktadır. Sözlüklerde fiil şeklinde yer alan bu kullanımın DS'deki isim haliyle argoya girebileceği düşüncesindeyim.

Aktunç'un sözlüğünde *şırnamak; üstelemek, şırnaşmak, mızıldanmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 272). Sezgin'in sözlüğünde de *şırnamak* olarak *şırnaşmak, üstelemek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 229).

- **tantan:** *Derleme Sözlüğü*nde Çorum, Trabzon ve Ankara ilinde kullanılan *geveze, boşboğaz* anlamı yer almaktadır (DS, 3823). Halk ağzında karşımıza

çıkan sözcük, günümüzde *tantana* şeklinde kullanılmaktadır ve bu şekliyle argoya girmiştir.

Argo sözlüklerinde *tantan* olarak yer almaz ancak *anlamsız söz, güürültü* ve *geveze* anlamına gelen *tantana* ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *abartılı konuşan, laf kalabalığı yapan, lafazan (kimse)* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 278). Sezgin'in sözlüğünde *lafazan kimse* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 233).

- **tapun:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *değeri düşük, kötü nitelikli (mal için)* anlamı yer almaktadır (DS, 3832). Halk ağzında yaygınlaşan sözcük, zamanla argolaşarak DS'de yer alan anlamıyla argoya da girmiştir.

Tapon, TDK'de *niteliği düşük, eski, elde kalmış* ile mecaz olarak *bayağı (kimse)* anlamıyla yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *tapon; (nesnelere için) kötü niyetli, eski püskü, modası geçmiş* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 278). Devellioğlu'nun sözlüğünde *değersiz (şey veya kimse)* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 144). Sezgin'in sözlüğünde ise *çürük, ıskarta, kıymetsiz ve (eşya için) eski, modası geçmiş* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 233).

- **ters ayakkabı:** *Derleme Sözlüğünde* kötü yolda kadın, erkek anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Çorum ilinde kullanılmaktadır (DS, 4756). Argo olduğunu düşündüğüm bu kullanım sözlüklerde yer almamaktadır.

Argoda *travesti, erkek fahişe* anlamına gelen *ters motor* şekliyle kullanılmaktadır (Sezgin, 2013, s. 237).

- **tığlanmak:** *Derleme Sözlüğünde* Urfa ilinde kullanılan *parasız kalmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3910). Yazı dilinde yer almayan bu sözcük, halk ağzında sıkça kullanılmaktadır. Argoda *züğürt, parasız kimse* anlamına gelen *tığlı* sözcüğünün bu kelimedenden türetilerek argolaştığını düşünmekteyim.

- **tombalak:** *Derleme Sözlüğünde* Manisa, Samsun, Trabzon, Niğde, Konya ve Mersin ilinde kullanılan *şişmanca, tombul* anlamı yer almaktadır (DS, 3957).

TDK'de *kısa boylu, şişman, tıknaz, tombulca* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Argo sözlüklerinde yer almaz ancak *şişman, hem kısa boylu hem şişman (kimse)* anlamına gelen *toparлак* kullanımı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 290).

- **torа çekmek:** *Derleme Sözlüğünde* Van ile Sivas ilinde kullanılan *aldatmak, pusuya düşürmek* anlamı yer almaktadır (DS, 3969). Halk ağzında kullanılan bu deyim argoya *torа düşürmek* şeklinde girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde *torа düşürmek* deyimini yer almaktadır. Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *tuzağa düşürmek, dolandırmak, aldatmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 177). Sezgin'in sözlüğünde de yine *dolandırmak, tuzağa düşürmek* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 242).

- **tozmak:** *Derleme Sözlüğünde* Samsun ilinde kullanılan *gözden kaybolmak* anlamı yer almaktadır (DS, 3979). Argoya *toz olmak* şeklinde giren sözcük, ağzılarda en sık karşılaşılan argolardan biridir.

Argo sözlüklerinde *toz olmak* deyimini yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *gitmek, kaçmak, ortadan kaybolmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 293). Devellioğlu'nun sözlüğünde *defolmak, gitmek, kaçmak, uzaklaşmak* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 149). Diğer sözlüklerde de yine aynı anlamlarda yer almaktadır.

- **tüylüce:** *Derleme Sözlüğünde* Maraş ilinde kullanılan *varlıklı, paralı* anlamı yer almaktadır (DS, 4019). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, *tüylü* şeklinde argolaşmıştır.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde *tüylü* şeklinde yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğündeki ilk anlam, *paralı, zengindir*. Diğer anlamları ise *dişilik organı, vagina ile makat, anüstür* (Aktunç, 2020, s. 295). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *paralı, zengin* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 179). Sezgin'in sözlüğünde de *paralı, varsıl* anlamı yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 246).

- **uğuz:** *Derleme Sözlüğü*ndeki ilk anlamı; Çanakkale, Samsun, Artvin, Kars ve Kayseri ilinde kullanılan *ahmak, bön, saftır*. İkinci anlamı ise Giresun ilinde kullanılan *uyuşuktur*. Giresun ilinde kullanılan *kaba* ile Erzurum ilinde kullanılan *başiboş, serseri* anlamı da yer almaktadır (DS, 4033). Ağızlarda, aynı anlama gelen ve söyleniş farklılıklarından kaynaklı olarak farklı şekillerde kullanılan sözcükler yer almaktadır. Bazı bölgelerde *uğuz* şeklinde söylenen sözcük, bazı bölgelerde ise *uyuz* şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

TDK'de *uyuz*; *hoşlanılmayan, sevimsiz kimse* ile *düşük nitelikli, değersiz (mal)* olarak argo anlamıyla yer almaktadır. Mecaz olarak ise *hareketli, canlı olmayan, uyuşuk, pısrık, miskin kimse* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *hoşlanılmayan, sevimsiz (kimse); uyuşuk, miskin; düşkün, düşük, değersiz; tedirgin, sinirli, canı sıkılmış, sıkkın; kuşkulanmış, şüphelenmiş* ile *züğürt, parasız* gibi birçok anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 299). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *canlı, hareketli olmayan, pısrık, uyuşuk, tembel, miskin (kimse); hoşlanılmayan, sevimsiz (kimse); düşük nitelikli, değersiz (şey)* ile *parasız, züğürt, yoksul* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 181). Sezgin'in sözlüğünde de *pısrık, uyuşuk, tembel; hoşlanılmayan, sevimsiz kimse; niteliksiz, değersiz şey; parasız, yoksul, züğürt; kuşkulanmış, şüphelenmiş* ve *tedirgin, sinirli, canı sıkılmış* olmak üzere altı farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 248).

- **vaydik:** *Derleme Sözlüğü*nde *don* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Rize ilinde kullanılmaktadır (DS, 4095). Halk ağzında argolaşan sözcük, argoya *vardik* şeklinde girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerde *vardik* olarak yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *don, külot* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 303). Sezgin'in sözlüğünde de *don, iç çamaşırı* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 253).

- **yağlı guyruk:** *Derleme Sözlüğü*nde *kendisinden kolay kazanç, çıkar sağlanan kimse ya da yer* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Niğde ilinde

kullanılmaktadır (DS, 4124). Halk ağzında yaygınlaşan bu kullanım, dilimize de aynı anlamda yerleşmiştir. Argo sözlüklerde *yağlı göte kuyruk bağlamak* şeklinde yer alsa da ağızlarda her iki şekliyle de kullanılmaktadır.

TDK'de *kolayca ve bolca yararlanılabilecek kaynak* ile *kolayca sömürülecek iş veya kişi* anlamı yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *zengin birisine kapılanmak*; *zengin birisine borç vermek* ve *çıkartılacak birisine iyilik yapar gibi görünmek* gibi anlamlara gelen *yağlı göte kuyruk bağlamak* kullanımı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 307). Sezgin'in sözlüğünde de bu deyim yer almaktadır.

"Gelen adam her seferde Hasan'dan alışveriş eden, iki seferde bir gidecekleri köyden bir şeyler ısmarlayan, ödeyen bir yağlı kuyruktu" (Abasıyanık, 2022a, s. 173).

- **yalamakçı:** *Derleme Sözlüğünde* Isparta ve Çorum ilinde kullanılan *açgözlü, bedavacı, asalak, arsız* ile Isparta, İzmir, Kütahya, Samsun ve Konya ilinde kullanılan *dalkavuk* anlamı yer almaktadır (DS, 4139). Ağızdan ağıza farklılık gösteren bu kullanım, DS'de yer alan anlamıyla argoya da girmiştir.

Argo sözlüklerinde *yalamacı* şeklinde yer alan bu kullanım, Devellioğlu'nun sözlüğünde *dalkavuk* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 157). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *dalkavuk, yağcı* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 187). Sezgin'in sözlüğünde ise *dalkavuk, yalaka* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 258).

- **yassımak:** *Derleme Sözlüğünde* Kocaeli ve Bolu ilinde kullanılan *ağzi sulanmak, imrenmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4197). Halk ağzında karşımıza çıkan bu kullanım, *yassılmak* şeklinde argoya girmiştir.

Argoda *yassımak* sözcüğü ile aynı anlama gelen *yassılmak* şekli kullanılmaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *(bir şeyden, birisinden) çok hoşlanmak, ağzının suyu akmak* ile *cinsel doyuma ulaşmak, orgazm olmak* anlamı yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 310). Devellioğlu'nun sözlüğünde *çok hoşlanmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 158). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *(bir şeyden) çok hoşlanmak; zevkten dört köşe olmak* ve *cinsel yönden doyuma ulaşmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu,

2004, s. 188). Sezgin'in sözlüğünde de *(bir şeyden) çok hoşlanmak; keyiflenmek, keyfi gelmek, zevklenmek ve cinsel yönden doyuma ulaşmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 259).

- **yüreği atmak:** *Derleme Sözlüğünde* Kayseri ilinde kullanılan *cesareti, atarı olmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4333). Ağızlarda çeşitli şekillerde karşımıza çıkan bu deyim, argoya da aynı anlamda girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde aynı anlamda kullanılan *yüreği konuşmak / yüreği söylemek* deyimini yer almaktadır. Aktunç'un sözlüğünde *cesur olmak, yürekli olmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 317). Devellioğlu'nun sözlüğünde *cesaretli olmak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 159). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *yiğit, yürekli olmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 192). Sezgin'in sözlüğünde ise *mert, yiğit, yürekli* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 264).

- **zamzum:** *Derleme Sözlüğünde* *gevezelik* anlamı yer almaktadır ve bu anlamıyla Ankara ilinde kullanılmaktadır (DS, 4348). Ağızlarda yaygınlaşan bu sözcük, *zamzum etmek* şeklinde argoya girmiştir.

Bu kullanım, TDK'de yer almamaktadır.

Argo sözlüklerinde *zamzum etmek* şeklinde yer alan bu kullanım, Aktunç'un sözlüğünde *kekelemek; laf gevelemek ve saçma sapan konuşmak* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 318). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *lafı ağzında gevelemek, kekelemek ve saçma sapan konuşmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 193). Sezgin'in sözlüğünde de *lafı ağzında gevelemek, kem küim etmek* ile *anlamsız konuşmak* anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 267).

- **zıfırı bitirmek:** *Derleme Sözlüğünde* Niğde ilinde kullanılan *ölmek* anlamı yer almaktadır (DS, 4368). *Ölmek* ve *yoksullaşmak* anlamıyla ağızlarda yaygınlaşan bu deyim, *sıfırı tüketmek* şeklinde dilimize yerleşmiştir.

TDK'de *gücü kalmamak, yoksul duruma gelmek, yoksullaşmak* anlamlarının yanında *ölmek* anlamı da yer almaktadır (URL-1).

Aktunç'un sözlüğünde *sıfırı tüketmek* şeklinde yer alan deyim, *bitmek, son bulmak; ölmek; iflas etmek ve sabrı kalmamak, artık dayanamamak* olmak üzere üç farklı anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 260). Devellioğlu'nun sözlüğünde *tahammülü kalmamak, dayanamamak, sabrı tükenmek* ile *iflas etmek, elinde avucunda kalmamak* anlamı yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 139). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *ölmek; gücü kalmamak, artık dayanamaz olmak; elde avuçta bir şeyi kalmamak, iyice yoksullaşmak; iflas etmek, batmak* ve *son bulmak* anlamı yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 161). Sezgin'in sözlüğünde de *ölmek; iyice yorulmak, gücü kalmamak; parasını pulunu tüketmek, yoksul kalmak; batmak, iflas etmek; sıkışmak, sabırsızlanmak* ve *sonu gelmek* olmak üzere altı farklı anlamıyla yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 218).

- **zortunu çıkarmak:** *Derleme Sözlüğünde* Amasya ilinde kullanılan *tadını kaçırmak* anlamı yer almaktadır (DS, 4399). Ağızlarda argolaşan bu kullanım, *tadı kaçmak* anlamına gelen *zortu bozuk olmak* deyimiyse sözlüklerde karşımıza çıkar.

Aktunç'un sözlüğünde *rahat olmamak, keyfi kaçmış olmak* anlamına gelen *zortu bozuk olmak* deyimiyse yer almaktadır (Aktunç, 2020, s. 322). Sezgin'in sözlüğünde de yine *zortu bozuk olmak* şeklinde yer almaktadır.

SONUÇ

Dilimizde argo azımsanmayacak şekilde kullanılmaktadır. Dili zenginleştiren argo, kendi içinde de zengin bir söz varlığına sahiptir. Günlük konuşma dilinde sıkça karşılaştığımız argonun zamanla yazı diline de girdiği görülmektedir. Bu da argonun ağızlarda yayılarak dile yerleşmeye başladığını göstermektedir. Aynı zamanda edebi yapıtlarda da karşımıza çıkmaktadır.

Argo hakkında bu zamana kadar çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Türkçenin ilk argo sözlüğünün A. Fikri tarafından kaleme alınan *Lugat-ı Garibe* olduğu bilinmektedir. 1880 yıllarında basılan bu sözlük, o zamanlarda kullanılan argo sözcükleri vermesi bakımından önemli bir kaynaktır. İlk kapsamlı çalışma Ferit Devellioğlu tarafından yapılmıştır. Devellioğlu, *Türk Argosu* adlı eserinde argoyu çeşitli yönleriyle incelemiş ve bir argo sözlüğü oluşturmuştur. Bu çalışmada kullandığımız temel kaynaklardan bir tanesi olan bu eser, daha sonraki argo çalışmalarına da öncü olmuştur.

1. İlk olarak *Derleme Sözlüğü*'nin son üç cildinde yer alan argo sözcükler tespit edilmiştir. Bu sözcükler 4 başlığa ayrılmıştır. Halk ağzında kullanılan argo sözcükler, *hem Derleme Sözlüğünde hem argo sözlüklerinde yer alan sözcükler* başlığı altında toplanmıştır. *Derleme Sözlüğünde* yer alan 28 tanesi deyim olmak üzere 207 argo kullanım tespit edilmiştir (*ıhtırmak, ıslatmak, ibiş, içirmek, ilik gibi, imamevi, istifil olmak, kabuklu, kakanaz, kamış koymak, kantin, kantin atmak, kantinci, karaçi, kaspanak, kaşmer, kavara, kayarlamak, kayıntı yapmak, kayışa getirmek, kayışmak, kaymak, kekez, kelek, keskin, kesmek, kıkırdamak, kıkırdatmak, kılıç, kullık, kım, kırık, kırıklanmak, kırıklı, kırkambar, kırmak, kıtır, kıtır almak, kıtır atmak, kıtırıcı, kıyak, kostak, kostaklanmak, kovan, koymak, kömüş, kubat, kulağı kesik, kulaklı, kumanya, laklak çalmak, lolo, lüpcü, madara, madik atmak, mal, malaka, mangiz, mani mani, martuval, maslahat, matrak, mavra, mayışmak, mezelemek, mihsıçtı, mürmur, mortlamak, mort olmak, muşuk, okkalı, ot, otlakçı, otlakçılık, otlamak, oynak, ökçesiz, ötmek, palarva, parpara, pasa, pata, pata çakmak, patak,*

pirlamak, pırna, pul, saparta, saraka, semeri devirmek, sıcak, sıkı, sıpıtmak, sırrık, sıvık, sıfos, sinkaf, sofru, suluzırtlak, şakımak, şamşurmak, şapşal, şavullamak, şırpıntı, şinanay, şipşak, şişirmek, şopar, şorolop, taka, takılmak, takıntı, tañtañ itmek, taşaklı, tatalacı, tava gelmek, tav etmek, tayfa, tekerlek, tepegöz, tığmak, tıkar, tınlamamak, tıraka, tırakkalı, tırıl, tırlamak, tırtıklamak, todi, tohumluk, toloz, tonga, tor, tufacı, tütsüklemek, tüydürmek, tüymek, tüyü devirmek, uçurmak, ufaklık, ufalamak, uğurlamak, ulan, usgut etmek, usturuplu, uydurmak, uyutmak, uzamak, üfleme, üfürmek, üstünden geçmek, üstüne yatmak, ütek, velet, verək, vızıldamak, vızırtı, voliv, yaf yaf etmek, yağ tulumu, yalak, yalaka, yalalalık, yalama, yallı, yamuk, yan çizmek, yangın, yanık, yapmak, yarma, yavşak, yelloz, yemlik, yestehlemek, yeşillenmek, yıkılmak, yıkmak, yiyici, yollu, yolmak, yolsuz, yortmak, yumulmak, yüklü, yürütmek, zağar, zamazingo, zarta, zarta atmak, zartacı, zartalak, zart zurt, zart zurt etmek, zıbarmak, zıbartmak, zıbık, zıngadak, zıpçıktı, zıpır, zırlamak, zırtapoz, zırtıl, zırzır, zil, zilli, zilliyi kırmak). Bu başlık altında yer alan 16 deyim ve 105 sözcük olmak üzere toplam 121 argo unsur TDK'nin Güncel Türkçe Sözlüğüne girmiştir.

2. Halk ağzında kullanılan ve argo sayılabileceğini düşündüğümüz 22 tanesi deyim olan 166 unsur *Derleme Sözlüğünde yer alıp argo sözlüklerinde yer almayan sözcükler başlığı* altında verilmiştir (*ıbıklaşmak, ıbilman, ıkırcıkır, ılgıdır, ıskırtmak (ıskıtmak), içeri tutmak, imam yanaştırması, ipi çürük olmak, kabak doğramak, kabarmak, kafa kazımak, kaltak, kansız, kapsalak, karaboğaz, karadon, kavaracı, kavat, kaydırmak, kaypak, kazlamak, kazlanmak, kemçik, kerevizlenmek, kıl bık, kıl bız, kılkuyruk, kılıkçı, kırık tutmak, kırışmak, kirizlenmek, kopali, kotak, kottaz, köpeklenmek, köstek, kurumsak, küflü çıkın, laf atmak, laf çatlatmak, lom lom atmak, lappaş, lapşat, lepez, lepez aşığı, losura, malakacı, mennekçi, minmin, nalı kırık, neste, nuruş, oturtma, oynaşmak, oynatma, ozan, ozanlık, ötülmek, ötürmek, paçarozlanmak, palatır, pangavut, partal, partal atmak, pataklamak, patalaşmak, pilingir, pilingirlik yapmak, postunu taramak, puş, ruyalanmak, sakallı bebek, sapha vurmak, saymak, selcik, sıvımak, sıvışmak, sıyrık, silik, sinnek, soyha/soyka, sümbül, sümürçenmek, sürpene, sürtük, sütsüz, şabadan, şakırdak, şatafatçı, şngırdak, şirnik, tahmaz, tamlamak, tapalamak, tartalacı, taşak koparan, taşkalaya almak,*

tatabazlık, tav atmak, tavgı, tebsetmek, tetiri azgın, teydirmek, teynek, tırıs, tırpışlamak, timbiliti, toloza düşürmek, tülemek, tületmek, tülüdü, türeme, uçkun, uçurgan, uyandırmak, uyuntu, üfürük, ütme, ütücü, ütülmek, vaşın, veledizurna, verip veriştirmek, vıdı vıdı, vittırivızzık, yağır, yakın gitmek, yalakalık etmek, yalakçı, yalaklanmak, yalamaşçı, yallanmak, yalpacı, yalpañlıh, yalpak, yaltañçılıh, yaltañlanmak/yaltaklanmak, yaltak, yanaşma, yanlamak, yanmak, yañşak, yañşılama, yarañ, yaraş, yarenlik etmek, yavan, yılık, yıldı, yolunmak, yonmak, yütmek, zahenk, zavrıtızort, zerzek, zırıldamak, zırlak, zırtıkçı, zırto, zırzop, zimzort, zirzop, zobu, zongut, zortlak, zortlamak).

3. Halk ağzında farklı anlamda kullanılan ve argoya farklı anlamda giren sözcükler, *Derleme Sözlüğünde farklı anlamda yer alan sözcükler* başlığı altında verilmiştir. Bir sözcük, birden fazla argo anlama sahip olabilir. Halk ağzında kullanılan diğer anlamlarıyla da argo olabileceğini düşündüğümüz 4 tanesi deyim olan 74 kullanım bu başlık altında toplanmıştır (*ırgalamak, ıska, ısmarıç, ışınlamak, ikilemek, ineklemek, kakalamak, kalleş, kandilli, kapaz, kara, karalı, kâse, kaşalot, kavak, kavallamak, kayıntı, kayış, kayışçı, kayışlamak, kaynamak, kertmek, kesik, keş, kıcı yoluk, kınalı, kışlamak, kıvırmak, kodes, kodoş, kokoz, kokozlanmak, kokutmak, kumbara, kuşlamak, küfli, kütleme, malak, malta, manca, okutmak, oski, olatmak, oynamak, paçavra, palaz, pap, partallamak, pırpırı, sarkmak, südü bozuk, şakırdamak, şapçı, şaşkoloz, şıkırdım, şişmek, taliga/talaka, tatavacı, tav, tavlama, tav olmak, tığlı, tıraşlamak, tintin, tinton, tokmakçı, tombul, uçak, uçmak, uyanık, yalabık, yalaklık, yarık, yel değirmeni).*
4. Son olarak *Derleme Sözlüğünde farklı şekillerde yer alan sözcükler* başlığı altında 33 argo unsur tespit edilmiştir. 11 tanesi deyim olan bu unsurlar aynı başlık altında toplanmıştır (*ibiği kalkmak, ipi sapık, kırlamak, kof atmak, kuskunu kopmak, mastır olmak, öşürlemek, papara koparmak, paspanaklı, patırdaşmak, pırtmak, post etmek, sıyrılmak, şarlak kafa, şaş, şırnaşık, tantan, tapun, ters ayakkabı, tığlanmak, tombalak, tora çekmek, tozmak, tüylüce, uğuz, vaydik, yağlı guyruk, yalamakçı, yassımak, yüreği atmak, zamzum, zıfırı bitirmek, zortunu çıkarmak).*

Tespit edilen sözcüklerin TDK'de yer alan tanımına yer verilmiştir. Daha sonra bu sözcüklerin argo sözlüklerindeki karşılıkları verilmiştir. Bu kısımda kaynak olarak

Büyük Argo Sözlüğü, Türk Argosu, Türkçenin Argo Sözlüğü ve Yeni Argo Sözlüğü kullanılmıştır. İncelenen birkaç roman sonucunda, içinde argo bulunan cümleler örnek olarak gösterilmiştir.

TABLO 1

	Hem Derleme Sözlüğünde Hem Argo Sözlüklerinde Yer Alan Sözcükler	Derleme Sözlüğünde Yer Alıp Argo Sözlüklerinde Yer Almayan Sözcükler	Derleme Sözlüğünde Farklı Anlamda Yer Alan Sözcükler	Derleme Sözlüğünde Farklı Şekillerde Yer Alan Sözcükler
I	2	5	4	-
İ	5	3	2	2
K	43	29	31	3
L	3	8	-	-
M	17	3	3	1
N	-	-	3	-
O	6	5	4	-
Ö	2	2	-	1
P	9	11	5	5
R	-	1	-	-
S	12	15	2	1
Ş	10	5	5	3
T	29	21	11	8
U	10	4	3	1
Ü	5	4	-	-
V	5	5	-	1
Y	28	27	4	4
Z	21	14	-	3
TOPLAM	207	166	74	33

DİZİN

I

ıbıklaşmak.....	115
ıbilman	115
ıhtırmak	27
ıkrıcıkır	115
ılgıdır	115
ırgalamak.....	144
ıska.....	145
ıskırtmak.....	116
ıslatmak.....	27
ısmarıç.....	145
ışınılamak.....	145

İ

ibiği kalkmak.....	174
ibiş	28
içeri tutmak	116
içirmek	29
ikilemek.....	146
ilik gibi	29
imam evi.....	29
imam yaşattırması.....	116
ineklemek.....	147
ipi çürük olmak	116
ipi sapık.....	174
istifil olmak	30

K

kabak doğramak	116
kabarmak.....	116
kabuklu	30
kafa kazımak	117
kakalamak	147
kakanaz.....	30
kalleş.....	148
kaltak.....	117

kamış koymak.....	31
kandilli.....	148
kansız.....	117
kantin.....	31
kantin atmak.....	32
kantinci.....	32
kapaz	149
kapsalak	118
kara.....	149
karaboğaz.....	118
karacı.....	33
karadon	118
karalı	149
kâse	150
kaspanak	33
kaşalot	150
kaşmer	33
kavak	151
kavallamak.....	151
kavara.....	34
kavaracı.....	118
kavat	118
kayarlamak	34
kaydırmak.....	119
kayıntı.....	151
kayıntı yapmak.....	35
kayış.....	152
kayışa getirmek	35
kayışçı.....	152
kayışlamak	152
kayışmak	36
kaymak.....	36
kaynamak.....	153
kaypak	119
kazlamak	119
kazlanmak.....	119
kekez.....	37

kelek	37
kemçik	120
kerevizlenmek	120
kertmek	153
kesik	154
keskin	38
kesmek	38
keş	154
kıçı yoluk	155
kıkırdamak	39
kıkırdatmak	39
kılbık	120
kılbız	120
kılıç	40
kılkuyruk	120
kıllık	40
kıllıkçı	120
kım	40
kınalı	155
kırık	41
kırık tutmak	121
kırıklanmak	42
kırıklı	42
kırışmak	121
kırkambar	42
kırlamak	175
kırmak	43
kışlamak	155
kıtır	43
kıtır atmak	44
kıtıra almak	44
kıtırıcı	44
kıvırmak	156
kıyak	45
kirizlenmek	121
kodes	156
kodoş	157
kof atmak	175
kokoz	157
kokozlanmak	158
kokutmak	158
kopali	121
kostak	46

kostaklanmak	46
kotak	121
kottaz	121
kovan	46
koymak	47
kömüş	48
köpeklenmek	121
köstek	122
kubat	48
kulağı kesik	49
kulaklı	49
kumanya	50
kumbara	159
kurumsak	122
kuskunu kopmak	175
kuşlamak	159
küflü	159
küflü çıkın	122
kütlemek	160

L

laf atmak	122
laf çatlatmak	123
laklak çalmak	50
lappaş	123
lapşat	123
lepez	123
lepez aşığı	123
lolo	50
lom lom atmak	123
losura	124
lüpcü	51

M

madara	51
madik atmak	52
mal	52
malak	160
malaka	53
malakacı	124
malta	160
manca	161
mangiz	53

mani mani	54
martuval	54
maslahat	54
mastır olmak	176
matrah	55
mavra	55
mayışmak	56
mennekçi	124
mezelemek	56
mıhsıçtı	57
mınmın	124
mırmır	57
mort olmak	58
mortlamak	57
muşuk	58

N

nalı kırık	124
neste	124
nuruş	124

O

okkalı	58
okutmak	161
oski	161
ot59	
otlakçı	59
otlakçılık	60
otlamak	60
otlatmak	162
oturtma	125
oynak	61
oyynamak	162
oynaşmak	125
oynatma	125
ozan	125
ozanlık	125

Ö

ökçesiz	61
öşürlemek	176
ötmek	62
ötülmek	126

ötürmek	126
----------------------	-----

P

paçarozlamak	126
paçavra	163
palarva	62
palatır	126
palaz	163
pangavut	126
pap	163
papara koparmak	176
parpara	63
partal	126
partal atmak	127
partallamak	163
pasa	63
paspanaklı	177
pata	63
pata çakmak	64
patak	64
pataklamak	127
patalaşmak	127
patırdaşmak	177
pırlamak	64
pırna	65
pırpır	164
pırtmak	178
pilingir	127
pilingirlik yapmak	127
post etmek	178
postunu taramak	127
pul	65
puş	128

R

ruyalanmak	128
-------------------------	-----

S

sakallı bebek	128
saparta	66
sapha vurmak	128
saraka	66
sarkmak	164

saymak	128
selcik	128
semeri devirmek	66
sıcak	67
sıkı	67
sıpıtmak	67
sırrık	68
sıvık	68
sıvımak	128
sıvışmak	129
sıyrık	129
sıyrılmak	178
sifos	68
silik	129
sinkâf	69
sinnek	129
sofra	69
soyha / soyka	130
suluzırtlak	69
südü bozuk	165
sümbül	130
sümürçenmek	130
sürpene	130
sürtük	130
sütsüz	130

Ş

şabadan	131
şakımak	70
şakırdak	131
şakırdamak	165
şamşurmak	70
şapçı	165
şapşal	70
şarлак kafa	179
şaş	179
şaşkaloz	165
şatafatçı	131
şavullamak	71
şıkırdım	166
şingırdak	131
şırnaşık	179
şırpıntı	71

şinanay	72
şipşak	72
şirnik	131
şişirmek	72
şişmek	166
şopar	73
şorolop	73

T

tahmaz	131
taka	74
takılmak	74
takıntı	75
taliga/talaka	167
tamlamak	131
tantan	179
tañtañ itmek	76
tapalamak	132
tapun	180
tartalcı	132
taşak koparan	132
taşaklı	76
taşkalaya almak	132
tatabazlık	132
tatalacı	76
tatavacı	167
tav	167
tav atmak	132
tav etmek	77
tav olmak	168
tava gelmek	77
tavlamak	168
tavtavı	132
tayfa	78
tebsetmek	133
tekerlek	78
tepegöz	78
ters ayakkabı	180
tetiri azgın	133
teydirmek	133
teyneк	133
tığlanmak	180
tığlı	169

tığmak	79
tıkır	79
tınlamamak / tınmamag	79
tıraka	80
tırakkalı.....	80
tıraşlamak.....	169
tırl	81
tırıs.....	133
tırlamak.....	81
tırpışlamak.....	133
tırtıklamak.....	82
timbilti.....	133
tintin	170
tinton	170
todi.....	82
tohumluk.....	82
tokmakçı	170
toloz	83
tolozla düşürmek.....	133
tombalak	180
tombul	171
toğga	83
tor	84
tora çekmek	181
tozmak.....	181
tufacı.....	84
tülemek.....	134
tületmek	134
tülüdü	134
türeme	134
tütsüklemek	84
tüydürmek	85
tüylüce	181
tüymek.....	85
tüyü düzmek	86

U

uçak	171
uçkun.....	134
uçmak.....	171
uçrgan	134
uçurmak.....	86
ufaklık	87

ufalamak	87
uğurlamak.....	87
uğuz	182
ulan	88
usgut etmek.....	88
usturuplu.....	89
uyandırmak.....	134
uyanık.....	172
uydurmak.....	89
uyuntu	135
uyutmak	89
uzamak	90

Ü

üfleme.....	90
üfürmek.....	90
üfürük.....	135
üstünden geçmek.....	91
üstüne yatmak	91
ütme.....	135
ütücü.....	135
ütölmek	135

V

vaşın.....	136
vaydik	182
veledizurna.....	136
velet.....	92
verek	92
verip veriştirmek.....	136
vıdı vıdı.....	136
vıttırıvızzık.....	137
vızıldamak.....	93
vızırtı	93
voliv	94

Y

yaf yaf etmek.....	94
yağ tulumu	94
yağır.....	137
yağlı gıyruk.....	182
yakın gitmek	137
yalabık.....	172

yalak	95
yalaka	96
yalakalık	96
yalakalık etmek	137
yalakçı	137
yalaklanmak	137
yalaklık	173
yalama	96
yalamakçı	183
yalamaşçı	137
yallanmak	138
yallı	97
yalpacı	138
yalpaahlıh	138
yalpak	138
yaltahçılıh	138
yaltahlanmak / yaltaklanmak	138
yaltak	139
yamuk	97
yan çizmek	97
yanışma	139
yangın	98
yanık	98
yanlamak	139
yanmak	139
yañşak	140
yanşılama	140
yapmak	99
yarah	140
yaraş	140
yarenlik etmek	141
yarık	173
yarma	99
yassımak	183
yavan	141
yavşak	99
yel değirmeni	173
yelloz	100
yemlik	100
yestehlemek	101
yeşillenmek	101
yıkılmak	102
yıkmak	102

yılık	141
yılkı	141
yiyci	103
yollu	103
yolmak	103
yolsuz	104
yolunmak	141
yonmak	141
yortmak	104
yumulmak	105
yüklü	105
yüreği atmak	184
yürütmek	106
yütmek	142

Z

zağar	107
zahenk	142
zamazingo	107
zamzum	184
zart zurt	109
zart zurt etmek	109
zarta	107
zarta atmak	108
zartacı	108
zartalak	109
zavratızort	142
zerzek	142
zıbarmak	110
zıbartmak	110
zıbık	111
zıfırı bitirmek	184
zingadak	111
zıpçıktı	111
zıpır	112
zırıldamak	142
zırlak	142
zırlamak	112
zırtapoz	113
zırtkçı	143
zırtıl	113
zırto	143
zırzır	113

zırzop	143
zil	114
zilli	114
zilliyi kırmak	114
zimzort	143
zirzop	143

zobu	144
zongut	144
zortlak	144
zortlamak	144
zortunu çıkarmak	185

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. F. (2018). *Şahmerdan*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Abasıyanık, S. F. (2021). *Lüzumsuz Adam*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Abasıyanık, S. F. (2022a). *Medarı Maişet Motoru*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Abasıyanık, S. F. (2022b). *Alemdağ'da Var Bir Yılan*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akar, A. (2014). Türk Sözlükbiliminde Tanımsız Bir Alan: Sövgü Sözleri. *Dil Araştırmaları*, 14 (14), 27-33.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktunç, H. (2020). *Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arslan, M. (2009). *Argo Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Aydemir, S. (2015). *Mahalleden Arkadaşlar*. İstanbul: Sayfa6 Yayınları.
- Baykurt, F. (2013). *Yüksek Fırımlar*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Birsel, S. *Dört Köşeli Üçgen*. : İstanbul: Ada Yayınları.
- Çifçi, M. (2006). Argonun Niteliği ve Argoya Bakış Açımız. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 6 (2), 297-301.
- Demirci, K. (2017). *Türkoloji İçin Dilbilim: Konular Kavramlar Teoriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Derleme Sözlüğü*. (2009). *Derleme Sözlüğü IV*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Derleme Sözlüğü*. (2009). *Derleme Sözlüğü V*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Derleme Sözlüğü*. (2009). *Derleme Sözlüğü VI*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1980). *Türk Argosu*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Gürpınar, H. R. (2011). *Can Pazarı*. İstanbul: Everest Yayınları.

- Gürpınar, H. R. (2022). *Şıpsıevdi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gürpınar, H.R. (2014). *Mürebbiye*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- İlhan, A. (2012). *Kurtlar Sofrası*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İlhan, A. (2014). *Bıçağın Ucu*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kaçan, M. (2022). *Ağır Roman*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Kemal, O. (1995). *Gurbet Kuşları*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Kutlu, M. (2009). *Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kutlu, M. (2015). *Hesap Günü*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçenin Argo Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sezgin, B. (2013). *Yeni Argo Sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Tahir, K. (2013). *Karılar Koşusu*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (2021). *Esir Şehrin Mahpusu*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Taner, H. (2000). *Keşanlı Ali Destanı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tülek, L. (2014). *Lümpen Sözlüğü*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Mutlilingual Yayınları.
- Yıldırım, F. (2011). *Abdal Gizli Dili*. Adana: Karahan Kitabevi.
- URL-1. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 19.09.2022
- URL-2. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/matiz> Erişim Tarihi: 13.12.2022
- URL-3. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/mavra> Erişim Tarihi: 13.12.2022
- URL-4. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/maça> Erişim Tarihi: 13.12.2022
- URL-5. https://tr.wikipedia.org/wiki/L%C3%BCmpen_proletarya Erişim Tarihi: 17.12. 2022
- URL-6. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/mangiz> Erişim Tarihi: 01.12. 2022
- URL-7. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/mort> Erişim Tarihi: 01.12.2022
- URL-8. <http://www.lugatim.com/s/oski> Erişim Tarihi: 01.12.2022
- URL-9. <https://eksisozluk.com/ham-hum-saralop--139727> Erişim Tarihi: 06.12.2022

ÖZGEÇMİŞ

Fatma Eda CİVEK, ortaöğretimini Zühtü Kurtulmuş Anadolu Lisesinde tamamladı. 2016 yılında Karabük Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim görmeye başladı. 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl Karabük Üniversitesinde yüksek lisans eğitimine başladı.